

Protosinghel PETRONIU TĂNASE

UȘILE POCĂINȚEI

meditații duhovnicești la vremea Triodului

Tipărită cu binecuvântarea

I.P.S. DANIEL

Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

TRINITAS

EDITURA MITROPOLIEI MOLDOVEI ȘI BUCOVINEI

IAȘI - 1994

Cuvânt înainte

Din experiența sfinților în viață m-a călăuzit că pocăința este întoarcerea omului de la lucrurile contrare lui Dumnezeu și contrare firii la lucrurile plăcute lui Dumnezeu și conforme cu firea umană așa cum a creat-o Dumnezeu.

Astfel, pocăința este întoarcerea de la nepăsare și nesimțire duhovnicească la trezvie (priveghere!) și simțire sfântă. Pocăința este întoarcerea de la starea de boală pricinuită sufletului prin păcat la starea de sănătate a sufletului, prin dobândire virtuților.

Pocăința este întoarcerea de la înstrăinarea de Dumnezeu la prietenia cu Dumnezeu și cu sfinții Lui.

Pocăința este schimbarea inimii împietrite a omului egoist și rău în inimă milostivă și iertătoare, pentru că a simțit milostivirea nesfârșită a lui Dumnezeu pentru om. Fără de pocăință nimeni nu va putea intra în împărăția lui Dumnezeu. De aceea, atât Sfântul Ioan Botezătorul cât și însuși Mântuitorul Hristos și-au început propovăduirea lor de chemare a lumii la mântuire și

prin cuvintele: *"Pocăiti-vă, că s-a apropiat împărăția cerurilor"* (Matei 3, 2; 4,17).

Așadar, "Ușile pocăinței" sunt ușile cerului deschise în inimi. De aceea, perioada Triodului, ca școală a eliberării de păcat și nevoită pentru mântuire, este un urcuș spre Sf. Paști, o ridicare

ISBN 973 - 96208 - 1 - 6
Copyright © TRINITAS, 1994

CUVÂNT ÎNAINTE

UȘILE POCĂINȚEI

a sufletului din păcat pentru a-L întâlni pe Hristos cel înviat, căci învierea în Hristos este cu adevărat viața împărăției lui Dumnezeu împărtășită oamenilor.

Cartea "Ușile pocăinței", scrisă de Părintele Petroniu Tănase, starețul schitului românesc **Prodromul** din Sfântul Munte Athos, Grecia, este o meditație duhovnicească asupra bogăției de îndemnuri la pocăință și pregătire pentru înviere, așa cum sunt exprimate de sfinții Bisericii Ortodoxe, ei înșiși fiind împlinitori și dascăli ai pocăinței.

Semnele adevăratei pocăințe sunt *rugăciunea fierbinte, lacrimile curate, teama și repulsia față de păcat*, iar roadele pocăinței sunt *bucuria sfântă și faptele bune*. De aceea, școala pocăinței este în tradiția ortodoxă laborator al învierii sufletului și luptă duhovnicească pentru bucuria sfântă a mântuirii pe care o dăruiește Sfântul Duh celor ce se întorc către Dumnezeu.

Mulțumim autorului și binecuvântăm pe cititorii acestei cărți cu speranța că ea le va fi de folos nu numai în perioada Postului Mare, ci în toată vremea vieții lor, înțelegând că toată viața creștină este îndreptată spre înviere.

IPS DANIEL
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

*Mănăstirea Sihăstria - Neamț Anul
Nou, 1994*

Vremea luptelor duhovnicești

*"Sosit-a vremea pocăinței" "începutul
luptelor duhovnicești..."*

Asemenea celor patru anotimpuri ale anului, legate de solstiții și echinocții și de prefaceri ale vremii, cele patru posturi de peste an sunt și ele anotimpuri duhovnicești, rânduite înaintea unor mari evenimente ale Bisericii, pentru a ne pregăti și înnoi sufletele, ca să ne putem apropia cu vrednicie de Sfintele lui Hristos Taine.

Între ele însă, Postul Mare deține un loc cu totul deosebit. Presimțim acest lucru din pregătirea cu care acest post este întâmpinat de Tradiția creștinească, din grija cu care Biserica ni-l vestește cu trei săptămâni mai înainte, ceea ce nu se întâmplă cu nici unul din celelalte posturi mari de peste an.

Numirile pe care iconografia Bisericii le dă Postului Mare, precum *"Ușa pocăinței", "Calea mântuirii", "Maica curăției", "Vremea luptelor duhovnicești"* ș.a., ne spun mai precis rostul său deosebit, întotdeauna postul este legat de pocăință, acum însă el este arătat ca o *"cale"*, ca o *"metodă de pocăință"*. O perioadă mare de timp

Protos. *PETRONIU TĂNASE*

UȘILE POCĂINȚEI

este rânduită anume pentru pocăință; ni se dau îndrumări amănunțite cum s-o facem, cum să le aplicăm practic, zi de zi, în viața de rugăciune a Bisericii, la sfintele slujbe, cu metanii, post aspru, veghere, cetire duhovnicească. E însăși pocăința în lucrare, sub îndrumarea și cu ajutorul Bisericii.

Două fețe are această lucrare: pe de o parte disciplinarea, punerea în rânduială a vieții noastre sufletești, lupta cu răul din noi; pe de alta, lupta cu răul din afară, cu puterile întunericului, care mai mult ne asaltează în vremea postului, precum vedem din viața însăși a Domnului Hristos. Este războiul cel nevăzut, care trebuie dus "după Lege", precum zice Apostolul, pentru a putea ieși biruitori. Rânduiala Postului Mare aceasta urmărește: să ne învețe legea și strategia războiului, să ne arate armele de luptă.

Toate acestea se fac în vederea atingerii unui rezultat precis: biruința asupra păcatului, izbăvirea de răutăți, "săvârșirea bunătăților", lucrarea virtuților.

Icoana acestei înnoiri ne este sugerată de însăși vremea de peste an, când este rânduit Postul Mare: începe în iarnă și se sfârșește primăvara, când întreaga fire reînvie, după amorteala din timpul iernii. Iarna este chipul vieții noastre de păcat, primăvara -chipul învierii noastre. Apoi, se încheie cu moartea și învierea Domnului, care sunt pârgă a morții și învierii noastre, pe care și noi trebuie să le înfăptuim, învierea Domnului, învierea firii, sunt icoană, chip al învierii noastre, spre viața de veci. Este firesc deci ca această vreme a Postului Mare să fie rânduită anume pentru învierea noastră din păcat.

De aici atenția deosebită cu care este întâmpinat acest post. Cele trei săptămâni premergătoare ne pregătesc anume pentru ostenele postului, ca ele să se desfășoare după rânduială, pentru a ajunge la ținta urmărită.

Dar moartea și învierea noastră duhovnicească nu sunt niște lucruri care trebuiesc realizate numai în Postul Mare, ci ele constituie însăși scopul vieții noastre pământești. Mântuitorul Hristos, prin

învierea Sa, a inaugurat deja Pastile cel veșnic și în Trupul Său înviat ne-a dăruit pârga trupului celui nou, pe care îl vom avea și noi în ziua cea de apoi.

Acum însă noi le avem ca o arvună și le trăim la Pastile din fiecare an, căci învierea noastră nu se face dintr-o dată, ci treptat, ca o creștere organică, din putere în putere, până la învierea deplină, cea de la urmă, precum o mărturisim în noaptea Sfintelor Paști: *"Ieri m-am îngropat împreună cu Tine, Hristoase, azi înviez împreună cu Tine, înviind Tu..."*

Astfel, metoda arătată de Postul Mare capătă o valoare generală pentru viață, este calea rânduită de Biserică, pe care trebuie să călătorim de-a lungul vieții pământești, pentru a intra în împărăția cerească. Ne-o spune și numărul săptămânilor postului: numărul 7 fiind simbolul veacului de acum, precum și cadrul liturgic în care este cuprins postul: între **Duminica Izgonirii lui Adam din Rai** și **Duminica învierii**, hotare între care se cuprinde întreaga noastră viață pământească. De aceea Postul Mare ne apare și ca o icoană a vieții noastre pământești: pe de o parte, vreme de necaz și de întristare, ca urmare a păcatului; pe de alta, vreme de luptă cu răul și de pregătire pentru redobândirea Raiului pierdut.

De aceea, zăbovirea cu stăruință asupra vieții liturgice din vremea Triodului ne este de mult folos sufletesc. Ne luminează asupra lucrului cel mai de seamă, pe care îl avem de făcut în viața, asupra meșteșugului prin care ne lucrăm mântuirea noastră.

Protos. PETRONIU TĂNASE

W

Protos. PETRONIU TĂNASE

*UȘILE
POCĂINȚEI*

1

1

TRIDU
L

L

*O decada deplină de săptămâni întru lucrarea desăvârșită
a virtuții, ca să dobândim asemenea cu Domnul Iisus.*

Dar pentru aceasta trebuie:

*O întreită pregătire spre a cunoaște: ființa, puterea și
lucrarea virtuților și întreitele curse ale celui viclean.*

*O încordare deplină, cu toate puterile sufletești și
trupești în lucrarea despătimirii și înnoirii noastre.*

*Ajutorul nelipsit al harului, agonisit de mântuitoarele
lui Hristos Patimi.*

Așa ne pregătim pentru Sfânta înviere.

*Iar dacă toată viața vom călători pe această cale, vom
ajunge și la Pastile cel veșnic.*

DUMINICA VAMEȘULUI ȘI A FARISEULUI

Cea dintâi Duminică, a Vameșului și Fariseului, Sfinții Părinți au mai numit-o "vestitoare" a luptelor celor duhovnicești, pentru că prin ea, ca o trâmbiță, ni se vestește pregătirea de război împotriva dracilor, în postul care vine.

Primul semnal al acestei pregătiri de luptă ni-l dau cele trei stihiri, care se cântă îndată după Evanghelia Utreniei: *Ușile pocăinței, în cărările mântuirii...* și *La mulțimea faptelor mele celor iele...*, stihiri care ne umplu de umilință și ne răscolesc inimile, în lumina lor ne vedem cu sufletul și cu trupul întinate de mulțimea faptelor celor rele pe care le-am făcut; cu viața de până acum irosită în lenevire, iar ziua înfricoșatei Judecăți apropiindu-se înspăimântătoare. Ce vom face? Adâncă mâhnire și cutremurare ne cuprinde și ne umbrește sufletul. Dar în același timp se ivește și o rază de nădejde: milostivirea cea nemăsurată a lui Dumnezeu, puternicele rugăciuni ale Maicii Domnului și lucrarea curățitoare și înnoitoare a Pocăinței, ale cărei uși se deschid acum. Nădejdea ne întărește și ne dă îndrăzneală să strigăm cu zdrobire de inimă ca și Proorocul

David: *"Miluiește-mă Dumnezeu, după mare mila Ta!"* Cele trei stihiri ne pleacă spre pocăință și totodată ne învață cum să o facem:

- întorcându-ne la noi înșine și cugetând la viața noastră păcătoasă;

- cu cutremur și cu teamă de înfricoșata Judecată;
- cu nădejde și încredere în dumnezeiasca milostivire.

Simțămintele de teamă și nădejde, pe care ni le trezesc aceste stihuri, trebuie să ne însoțească nelipsit de-a lungul Sfântului Post; de aceea le vom auzi de acum înainte la utrenia fiecărei duminici, până în duminica a cincea.

Al doilea semnal de pregătire ni-l dă pilda evanghelică a Vameșului și a Fariseului (Le. 18, 10-14), la care cântările și citirile vecerniei și utreniei mereu ne vor îndemna să cugetăm:

"Să nu ne rugăm ca fariseul, fraților, că tot cel ce se înalță pe sine, se va smeri; ci să ne smerim înaintea lui Dumnezeu prin postire, ca vameșul strigând: "Dumnezeule, milostivește-Te spre noi păcătoșii!" sau, "Fariseul biruindu-se de slava deșartă, s-a lipsit de bunătăți; iar vameșul, prin pocăință s-a învrednicit de daruri..."

Precum ne tâlcuiește Sinaxarul duminicii, pilda ne pune înainte două așezări sufletești: aceea a vameșului, pe care trebuie să tindem să o agonisim, și cealaltă a fariseului, de care se cuvine să ne ferim și să fugim. Pentru că smerenia și pocăința vameșului sunt puternică într-armare împotriva dracilor, iar mândria și înălțarea fariseului, început și izvor a tot păcatul. Căci prin mândrie a căzut diavolul și tot prin ea Adam a fost izgonit din Rai. Iar toată tămăduirea a venit prin smerenie, prin smerenia Fiului lui Dumnezeu, Care a luat chip de rob și a răbdat moarte de ocară pe Cruce.

Pilda ne arată pe viu acest lucru. Fariseul era om drept, iar vameșul om păcătos; acesta însă, prin smerenie, s-a întors mai îndreptat decât acela la casa sa. Recunoscându-și păcatul, vameșul a dobândit dreptatea, fără osteneală și degrab; și ca el toți cei ce s-au smerit, precum ne arată și minunata cântare de la vecernia'

duminicii: *"Atotțiitorule Doamne, știu cât pot lacrimile! Că pe lezechia din porțile morții l-au ridicat, pe cea păcătoasă din păcatele cele de mulți ani au mântuit-o; iar pe vameșul, mai presus decât pe fariseul, l-au îndreptat".* Iată dar că smerenia curăță degrabă și ușurează povara păcatului, precum însuși Domnul o spune: *Tot cel ce se smerește se va înălța*" (Le. 18,14).

Dar înălțarea este mai mult decât curățire de păcate, îndată ce omul se curăță de păcat, începe să lucreze harul, care sălășluiește întru el și pe care păcatul nu-l lasă să lucreze. De aceea Apostolul spune: *"Domnul celor smeriți le dă har"* (I Petru 5, 5). Smerenia face lucrător harul din om, iar lucrarea harului este felurimea cea bogată a tuturor virtuților. Așa cum mândria este izvor a toată răutatea, smerenia este izvorul a toată virtutea: pe de o parte se usucă răul de la izvor, pentru că este potrivnică mândriei; iar pe de alta, fiindcă este prielnică creșterii tuturor virtuților.

Lucrarea smereniei însă nu se oprește aici. Întocmai ca și bogăția pământească, bogăția cea duhovnicească a virtuților este primejduită de vrăjmașii cei nevăzuți, dracii. Cum ne fură ei rodul faptelor bune, ne-o spune Sf. Maxim Mărturisitorul. *"Când omul se străduiește cu virtutea și cunoștința duhovnicească, se apropie de el dracii mândriei, ai slavei deșarte, ai dorinței de a plăcea oamenilor și ai fățărniciei, care nu numai că nu-l împiedică de la .virtute, ci îl și ajută cu prefăcut vicleșug, pentru ca apoi să-l tragă spre cele de-a stânga"* (Rasp. către Thalasia 56, Filoc. voi. III). Se apropie viclenii de lucrătorul virtuții și-i șoptesc: *"Mari lucruri faci: postești, te rogi, te nevoiești, faci milostenie, ești mai presus decât ceilalți oameni"*. Dacă omul ia aminte și începe să se încreadă în sine, să se înalțe, cade ca fariseul cel drept dar lăudăros, își pierde rodul ostenețelor, fiindcă *"tot cel ce se înalta, se va smeri"* (Le. 18,14).

Este adevărat ceea ce spun necurații cu vicleșug, că mare lucru face cel ce săvârșește binele, pentru că toate faptele bune sunt mari și vrednice de cinste. Dar sunt așa nu pentru că le face omul, ci

pentru că sunt roade ale Duhului Sfânt, fără de care nu putem face nimic. De aceea ne învață Domnul: **"Așa și voi, când veți face toate cele poruncite vouă, si ziceți: slugi netrebnice suntem, căci am făcut ceea ce eram datori si facem"** (Luca 17,10).

"Lucrează și veghează" ne învață Sfinții Părinți. Lucrează toate faptele cele bune, dar nu fii fără de grijă de rodul lor, ci păzește-l de tâlharii cei nevăzuți. Iar putere nebiruită împotriva lor și cămara cea mai sigură pentru comorile cele duhovnicești, de care nu se pot apropia tâlharii-draci, este smerenia. Odată, Cuviosul Antonie a văzut toate cursele vrăjmașului ca o mreajă întinse pe pământ și suspinând a zis: "Oare cine *poate scăpa de ele?*" Și a auzit un glas zicând: "Smerenia". Altădată, diavolul îi spune Cuviosului Macarie cel Mare: *"Multă silă îmi faci Macarie, și n-am nici o putere asupra ta. Căci iată, orice faci tu, fac și eu: postești tu, dar eu nu mănânc deloc; tu privegheri, dar eu nu dorm nicidecum; numai cu un lucru mă biruiesti tu"*. Și l-a întrebat Awa Macarie, care este acel lucru; și i-a răspuns diavolul: *"Smerenia ta, din cauza ei nu am nici o putere asupra ta"*.

Iată deci, cât de minunat dar este smerenia:

- curăță cu lesnire tot păcatul;
- este prielnică sporirii virtuților;
- este cămară nefurată a faptelor bune și
- armă nebiruită împotriva mândrilor draci.

De aceea nici nu se putea mai potrivită pregătire pentru Sfințita Patruzecime decât îndemnul la smerenie. Căci ce facem noi în vremea postului? Ne curățim de păcate prin pocăință și smerenie, ne străduim la săvârșirea faptelor bune, ne silim să păzim nefurat rodul duhovniceștilor nevoițe și ne războim cu duhurile răutății. Or, pe toate acestea le împlinește smerenia cu multă lesnire.

Dar lucrurile acestea nu le facem numai în Postul Mare. Toată viața pământească este o luptă cu duhurile răutății, curățire de păcat și împodobire cu virtuți. De aceea totdeauna, și nu numai în post, avem trebuință de smerenie. Domnul Hristos ne-a dat multe

învățături mântuitoare, arătându-ne El însuși cu pildă, cum să le facem. Ne-a iubit mai presus de orice și ne-a învățat să ne iubim și noi la fel: **"Așa si vi iubiți unii pe alții, precum v-am iubit Eu"** (Ioan 13, 14); apoi S-a dat pildă de smerenie, zicând: **"Invitați de la Mine ci sunt blând si smerit cu inima"** (ML 11,29). Toată viața Domnului este o neîntreruptă și negrăită smerenie. S-a născut smerit în grajd de vite, a trăit smerit, a murit mai mult decât smerit. **"S-a smerit pe Sine, ascultător facându-se pani la moarte, și încă moarte de cruce"** (Fii. 2,8). De aceea, Sf. Isaac Sirul a numit smerenia "veșmânt al Dumnezeirii", ca una cu care Domnul a fost îmbrăcat în toată viața Sa pământească. Dar nu numai că a fost îmbrăcat cu ea, ci El însuși a fost întruparea smereniei, încât putem spune că El este "smerenie" precum este "dragoste", îndemnându-ne să învățăm de la El smerenia, Mântuitorul ne-a arătat în toată viața Sa ce este smerenia și ne-a lăsat-o drept cale, pe care să călătorim toată vremea vieții noastre. Despre această cale a smereniei auzim la otpustul din Joia Mare: *"Hristos, adevăratul Dumnezeuul nostru, Cel ce din nemăsurata Lui bunătate, calea cea mai bună, adică smerenia, ne-a arătat nouă de când a spălat picioarele ucenicilor și până la Cruce și la îngropare, smerindu-Se pentru noi..."* Ne-a lăsat, deci, smerenia drept cea mai bună cale, pe care să călătorim în toată vremea vieții noastre.

Cu adevărat, cea mai bună cale, pentru că am văzut de câte daruri ne învrednicește smerenia. De aceea și Părinții Patericului spun: *"Fără smerenie nu-i nădejde de mântuire"* sau *"Smerenia este cununa de pietre scumpe a monahului"*, iar Awa Dorotei: *"Mai mult decât orice avem trebuință de smerenie"*.

Dar pe lângă bogăția de daruri arătată mai sus, smerenia mai are încă unul și mai mare. Ni-l arată Mântuitorul când zice: **"învățați de la Mine ci sunt blând și smerit cu inima și veți afla odihna sufletelor voastre"** (Mt. 11,29).

Viața aceasta pământească este plină de durere și suspin, **"în lume necazuri veți avea"** ne spune Domnul (Ioan 16, 33), iar

Apostolul adaugă că: **"Prin multe suferințe trebuie să intrăm în împărăția lui Dumnezeu"** (F. Ap. 14,22). Abia la sfârșitul ei, nădăjduim să mergem "unde nu este durere, nici întristare, nici suspin", să dobândim odihna și pacea mult dorită și negăsită pe pământ. Domnul însă ne-a încredințat că, aici pe pământ, putem avea odihna sufletelor noastre, și anume prin smerenie.

Oare nu este un semn al vremii noastre această zbuciumare, frământare, istovire, căutare și neurastenizare a omului? Doctorii prescriu tuturor bolnavilor odihnă și liniște. S-au făcut "case de odihnă" și "stațiuni de odihnă" pentru oamenii neurastenizați; s-au inventat metode de odihnire, de relaxare, încât, parafrazând cuvântul Awei Dorotei *"omul de azi, mai mult decât orice, are nevoie de odihnă"*. De ce nu o găsește? "Învățați-o de la Mine, Cel smerit, ne îndeamnă Domnul, și veți avea odihnă sufletelor voastre!" Prea încrezător în puterile sale, prea lăudăros cu isprăvile sale, omul a uitat, a pierdut calea cea mai bună a smereniei, s-a înstrăinat de izvorul a tot binele și nu mai are odihnă. Dar *"sufletul omenesc nu-și poate găsi odihnă, fără numai în Dumnezeu"* (Fer. Augustin). Smerenia însă ne așează dintr-o dată în starea firească a existenței noastre. Ea nu este o virtute printre celelalte, care să se adauge la viața noastră duhovnicească, ci este o așezare fundamentală a omului, care se vede în prezența lui Dumnezeu, îi recunoaște atotputernicia, se uimește în fața măreției Lui apoi își vede micimea și nemernicia sa, și recunoaște smerit că tot ceea ce are, și însăși existența lui, este un dar al negrăitei iubiri și milostiviri dumnezeiești, fără de care nu poate nimic.

Începutul înnoirii noastre nu se poate face deci, altfel decât prin intrarea în rânduială, prin smerenie. De aceea pregătirea pentru Sfântul și Marele Post o începem cu smerenia, ca să o trăim în această vreme și apoi, cu ea să călătorim de-a lungul întregii vieți acesteia, știind că numai călătorind pe cea mai bună cale, vom avea odihnă sufletelor noastre în veacul de acum și în vecii vecilor.

DUMINICA FIULUI RISIPITOR

De unde vine puterea așa de mare a smereniei? Privește la vameș, ce face el? Se bate în piept, neîndrăznind să se uite la cer și zice: "Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!" Două lucruri face: se căiește pentru păcatele sale și cere milă de la Dumnezeu. Două lucruri foarte simple: se vede omul așa cum este și aleargă la Dumnezeu, iar din ele izvorăște un noian de daruri.

De obicei, omul fuge de sine, se ferește să se uite în sufletul său, ca să nu vadă cum este. Se teme chiar să o facă, presimte că această privire este primejdioasă; ca o prăpastie în care, dacă te uiți prea mult, amețești și te prăbușești. Acest simțământ nu este mincinos.

Omul nepăsător de mântuire duce casă bună cu păcatul și cu patimile; se obișnuiește cu ele, i se par firești, "că așa este el", fără să-și dea seama de fiara pe care o hrănește. Abia atunci când se trezește și vrea să scape de ele, face o amară experiență. De unde păcatul i se părea plăcut, se făcea cu lesnire, acum însă a devenit o fiară ucigătoare, cu anevoie de biruit. Patima se încuibază adânc în firea omului, cu atât mai adânc, cu cât este săvârșită de mai multe ori. Întreaga alcătuire: trup și suflet, minte, simțire și voință, se păcătoșesc; însăși lumea înconjurătoare apare stricată și îndeamnă la păcat. *"După ce diavolul pustiește sufletul omului, zice Sf. Maxim Mărturisitorul, se îndepărtează și lasă în suflet idolul păcatului"*. Acest idol nu-i altceva decât firea omenească modelată după chipul păcatului, fire care nu mai funcționează după legile rânduite de Făcător, ci după mincinoasele legi ale patimii. Când omul vrea să scape de patimă, însăși firea sa i se împotrivesc

și-l silește la păcat. Omul se luptă din rășputeri cu sine însuși, dar puterea cu care el trebuia să se împotrivescă răului, și ea este pervertită și-l târăște la rău; de aceea, este aproape întotdeauna biruit. N-ai văzut oameni împătimiți: bețivi, tutungii, desfrânați ș.a., care voiesc să scape de patimă, dar nu mai pot? De zeci de ori se hotărăsc s-o curme cu răul și de zeci de ori cad. *"Patima învechindu-se și rana obrintindu-se, spune o vorbă veche, a se tămădui cu anevoie este"*. Iar Cuviosul Dorotei ne îndeamnă: *"Să tăiem patimile degrab, până nu ne obișnuim cu ele... pentru că dacă le vom lăsa să se întărească cu totul și ne vor cuprinde, atunci singuri nu le vom mai putea dezrădăcina oricât de mult ne-am osteni"*. Pentru că la început sunt slabe și neputincioase ca o furnică, dar mai pre urmă cresc și se întăresc ca niște lei și nu mai pot fi biruite. Aceasta este robia păcatului, moartea sufletului înainte de moarte și arvuna iadului.

În această stare de neputință, omul renunță să se mai lupte cu păcatul, se deznădăjduiește: Nu mă mai pot mântui, sunt pierdut! Atunci apare din nou vrăjmașul și șoptește: "Vezi? Ai păcătuit peste măsură; nu mai poți face nimic; Dumnezeu te-a părăsit!" Omul se găsește în pragul deznădejdiei, pe marginea prăpastiei iadului. Aceasta-i prăpastia pe care o sapă păcatul în sufletul omului și de care el se teme când fuge de sine. Dacă omul nu se eliberează din puterea tiranică a răului, căderea este sigură; dar omul singur, cu puterile sale numai, nu se poate smulge din robia în care se află. Ce să facă? Să ne uităm la vameș. El privește în prăpastia sufletului său; se spăimântă și se cutremură dar se umilește și strigă degrab: *"Dumnezeule, milostiv Si mie păcătosului!"*. Dar dacă omul nici nu vrea să-și recunoască starea decăzută și nici nu vrea să alerge la Dumnezeu? Lucru care se întâmplă de fapt cel mai adesea.

Duminica a II-a a Triodului ne pune înainte pilda Fiului Risipitor, a tânărului care și-a cheltuit în desfrânări toată moștenirea părintească și a ajuns argat și porcar, adică rob patimilor celor

rușinoase. Ce l-a făcut să se gândească la tatăl său? Lipsa, foamea, mizeria vieții. Dacă omul nu se smerește de bună voie, Dumnezeu tot nu-l lasă; îi trimite necazuri, încercări, boli, suferințe, ca să-l trezească. Pentru că smerenia trupească mai ușor aduce și smerenia sufletească și omul se trezește, "își vine în sine". Nevoințele pustnicilor: posturile aspre, privegherile de toată noaptea, ostenele trupești au și acest rost, să smerească trupul și, prin aceasta, mai ușor să smerească sufletul. Chiar dacă nu o face de bună voie, omul ajunge astfel să-și dea seama de starea decăzută în care se află, de robia și de neputința sa și aleargă la Dumnezeu, Singurul Care poate să mântuiască. Aceste două atitudini sunt strâns legate împreună și amândouă absolut trebuitoare pentru izbăvire. Tâlharul pe cruce și-a recunoscut fărădelegile și tot atunci a strigat: "Pomeneste-mă, Doamne!"; de aceea a auzit: "Astăzi vei fi cu Mine în Rai!" (Luca 23, 42-43); Iuda însă, deși s-a căit de fărădelegea sa, în loc să alerge la învățătorul, a mers la templu, a aruncat argintii și ducându-se, s-a spânzurat. (Mt. 27, 5)

Pilda Fiului Risipitor tocmai acest rost are: să ne îndemne să alergăm degrab la Tatăl, îndată ce ne-am văzut cum suntem, ca să nu cădem în deznădăjduire. Și pentru ca să alunge de la noi îndoiala, teama, rușinea, ne pune înainte cea mai desăvârșită icoană a milostivirii și bunătații dumnezeiești. Oricât de multe păcate am fi făcut, să nu ne îndoim de iertare; niciodată nu este biruită milostivirea și iubirea de oameni a lui Dumnezeu, "Care așa de mult a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat pentru dânsa" (Ioan 3,16). *"Milostivirea Lui Dumnezeu este foc arzător, zice Sf. Ioan Gură de Aur. O, de am avea noi atâta ardoare pentru El, câtă duioșie părintească are El pentru noi!"*

Am văzut undeva o mișcătoare icoană a acestei milostiviri dumnezeiești. O casă în mijloc de câmpie și drumul care trece prin fața ei pierzându-se la nesfârșit. Sus pe terasa casei, un bătrân cu barbă albă, sprijinit în toiag, se apleacă înainte, cu mâna streșină la ochi, uitându-se în zare. Ce a vrut să spună pictorul cu acest

tablou?
Zice
pilda
evangh
elică
despre
fiul
risipito
r care
se
întorce
a
acasă:
**"încă
depart
e fiul
fiind,
1-a
văzut
tatăl
său și i
s-a
făcut
milă și
alergâ
nd a
căzut
pe
gmmaj
ii lui și
1-a
săruta
t"** (Le.
15,20).
Dar
cum a
aflat

tatăl de întoarcerea fiului?
Aici este tâlcul bătrânului
ce se uită în zare. Așa de
mult își iubea el fiul, că
nu-și putea închipui să-l
piardă pentru totdeauna.
De aceea, mereu îl
aștepta, mereu se uita în
zare, mereu cu mâna
streașină la ochi: "Oare
nu cumva vine?" De aceea
l-a și văzut de departe.
Așa-i mila cea nesfârșită a
lui Dumnezeu. Nu
obosește, nu se
împuținează, mereu se
uită după fiecare din noi
păcătoșii, mereu ne
așteaptă; "Nu se poate să
nu vină! Am făcut atâta
pentru dânsul, mi-am dat
însăși viața pentru el,
trebuie să se întoarcă!" Nu
este păcat care să
biruiască milostivirea lui
Dumnezeu. De aceea,
oricât de grozavă ar fi
păcătoșenia în care ne
aflăm, să nu
deznădăjduim. Dumnezeu
ne așteaptă ca să ne ierte,
să ne cuprindă în brațele
părintești. Și nu numai că
ne îmbrățișează - semnul
iertării, ci ne îmbracă cu
haina cea dintâi, cu haina
curăției; ne pune inel în

deget - semnul
eliberării de
păcat și al
înfierii; ne pune
încălțăminte în
picioare, adică
ne întărește pe
calea virtuții, ca
să nu ne mai
înțepăm de
ghimpii păcatului
și - tăind vițelul
cel hrănit - adică
pe Fiul Său
Euharistie, se
face bucurie
mare: se bucură
Puterile cerești și
însuși Tatăl Ce-
resc pentru
păcătosul care se
pocăiește (Le.
15,10).

La utrenia
acestei duminici
se adaugă și se
cântă Psalmul
136: **"La râul
Babilonului,
acolo am șezut
și am plâns,
când ne-am
adus aminte de
Sion. «Cântați-
ne și nouă din
cântările Sionu-
lui», ne**

î
n
d
e
m
n
a
u
c
e
i
c
e
n
e
r
o
b
is
e
r
ă
p
e
n
o
i;
d
a
r
c
u
m
s
ă
c
ă

ntăm
cântar
e
Domn
ului In
pământ
t
străin?
De te
voi
uita,
Ierusal
ime,
uitată
să fie
dreapt
a mea.
Să mi
se
lipeasc
ă
limba
de
gruma
zul
meu
de nu-
mi voi
aduce
aminte
de
tine.
Fiica
Babilo
nului,
ticăloa
sa!
Fericit

este cel ca va lovi de
piatră pruncii tăi!"

Psalmul acesta este o
mișcătoare icoană a
omului căzut în robia
păcatului și a izbăvirii lui.
Cel robit de patimi este
înstrăinat de cetatea
bucuriei - Sionul; este
dus departe, ca și Fiul
risipitor, în

Babilonul cel
întunecat și în
robie. "Cântă și
aici din cântările
Sio-nului",
poruncește
diavolul.

"Bucură-te și în
păcat, slăvește-
mă și pe mine,
cum slăveai pe
Dumnezeu". Dar
cum să cântăm
cântarea

Domnului în
pământ străin?
Cântarea

Domnului răsună
numai împreună
cu El și în casa
Lui; numai când
suntem cu El și
împlinim

poruncile Lui. în
robia păcatului
însă, nu mai
putem face voia
Lui, suntem sub
stăpânirea

tiranului care ne
robește. Cum să
te bucuri
săvârșind
păcatul?

Adevărata
bucurie numai în
casa părintească
se află; numai în

S
i
o
n
p
u
te
m
c
â
n
ta
"
c
â
n
ta
r
e
a
D
o
m
n
u
l
u
i"
.
J
u
r
ă
m
â
n
t
u

l
grozav
al
evreilo
r: "Să-
mi
înțepen
ească
mâna
cea
dreaptă
și să
mi se
lipeasc
ă limba
de
cerul
gurii";
să
devin
adică,
neputin
cios cu
măinile
și să-
mi
amuțea
scă
limba
dacă te
voi
uita,
Ierusal
me, ne
îndeam
nă să
nu

uităm niciodată de
Domnul, oricât de
cumplică ar fi robia
noastră și înstrăinarea în
care ne-a dus păcatul;
numai Ierusalimul să fie
începutul bucuriei
noastre; numai în Domnul
să se bucure inima
noastră!

Fericit este cel ce
lovește de piatră pruncii
fiicei Babilonului! Căci
dacă sunt omorâți din
fașă, pruncii babilonești
nu mai ajung mari, ca să
te robească. Aceasta,
tâlcuiesc Părinții,
înseamnă să omoram
patimile din fașă, de la
început, să nu le lăsăm să
crească; să le lovim de
Piatra-Hristos, prin
neconținută rugăciune și
nu vom mai fi luați în
robia babilonică a
patimilor.

Cât de mult se
oglindește lumea de azi în
pilda Fiului risipitor!
Omenirea s-a înstrăinat de
Dumnezeu, s-a dus în țara
cea străină a păcatului și
își cheltuiește toată avuția
părintească, darurile lui
Dumnezeu, în desfrânări.
Omul vrea să fie fericit,

lipsit de necazuri
și dureri, să se
bucure și să
trăiască ani
mulți, dar
departe de casa
părintească. Și a
ajuns robul
patimilor
rușinoase,
hămesit de
foame
sufletească, gol și
rușinat. Va putea
oare să-și revină
în sine? Să-și dea
seama că "și
argații Tatălui
sunt îndestulați"
și să se
hotărască:

**"Scula-mă-voi
și mă voi duce la
Tatăl meu..."?**

Aceasta-i
singura cale
care duce la
casa
părintească.

UȘILE

POCĂINȚEI

23

"Grăbește de-mi deschide brațele părintești, că în desfrâu mi-am cheltuit viața. Căutând spre bogăția cea necheltuită a îndurărilor Tale, Mântuitorule, nu-mi trece cu vederea acum inima mea cea sărăcită; că Ție, Doamne, cu umilință strig: Greșit-am, Părinte, la cer și înaintea Ta!" *Este calea cea bună a smereniei, pe care ne-a arătat-o vameșul și care ne învrednicește de atâtea daruri: dobândirea iertării, recăștigarea stării celei dintâi, înfierea, întărire împotriva răului și tărie pe calea virtuții.*

Dar să nu uităm cu nici un chip cele două fețe ale smereniei: experiența nevredniciei și a neputinței noastre să fie strâns unită cu recunoașterea dependenței noastre de Dumnezeu, cu alergarea către El. Numai așa ne putem ridica, după cuvântul Domnului, "fiindcă numai cine se smerește se va înălța; cine rămâne în Mine aduce roadă multă; iar cine se desprinde de Mine, se usucă și se aruncă în foc" (Ioan 15, 5-6). Păcatul ne desprinde de viața vieții, care este Hristos; smerenia ne altoiește din nou.

Duminica Vameșului, arătându-ne smerenia ca un izvor de binefaceri cerești, a subliniat îndeosebi prima față a ei: recunoașterea păcatelor proprii, a neputinței și nevredniciei noastre în fața lui Dumnezeu; Duminica Fiului risipitor ne înfățișează cealaltă față, trebuința de a alerga la Dumnezeu, scăparea și puterea noastră.

Numai întors la casa părintească, fiul și-a recăpătat iertarea și starea cea dintâi. Tatăl îl aștepta mereu, dar nu s-a dus după el. Cu Dumnezeu nu ne putem întâlni în țara păcatului, ci numai la El acasă. Acolo-i haina cea nouă, acolo inelul, acolo încălțăminte nouă, acolo vițelul cel îngrășat; și bucuria celor cerești și prăznuire cu Tatăl și cu Fiul și cu Duhul Sfânt, în vecii vecilor.

"Ca fiul cel desfrânat am greșit și eu, Indurate!... Primește-mă pe mine cel ce mă pocăiesc, Dumnezeule, și mă miluiește!"

Învrednicește-mă Doamne, să Te bucur și eu cu întoarcerea mea!

DUMINICA ÎNFRICOȘATEI JUDECĂȚI

Pilda Fiului Risipitor ne va uimi cât va fi lumea, prin milostivirea și negrăita dragoste pe care ne-a arătat-o Dumnezeu. De aceea, poate, Mântuitorul a voit să moară răstignit, adică cu brațele întinse și Biserica mereu îl înfățișează astfel, pentru ca să ne arate că de-a pururi stă cu brațele deschise, ca să îmbrățișeze pe toți păcătoșii care se întorc la Casa părintească.

Iubirea însă nu-i unilaterală, ea cere răspuns din partea celui iubit, iar răspunsul cel mai firesc nu poate fi altul decât tot iubirea. Dacă Duminica Fiului Risipitor ne-a pus înaintea dragostea cea preamiloasă a lui Dumnezeu față de oameni, duminica a treia, a înfricoșatei Judecăți, ne face să medităm la răspunsul omului față de dumnezeiasca dragoste; răspuns care se îndreaptă deopotrivă către Dumnezeu și către aproapele.

Iubirea față de Dumnezeu e datoria cea mai sfântă a omului. Nu-și iubesc oare copiii pe părinți? Și animalele și fiarele sălbatice iubesc pe binefăcătorul lor; dar cum să nu iubească omul pe Dumnezeu, Făcătorul său și dăătorul a tot binele? "Dragostea de Dumnezeu e mișcarea cea mai firească a inimii: trebuie să te constrângi, să-ți faci silă, să te chinuiești, ca să nu iubești pe Dumnezeu". (Peguy).

De aceea, încă din Vechiul Testament iubirea de Dumnezeu stă în fruntea Decalogului, este cea mai mare poruncă, în care se cuprinde toată Legea și Proorocii: "Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău cu toată inima ta și cu tot sufletul tău și cu tot cugetul

tău" (Mt. 22, 37). Iar Mântuitorul Hristos nu recomandă nici o altă poruncă așa de mult ca porunca dragostei.

Dar oare cum se împacă libertatea și cu porunca? Dumnezeu a făcut pe om ființă liberă, aceasta este cununa demnității sale, și Dumnezeu nu înțelege să nesocotească această libertate, în Sfânta Evanghelie, Mântuitorul vedem că nu poruncește ci invită: **"Dacă vrei să intri în viață...; cine vrea să vină după Mine.."** Și totuși, în altă parte, Mântuitorul spune lămurit: **"Cel ce mă iubește, acela păzește poruncile Mele"** (Ioan 15, 14), arătând că există porunci și că împlinirea lor este semnul cel mai sigur al iubirii de Dumnezeu. Ce sunt deci, "poruncile" Domnului și care-i rostul lor?

"împlinirea poruncilor" ascunde o adâncă taină dumnezeiască. Dumnezeu a dat putere celor ce cred în numele Său să se facă fii ai lui Dumnezeu (Ioan 1, 22). De aceea Sfinții Părinți zic că Dumnezeu este ascuns în porunci sau că "Dumnezeu este ființa virtuților". Pe măsură ce omul împlinește dumnezeieștile porunci, puterea dumnezeiască dintr-însul se face tot mai vădită; cu orice faptă bună ce o face omul, iese tot mai mult la iveală chipul dumnezeiesc ce se află în el, devine tot mai mult asemenea cu Dumnezeu, se face fiu al lui Dumnezeu și moștenitor al vieții veșnice. Dumnezeu nu silește pe om și cu atât mai mult nu-i poruncește să-L iubească; dar prin iubirea-împlinire a poruncilor, omul se face moștean al vieții de veci. Și fiindcă Dumnezeu pentru om a gătit împărăția Sa de la întemeierea lumii și voiește ca toți să o dobândească, de aceea poruncește: **"Fiți desăvârșiți", "Fiți sfinți", "Fiți milostivi, asemenea Tatălui Celui ceresc, ca să fiți de-a pururi împreună cu El"**, împlinirea poruncilor deci, nu este un lucru datorat lui Dumnezeu, cum se întâmplă cu poruncile omenești, ci este datorie față de noi înșine, interesul cel mai de temelie al vieții noastre.

Sunt însă oameni care, neînțelegând aceasta, văd în poruncile -dragoste de Dumnezeu, o povară grea de purtat, ca pe ceva făcut

pentru altcineva și nu pentru sine și-și fac socoteala greșită că pot **duce** o viață păcătoasă, străină de Dumnezeu și totodată vor putea să se bucure și de bunătățile ce le aduce viețuirea împreună cu Domnul. "Nu te grăbi cu pocăința, îl îndeamnă vrăjmașul, ai destulă vreme până la moarte! Nu știi că Dumnezeu este îndelung răbdător și mult milostiv?" Și omul neînțelept ascultă șoapta celui rău, duce mai departe căsnicie cu păcatul, trăiește o viață creștină searbădă, mângâindu-se cu socotința mincinoasă că Dumnezeu îl va ierta, cu mila Sa cea nemăsurată, precum a iertat pe Fiul risipitor, pe desfrânat și pe tâlhar. Doar pentru cei păcătoși, și nu pentru cei drești, a venit Hristos!

Grozavă înșelare! Dacă deznădejdea, care vine din neîncrederea în bunătatea lui Dumnezeu, este mare primejdie pentru mântuire, apoi încrederea nesocotită în dumnezeiasca milostivire este și mai vinovată și mai primejdioasă. Prin deznădejde omul își taie orice puțință de îndreptare, iar prin nesocotita încredere nu mai vrea să facă fapte bune și păcătuiește cu știință și cu voie liberă; amândouă sunt păcate grele împotriva Duhului Sfânt și duc la pieire veșnică.

Duminica înfricoșatei Judecăți tocmai asupra acestei primejdii ne atrage atenția. Da, Dumnezeu este nespus de bun, iubitor și milostivirea Lui este fără de margini; dar totodată este nespus de drept. **"Milostiv și drept este Domnul"** zice Psalmistul (Ps. 114, 5) și **"dreptatea Domnului rămâne în veac"**, în curgerea vieții pământești, noi vedem mai mult milostivirea Sa cea nemărginită, dar va veni ziua când Dumnezeu se va arăta mai ales în lumina dreptății Sale, ziua înfricoșatei Judecăți. **"Toți trebuie să ne înfățișăm înaintea scaunului de judecată al lui Hristos"**, zice Apostolul (Rom. 14, 10); atunci, **"Dumnezeu va judeca lumea cu dreptate, va judeca neamurile fără strâmbătate"**.

Dar ce este "dreptatea dumnezeiască?" în cântările de la utrenia acestei duminici auzim: "Când se vor așeza scaunele și se vor deschide cărțile și Dumnezeu va ședea la judecată... O, amar va fi

atunci, păcătoșilor! O, ce ceas va fi atunci!"... Dar despre ce cărți este vorba? Este cineva care scrie tot ce face omul în viață? Da, cu adevărat sunt cărți și este scriitor și nimic nu rămâne nescris. Și aici se cuvine a'pomeni un lucru plin de mirare:

Oamenii de știință, tot iscodind să afle tainele vieții omenеști, au descoperit că tot ceea ce face omul, tot ceea ce gândește și vorbește, dar absolut tot, lasă o urmă în alcătuirea cea mai ascunsă a omului; se înscriu în adîncul ființei noastre ca într-o carte. Astfel, noi înșine suntem cartea și tot noi, cei ce o scriem. Mare taină se ascunde aici!

La înfricoșata Judecată se va deschide această carte, adică cele scrise acum în taină nevăzute de nimeni, se vor vedea la arătare: și cele bune și cele rele vor fi văzute de toată lumea. Atunci rănile mucenicilor vor străluci ca mărgăritarele, nevointele și faptele dreptilor și ale cuvioșilor "vor străluci ca soarele" (Mat. 13, 43), precum ne încredințează Domnul Hristos. Iar chipurile păcătoșilor vor arăta pocite și schimonosite de toate păcatele și patimile pe care le-au făcut. "Cine va putea răbda acea nesuferită rușine!"

Iată dreptatea dumnezeiască. "Te-am făcut ființă cinstită și înzestrată cu libertate deplină, de care nici Eu nu am îndrăznit să mă ating; ți-am dat putere ca să fii asemenea cu Mine, dumnezeu prin har; iată dar, acum ai singur ceea ce ai ales!" Tot ce face omul cu voia sa liberă îl apropie sau îl depărtează de Dumnezeu. Omul se modelează singur, prin tot ceea ce înscrie el în cartea vieții sale cu care se va înfățișa la Judecată. Atunci, uitându-se la icoana dumnezeiască pe care trebuia să o realizeze, cu darurile primite de la Dumnezeu și văzând chipul pocit și schimonosit pe care l-a făurit în viața sa de păcat, omul singur va recunoaște răsplata ce i se cuvine. "O, ce ceas va fi atunci!" Judecata este constatarea a ceea ce am făcut noi în viața pămîntească și totodată o pecetluire pe vecie a acestei stări. Iată dreptatea dumnezeiască. Dumnezeu nu poate schimba alegerea noastră. De aceea, spune cineva că iadul în primul rând e marea durere a lui Dumnezeu, văzând pe fiii Săi,

pentru care S-a jertfit, cărora le-a gătit împărăția de la întemeierea lumii, că totuși au preferat focul cei veșnic, gătit diavolului și îngerilor lui.

De aceea, pomenirea înfricoșatei Judecări este totdeauna un îndemn hotărât de a ieși din nepăsarea de mîntuire. Să nu ne înșelăm cu credința mincinoasă că Dumnezeu ne va ierta fiindcă este bun și milostiv. Bunătatea Lui nu poate fi prilej de păcat. El iartă cu nemăsurată milostivire, dar nu nesocotește demnitate", libertății omenеști și contribuția ei la mîntuire. Păcatul, noi îl înscriem în carte și numai cel ce l-a scris îl poate șterge, nimeni altul, nici chiar Dumnezeu. Și dacă omul nu și-a împodobit chipul său cu nici o virtute, nici Dumnezeu nu-l poate împodobi. Este deci în interesul cel mai adînc al vieții noastre să ștergem din carte tot înscrisul păcatului cu pocăință sinceră, cu încetarea răului, cu spovedanie curată, cu împlinirea canonului, prin rugăciune și cu lacrimi.

Și pentru tot păcatul să ne întrebăm cu îngrijorare și cu teamă: oare s-a șters el din carte? Și după ce l-am șters, să scriem și faptele cele bune ale virtuților, prin împlinirea poruncilor lui Dumnezeu, căci ele ne împodobesc și ne gătesc chipul nostru cel de veșnicie. Toată fapta bună este o agonisită de mare preț, de care ne vom bucura în vecii vecilor. "Cum ți-ai crescut aici aripile, așa vei putea zbura către cele de sus; cum ți-ai curățit aici mintea, așa vei vedea acolo slava Lui și măsura în care L-ai iubit aici, în aceeași măsură te vei îndulci de dragostea Lui".

A doua față a răspunsului nostru la dragostea lui Dumnezeu pentru noi este dragostea față de aproapele, de care iarăși vom da seamă la înfricoșata Judecată. Icoana acestei iubiri ne-o arată cât se poate de limpede Mîntuitorul, cu pilda vieții și cu cuvîntul. "Așa de mult a iubit Dumnezeu lumea, încât și pe Fiul Său, Cel Unul- Născut, L-a dat pentru dînsa" (Ioan 3,16). "De aceea și voi datori sunteți să vă iubiți unul pe altul, așa cum v-am iubit Eu pe voi" (Ioan 15, 12). "După aceasta vă vor cunoaște

oamenii ci sunteți ucenicii mei, dacă veți avea dragoste Intre voi" (Ioan 13,35). Nu iubește pe Dumnezeu cel ce nu iubește pe aproapele; "pentru ci cel ce nu iubește pe fratele sau pe care îl vede, nu poate iubi nici pe Dumnezeu pe care nu-L vede" (I Ioan 4,20), iar "cine iubește pe Dumnezeu, iubește și pe fratele său" (I Ioan 4,21).

Cât de mult ține Mântuitorul la porunca iubirii, ne-a arătat-o când ne-a descoperit taina Judecării celei din urmă. Atunci întreaga omenire va fi împărțită în două, după cum a împlinit sau nu porunca dragostei de aproapele.

Să ascultăm cu cutremur hotărârea Dreptului Judecător. **"Atunci va zice celor de-a dreapta: Veniți, binecuvântații Părintelui Meu de moșteniți împărăția cea gătită vouă de la întemeierea lumii. Că am flămânzit și Mi-ati dat de am mâncat, am însetat și Mi-ati dat de am băut, străin am fost și M-ati primit, gol și M-ati îmbrăcat, bolnav am fost și M-ati cercetat, în temniță am fost și ați venit la Mine... Adevărat zic vouă, întrucât ați făcut acestea unuia dintr-acești frați ai mei prea mici, Mie Mi-ati făcu f. Atunci va zice și celor de-a stânga: "Duceti-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui. Că am flămânzit și nu Mi-ati dat să mănânc, am însetat și nu Mi-ati dat să beau, străin am fost și nu M-ati primit, gol și nu M-ati îmbrăcat, bolnav și în temniță și nu M-ati cercetat., întrucât nu ati făcut unuia dintre acești prea mici, nici Mie nu Mi-ati făcut" (Mt. 25, 34-45).**

Ar fi o greșeală să înțelegem din cuvântul Domnului că dragostea față de aproapele stă numai în milostenia trupească. Milostenia este semnul văzut al dragostei de Dumnezeu și față de aproapele și cine o are, împlinește toată virtutea, împreună cu milostenia are și celelalte virtuți. Și iarăși am greși dacă, văzând prețuirea cea mare pe care o dă Domnul milosteniei, am socoti că toate celelalte fapte bune, mucenicia, rugăciunea, ostenele pentru

virtute, vor fi trecute cu vederea. Toate vor fi cântărite și răsplătite: faptele, cuvintele, gândurile. Dar în prețuirea așa de mare dată unor fapte așa de simple, se ascunde o taină de mare pogorământ și de dragoste de oameni din partea lui Dumnezeu. Acestea reprezintă prețul cel mai scăzut de mântuire ce se cere omului, ca să nu rămână nici un om pe lume care să spună că nu a putut să se mântuiască, știind că nu se află om pe pământ care să nu poată săvârși asemenea fapte de milostenie. Viața pământească este un mare dar al lui Dumnezeu. Ea este scurtă, dar cu ea putem agonisi veșnicia. "Puțină este osteneala, dar veșnică odihna", ziceau Părinții. Tot binele pe care îl facem acum va merge cu noi și ne va bucura în veșnicie.

De aceea, cugetarea la înfricoșata Judecată este izvor de mare putere sufletească, ne smulge din nepăsare și ne îmboldește spre toată fapta bună. Despre Sfântul Macarie cel Mare se spune că era slab și uscat ca o smochină. "De ce, Părinte, îl întreabă un frate, ești mereu slab, și când postești și când mănânci?". La care, Cuviosul răspunde: "Cociorva cu care întorci lemnele este toată pârlită și arsă. Tot așa mănâncă trupul omului, cugetarea la înfricoșata Judecată".

Pomenirea morților din sâmbăta dinaintea Duminicii înfricoșatei Judecări, este un prilej de faptă bună și de a ne arăta dragostea față de Dumnezeu prin dragostea față de cei adormiți. Dacă cei vii ne pot întoarce aici dragostea și bunăvoința arătată lor, cei plecați din viață nu o mai pot face și răsplata ne rămâne întreagă.

Dar pomenirea morților este totodată și un îndemn de cugetare la moarte, pe care Sfinții Părinți o socotesc cea mai înaltă filosofie și foarte prielnică smereniei, rugăciunii și pocăinței. Meditarea la zădărniciile vieții pământești, la scurtimea vieții noastre, la stricăciunea vieții omenești, ne trezește din nepăsare, ne duce la căință și îndreptare. "Cugetă la cele mai de pe urmă ale tale, ne îndeamnă Sf. Ioan Scărarul, și în veci nu vei greși. Cine vrea să scape de moartea veșnică să aibă de-a pururi aducere aminte de

moarte. Că "precum pâinea este cea mai de trebuință din toate bucatele, așa și aducerea aminte de moarte este față de celelalte fapte bune". "Să-ți fie moartea doctor" zice Fericitul Augustin, arătând că filosofarea la moarte este tăietoare de toată patima.

"Plâng și mă tânguiesc când gândesc la moarte!"

"Vai mie, înnegritule suflete! Până când nu te mai oprești de la răutăți? De ce nu-ți aduci aminte de înfricoșătorul ceas al morții? De ce nu te cutremuri de înfricoșătoarea Judecată a lui Hristos?"

"Mi-am adus aminte de ceasul acela, iubiților, se tânguia Sf. Efrem Șirul, și m-am cutremurat; m-am gândit la acel grozav județ și m-am înfricoșat; m-am dus cu mintea la veselia raiului și am oftat; m-a cuprins plânsul și am plâns până n-a mai rămas în mine putere de plângere..."

"Juru-te cu îndurările Tale, lubitorule de oameni, Bunule, să nu mă pui de-a stânga cu caprele ce Te-au amărât. Nu-mi spune: nu te știi! Ci, după îndurările Tale, dăruiește-mi lacrimi meîncetate, dă-mi frângere de inimă și umilință și o curăță, spre a se face Biserică, și Prea Sfântul Tău Har. Că deși sunt păcătos și nevrădnic, nu conțin a bate la ușa milostivirii tale!" (Sf. Efrem Șirul).

SĂPTĂMÎNA A TREIA

Cele trei duminici ale Triodului ne-au pus înaintea trei perechi de fapte: trei primejdii, care ne pândesc pe calea mântuirii și trei fapte bune, care ne scapă de ele și fără de care nu se poate porni la lucrarea de lăuntrică înnoire.

Prima pereche: mândria - smerenia. Mândria, începutul și izvorul a toată răutatea, împotrivire lui Dumnezeu și cădere împreună cu Lucifer; smerenia - tămăduire a răului și început a toată virtutea; pogorâre de sine și înălțare împreună cu Hristos. Despre cunoașterea de sine, fiică a smereniei, pe care și păgânii o socoteau cea mai mare înțelepciune, Sfântul Isaac Șirul zice: "Ce] ce și-a cunoscut păcatele sale este mai mare decât cel învie morții" și "e mai mare lucru să te vezi pe tine, decât să vezi îngeri". Prima pereche: indicatoare la răscrucea de pe calea mântuirii a celor două direcții opuse: cerul și iadul; viața veșnică și moartea veșnică.

A doua pereche: deznădejdea - încrederea În milostivirea dumnezeiască. Experiența neputinței proprii în fața răului din noi poate duce la deznădejde; omul singur nu poate birui. Dar omul nu este singur. Mântuitorul ne încredințează că este cu noi în toate zilele până la sfârșitul veacurilor (Mt. 28, 20). încredințarea acestei făgăduințe dumnezeiești este izvor de putere, întărire și scăpare. "Cei ce nădăjduiesc în Domnul se aseamănă muntelui celui sfânt, cad nicidecum nu se clătesc de băntuiele lui veliar"; cel ce nădăjduiește în Domnul vrăjmașilor este înfricoșat; acela nu se va spăimânta la judecată (Antifoanele duminicale), "căci Dumnezeu nu rușinează niciodată pe cei ce-și pun nădejdea într-însul".

A treia pereche: nepăsarea - râvna de mântuire, încrederea nesăbuită în milostivirea lui Dumnezeu duce la nepăsare, care este una din proptelele tuturor păcatelor. Stăpânul a încredințat slugilor talanții nu numai ca să se folosească de ei, ci ca să-i valorifice și să-i înmulțească, "împărăția lui Dumnezeu se ia cu sila și numai silitorii o capătă". Sfințenia vieții și faptele dragostei de aproapele sunt datoriile cele mai de seamă ale omului.

Cu aceasta, au fost trasate liniile principale ale pregătirii pentru Sfântul și Marele Post. Săptămâna a treia desăvârșește în amănunt această icoană.

Trupul este și el angajat în această pregătire. Astfel, hrana este ușurată prin înlăturarea cărnii - pentru mireni - iar miercuri și vineri, deși dezlegare, masa este o dată în zi pentru a ne obișnui cu înfrânarea postului. Tot în aceste zile, la slujbele bisericești se adaugă rugăciunea Sf. Efreim cu metanii și Liturghie nu se săvârșește, ca o pregătire pentru atmosfera de pocăință a postului.

Pregătire duhovnicească se adâncește și împlinește. Canoanele - tripsnițe de la utreniile zilnice, precum și stihovanele de la vecernie și utrenie stăruie asupra însemnătății postului și a celorlalte fapte bune unite cu el.

"În toată vremea postului este de folos celor ce-L iubesc pe dânsul. Că nici supărările dracilor nu îndrăznesc asupra celui ce postește și încă și păzitorii vieții noastre, îngerii, mai cu deadinsul stau pe lângă cei ce se curăță cu postul" (Stih. utreniei de luni). "Să primim postul cu dragoste... să lăsăm dulcea împătimire a trupului și să creștem darurile sufletului; să pătimim împreună ca niște robi ai lui Hristos, ca să ne preaslăvim împreună că niște fii ai lui Dumnezeu" (Idem, marți). "De bucate postind, suflete al meu, și de poftă necurățindu-te, în deșert te lauzi cu nemâncarea; că de nu ți se va face ție pricină de îndreptare, vei fi ca un mincinos și urât de Dumnezeu și te vei asemana răilor draci, care niciodată nu mănâncă" (Id., miercuri). "Sosir-a buna podoabă a înfrânării, care

gonește negura cea drăcească; a sosit cinstea postului, aducând tămăduire patimilor celor sufletești..." (Id., joi).

Săptămâna se încheie cu pomenirea de sâmbătă a tuturor cuvioșilor și a cuvioaselor care au strălucit în cugetarea lui Dumnezeu și bine au viețuit cu temere de Dumnezeu și întru multe nevoițe, ca prin aceasta să ne facă mai plecați și mai gata la nevoițe, având viețile lor ca o icoană de povățuite și dobândind de la ei ajutor și întărire în luptele cele sufletești. Sfinții Părinți au așezat aici pomenirea lor pentru ca să ne îndemne, prin pilda lor, spre sporirea bunătăților; spre într-armare bărbătească și vitejească asupra poftelor și asupra dracilor și învățându-ne că, de vom face și noi asemenea lor cu osârdie, nimic nu ne va împiedica și pe noi să împlinim ceea ce au împlinit ei și să ne învrednicim de aceeași cinste, că și ei au avut aceeași fire ca și noi (Sinaxir).

*Slava de la laudele utreniei este o icoană a acestei prăznuiri: "Cuvioșilor părinți, în tot pământul a ieșit vestea faptelor voastre, prin care în cer ați aflat plata ostinelilor voastre; risipit-ați taberele demonilor, ajuns-ați la cetele îngerilor, a căror viață fără prihană ați răvnit; și acum îndrăznire având către Domnul, cereți pace sufletelor noastre", îndeosebi însă, **Slava de la vecernie ne dezvăluie minunat calea pe care au urmat-o ei în viața lor de sfințenie:***

"Sufletul cel după chipul lui Dumnezeu ferindu-l nevătămat, și mintea prin pustnicie punând-o stăpână peste patimile cele pierzătoare, v-ați urcat cât s-a putut la cea după asemănare. Că vitejește silindu-vă firea, v-ați nevoit să supuneți pe cel mai rău celui mai bun și trupul să-l faceți rob Duhului. Pentru aceasta, sihastrilor, v-ați arătat înălțime locuitorilor pustiei, celor ce bine se nevoiește ajutori, îndrumători ai virtuților prea adevărați. Și acum, Preacuvioșilor, sfărâmându-se oglinzile, curat vedeti în ceruri pe Sfânta Treime; rugându-vă fără mijlocire pentru cei ce cu credință și cu dragoste vă cinstesc pe voi." Nu se poate o teologhisire mai adâncă și mai deplină decât aceasta, asupra înnoirii omului trupesc în cel duhovnicesc. Chipul și asemănarea sunt punctul de plecare și

34

Protoi. PETRONIU
TĂNASE

UȘILE
POCĂINȚEI

3
5

ținta de ajuns în viața duhovnicească. Chipul îl primim de-a gata prin naștere și Sf. Botez; asemănarea o cucerim prin harul lui Dumnezeu, cu stăruințele voii libere și faptele bune ce le facem. Chipul este proiectul, asemănarea - realizarea lui; chipul este sămânța, asemănarea - rodul. Ca rodul să fie bun și sămânța trebuie să fie de bună calitate, sănătoasă. Noi primim bune semințele duhului care ne duc la desăvârșire dar le vătămăm cu faptele noastre și ele nu mai pot crește normal. De aceea, trebuie să le readucem la starea de însănătoșire. De aceea zice: "Chipul păzindu-l nevătămat". Deci, trebuie păzit chipul nevătămat, sau dacă s-a vătămat, trebuie însănătoșit; numai așa creșterea este normală și duce spre asemănare. Iar starea nevătămată a chipului este mintea luminată de cunoștința voii lui Dumnezeu și voia liberă și hotărâtă de-a împlini poruncile Lui. Păcatul și patimile, însă, vătăma chipul: întunecă minte și slăbesc voia, abătându-le din calea lor firească. Cum se păstrează chipul nevătămat o spune cântarea: "Punând mintea stăpână peste patimile cele pierzătoare de suflet"; căci minții îi revine rolul, după dumnezeiasca rânduială, de a stăpâni și conduce celelalte puteri sufletești. Prin aceasta chipul se însănătoșește și revine la starea sa firească, și deci se poate începe urcușul, pe cât este cu putință omului. Iar acest urcuș se face "silind băibățește firea" și "pe trup făcându-l rob duhului", adică supunând pe cel mai rău celui mai bun.

"Asemănarea" cu Dumnezeu o realizează omul întreg: trup și suflet; deci și trupul trebuie să se înduhovnicească, să se subțieze, pentru a fi străbătut de duh, pentru a se face unealta duhului. Nevoințele cele mai multe ale Părinților: postul, privegherea de toată noaptea, lacrimile nescădate, răbdarea lipsurilor și a necazurilor și ostenețele de tot felul și toată neconținută silire a firii, tocmai aceasta urmăresc: strunirea trupului, omorârea pornirilor pătimase din trup, adică omorârea morții din om. Ele sunt moartea cea făcătoare de viață, care întărește firea, pun rânduială în viața lăuntrică și ne fac tot mai asemănători cu Dumnezeu. "De ce îți omori

asa trupul?" întreabă un frate pe un mult nevoitor sihastru. "Ca să nu mă omoare el pe mine", îi răspunde bătrâni. Prin aceasta însă Părinții s-au făcut "pilda de faptă bună" și povățuitori celor ce bine călătoresc și s-au învrednicit a dobândi bunătățile cele veșnice și a vedea nemijlocit Sfânta Treime. Pomenirea Părinților nevoitori ne atrage atenția asupra acestei îndoite lucrări de înnoire a omului: sufletească și trupească. Pe lângă virtuțile sufletești trebuie adăugate și virtuțile trupești; sau, mai bine zis, ele trebuie să meargă împreună, căci amândouă și împreună lucrează la creșterea omului duhovnicesc.

Știința medicală confirmă pe deplin trebuința și folosul strunirii trupului. Nimeni nu s-a îmbolnăvit din pricina postului, pe când necumpătarea și lăcomia aduc după ele un nesfârșit cortegiu de boli. Postul și regimul cumpătat intră în cura de însănătoșire a tuturor bolilor și este tot mai recomandat și celor sănătoși. Diferitele "regimuri" alimentare: vegetarian, de crudități, de dezintoxicare ș.a., ce sunt altceva, dacă nu niște variante ale postului trupesesc. E un lucru cunoscut de când lumea că îmbuibarea aduce somnolență; că oamenii care muncesc mult cu mintea nu sunt mâncăcioși, că, în genere, omul consumă mai mult decât are nevoie organismul. Su-praalimentarea împreună cu sedentarismul și suprasolicitarea (cei trei S), macină mai mult decât orice vitalitatea omului din vremea noastră. Iar postul aduce sănătate trupească și limpezește mintea.

Cu acestea, pregătirea pentru nevoința sfântului Post se apropie de sfârșit. O întreagă armătură duhovnicească ne-a fost pusă la îndemână pentru într-armarea sufletului și trupului, în această săptămână am făcut și unele exerciții cu ea. Apoi am văzut strălucita ceață a tuturor atleților, care au purtat această armură, au luptat și s-au încununat cu ea. Slujba utreniei de sâmbătă pomenește pe rând pe toți comandanții acestei slăvite oști, de îngeri pământești și oameni cerești, care ne-au ieșit înainte pentru a ne întări în lupta cea bună a duhovniceștilor nevoințe și a ne învăța meșteșugul luptei, căci "numai cine se luptă după lege, acela se încununează".

36

Proto». PETRONIU
TĂNASE

UȘILE
POCĂINȚEI

3
7

DUMINICA IZGONIRII LUI ADAM DIN RAI

Suntem in pragul sfântului și marelui Post. Duminica izgonirii lui Adam din Rai, ultimul popas înaintea duhovniceștii ofensive, ne pune la începutul vieții noastre păcătoase pe pământ Suntem izgoniți din Raiul desfătărilor din pricina neascultării, a mândriei și a neînfrânării. Viață cu sudoare, cu chinuire, cu neazuri și lacrimi, care se încheie cu întoarcerea în pământul din care am fost luați, cu moartea, plata păcatului.

Starea lui Adam cel izgonit, care este și starea noastră, se oglindește în cântările pline de umilință ale Duminicii. "Șezut-a Adam în preajma Raiului, și de goliciunea sa plângând, se tânguia: Vai mie, celui ce m-am supus înșelăciunii celei viclene, și am fost furat de ea și de mărire m-am depărtat. Vai mie, celui dezbrăcat de nevinovăție și lăsat în sărăcie. Ci, o raiule, de acum nu mă voi mai desfăta întru dulceața ta..." (Vecernie). "Adam cu plîngere a strigat: Vai mie, că șarpele și femeia de la dumnezeiasca îndrăzneală m-au izgonit și din desfătarea raiului mîncarea din pom m-a înstrăinat. Vai mie, cel ce eram odinioară împărat tuturor fapturilor lui Dumnezeu celor pămîntești, acum rob m-am făcut dintr-o sfătuire fărădelege. Și cel ce eram oarecând cu slava nemuririi îmbrăcat, cu piele de omorâciune, ca un muritor, jalnic sunt îmbrăcat Vai mie, ce plîngere voi lua într-ajutor! Ci tu, lubitorule de oameni, cel ce din pământ m-ai făcut, îmbrăcându-Te cu milostivirea, din robia vrăjmașului scoate-mă și mă mântuiește!"

De aceea, nevoințele, întristarea și plîngerea postului sunt și o întristare și tânguire pentru Raiul pierdut și pe care cu multe suferințe se cade să-l redobîndim (F. Ap. 14,22).

Evangelhia duminicii, de la Sf. Liturghie, ne aduce aminte, iarăși, de cele două mari fapte: smerenia și dragostea, care sunt temeiul a toată fapta bună.

Postul împreună cu rugăciunea și toate nevoințele legate de dânsul poate fi zădărnicit de vrăjmașul dacă nu suntem cu luare aminte. De aceea, ne învață Mântuitorul: "Când postiți, nu fiți triști, ca fățarnicii; că ei Îți smolesc fetele, ca să se arate oamenilor că postesc ... tu însă, când postești, unge capul și fata ta o spală, ca să nu te arăți oamenilor că postești" (Mt. 6, 16-18). Să nu uităm lecția din pilda vameșului și fariseului când postim. Să lucrăm cu dragoste nevoințele postului, dar să le acoperim și să le păzim cu smerenie. Vestejirea firească a trupului să o împodobim cu veselia inimii și a feței, gândindu-ne la folosul cel mare pe care-l aduce postul. Ungerea capului și spălarea feței nu trebuie luate în literă, ci cu un înțeles duhovnicesc. Sf. Maxim Mărturisitorul ne arată că fața este icoana întregii noastre vieți, iar capul este simbolul minții. Deci, a spăla fața înseamnă a ne curați viața de toată întinăciunea păcatului, iar a unge capul înseamnă a face mintea să strălucească de cunoștința dumnezeiască (Filoc., voi. II, p. 232).

Grijile lumești, de obicei, răpesc omului toată vremea, iar pentru grija de suflet nu-i mai rămâne nici un răgaz. Dar grijile trebuie proporționale cu însemnătatea lucrului respectiv. De aceea ne îndeamnă iarăși Mântuitorul: "Nu vă adunați comori pe pământ, unde molia și rugina le strică și unde furii le sapă și le fură. Ci adunați-vă comori în cer ... căci unde este comoara voastră, acolo va fi și inima voastră" (Mt. 6, 19-21). Averile pămîntești față de comoara mai scumpă decât toată lumea a sufletului, nu merită atenția care li se dă. Nu ne putem lipsi de

*grijile legate de trup, dar grijirii de suflet se cuvine
întâietatea, deci*

Ptoto. PETRONHJ
TĂNASE

UȘILE
POCĂINȚEI

3
9

vremea postului, vreme de osteneli de suflet mântuitoare, nu trebuie zădărnicită cu grijirea de multe a celor pământești.

În chip deosebit, Sf. Evanghelie ne atrage atenția asupra altei laturi a dragostei de aproapele, asupra milosteniei sufletești și anume asupra iertării aproapelui, care est o mare faptă bună și bine plăcută lui Dumnezeu. Așa de mult ține Mântuitorul la iertarea aproapelui, încât fără de ea nici El nu ne iartă păcatele noastre. "De veți ierta oamenilor greșalele lor, ierta-va și vouă Tatăl Ceresc; iar de nu veți ierta oamenilor greșalele lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greșalele voastre" (Mt. 6, 14-15). Deși tot păcatul este împotriva lui Dumnezeu și numai de la El putem dobândi iertarea, totuși de păcatul față de aproapele, Dumnezeu nu ne iartă fără aprobarea acestuia. De aceea, când cerem iertare cuiva pe care l-am supărat cu ceva, el răspunde: "Dumnezeu să te ierte!", adică: iată, eu te-am iertat, de acum poate și Dumnezeu să te ierte. Și numai așa ne iartă. Fiindcă pentru înnoirea noastră sufletească în primul rând avem nevoie de iertarea păcatelor de la Dumnezeu și ostenelile postului urmăresc și acest lucru. Dumnezeu, în marea Lui iubire de oameni, ne cere și El ceva în schimbul iertării de care avem nevoie. "Voiești să-ți iert păcatele cele multe? Ți le iert cu o condiție: să ierți și tu greșalele aproapelui tău". Iar noi în rugăciunea domnească din fiecare zi, ne angajăm față de Dumnezeu să facem acest lucru: "Iartă-ne Doamne, greșalele noastre, că si noi iertăm greșiților noștri". Fără de această iertare, nu ne iartă nici Dumnezeu pe noi.

Nu numai că nu ne iartă, dar nici faptele cele bune nu ni le primește. Ne-o spune limpede tot Mântuitorul Hristos:

"De-ți vei aduce darul tău la Altar și acolo-ți vei aduce aminte că fratele tău are ceva asupra ta, lasă acolo darul și mergi mai întâi de te împacă cu fratele tău și apoi venind, adu darul tău" (ML 5, 23-24).

Ostenelile pentru virtute, postul și toate celelalte, deși sunt trebuitoare pentru mântuire, totuși Dumnezeu le primește nu numai

ca un lucru datorat, ci și ca pe o faptă bună, ca pe un dar. De aceea Sfinții Părinți mai numesc postul și zeciuială, o zeciuială de fapte bune pe care o dăm lui Dumnezeu pentru întreaga curgere a anului. Darul însă pentru a putea fi primit trebuie să îndeplinească condiția evanghelică a darului, să fim împăcați cu aproapele nostru. De aici vine așa de frumoasa rânduială a iertării obștești, care se face în această duminică dinaintea postului, care se numește și "Duminica iertării". La sfârșitul vecerniei, toți părinții și frații, precum și creștinii de față își cer iertare unii altora: "Iartă-mă frate!", "Dumnezeu să te ierte!". Tot așa fac și creștinii, se iartă cu cei din casă, cu vecinii și cu cei care nu au vreo pricină. Ștergem astfel toată răutatea cea de la inimă și putem aduce în pace și cu bună nădejde lui Dumnezeu darul ostenelilor postului.

Iertarea aproapelui însă mai are un dar. Fiindcă viața noastră este un nesfârșit șir de greșeli; apoi, pocăința și virtuțile noastre sunt nedesăvârșite pentru a putea cu ele dobândi iertarea deplină. Dumnezeu, în marea Sa milostivire, pentru mântuirea noastră, ne-a pus la îndemână calea cea mai lesnicioasă: iertarea fratelui. Pilda fratelui lenevos din Pateric este mult mai grăitoare în această privință.

*Aproape de un bătrân, trăia un frate cam trândav în nevoință. Venindu-i vremea să moară, stăteau lângă dânsul mai mulți frați. Bătrânul, vrând să-i folosească, văzând pe acela că se duce din trup vesel și cu bucurie, i-a zis: "Frate, noi toți știm că nu prea ai fost osârdnic la nevoințe, și de unde cu așa osârdie te duci?" Și i-a răspuns fratele: "Crede, părinte, adevărul grăiești, însă de când m-am făcut monah, nu știu să fi judecat sau să fi ținut pomenire de rău asupra cuiva, ci de s-a întâmplat vreo prigonire cu cineva, întru acel ceas m-am împăcat cu el. Deci voi să zic lui Dumnezeu: Stăpâne, Tu ai zis: *ÂNu judecați fi na veți G judecați*»; și: *sdcrtati și vi se va ierta vouă*». Deci i-a zis lui bătrânul: "Pace ție, fiule, că fără osteneală te-ai mântuit!" (p. 380).*

Iată de câte daruri este pricinuitoare iertarea aproapelui:

- n
e
ad
uce
de
la
Du
mn
eze
u
iert
are
a
pă
cat
elo
r;
- n
e
fac
e
bin
e
pri
mit
e
fap
tel
e
cel
e
bu
ne,
- n
e
ag
oni
seș

*te cu lesnire
mântuirea.
Și pe bună dreptate,
pentru că iertarea aduce
pace între oameni,
înlătură vrajba, pentru
care lucru a trebuit să se
întrupeze însuși Fiul lui
Dumnezeu.*

*Cu acestea suntem
gata pentru ostenele
sfântului post Vreme
îndelungată de pregătire
ne-a pus la îndemână
toate cele trebuitoare
pentru această călătorie a
bunătăților. Astfel:*

*- suntem îmbrăcați
cu mantia smereniei,
- avem toiagul
nădejzii celei bune,
- cu ochii țintă la
ceasul judecății,
- cu cugetul la
moarte,
- întăriți de pilda
marilor luptători ai
duhului,
- cu nădejdea la
frumusețea răsplătirii,
- iertați și împăcați cu
aproapele.*

*"Sosit-a vremea,
începutul luptelor celor
duhovnicești, biruința cea
împotriva dracilor,
înffânarea cea într-armată,
podoaba îngerilor,*

*îndrăzneala cea
către
Dumnezeu..."*

*"Călătoria
virtuților s-a
deschis. Cei ce
voiți să vă nevoiți
intrați,
încingându-vă cu
nevoința cea
buna a postului;
că cei ce se luptă
după lege, după
dreptate se
încununează. Și
luând toată într-
armarea crucii,
să ne luptăm
împotriva
vrăjmașului, ca
un zid nestricat
ținând credința,
ca o platoșă
rugăciunea și ca
un coif mi-
lostenia, în loc de
sabie, postul care
taie toată răutatea
cea de la
inimă..."*

*"Strălucit-a
darul Tău,
Doamne,
strălucit-a
luminarea
sufletelor noastre.
Iată vreme bine
primită, iată*

vr
e
m
ea
p
o
că
in
țe
i.
S
ă
le
p
ă
d
ă
m
d
ar
lu
cr
ur
il
e
în
tu
n
er
ic
ul
ui
și
să
n
e
î
m

brăcăm
cu
armele
luminii.
Ca
trecând
noianul
cel
mare al
postului
, să
ajunge
m la
învierea
cea de-
a treia
zi a
Domnu
lui și
Mântuit
orului
nostru
Iisus
Hristos,
Cel ce
mântuie
ște
sufletel
e
noastre"

Proton. PBTRONIU TĂNASB

UȘILE POCĂINȚEI

4
3

MARELE POST

SFÂNTUL ȘI

DOAMNE ȘI STĂPÂNUL VIEȚII MELE...

Legată de vremea Postului Mare, rugăciunea Sf. Efrem Sirul este o rugăciune scurtă, simplă, dar plină de putere și bogăție duhovnicească, cum numai marele Părinte Efrem Șirul, "alăuta Duhului Sfânt", putea să o alcătuiască.

Tipicul prevede să fie rostită având ochii trupești și mâinile ridicate în sus, cu ochii minții înălțați către Dumnezeu, cu umilință și cu lacrimi și cu frică de Dumnezeu, însoțită de metanii și închinăciuni, după rânduiala cunoscută.

Rostită astfel, cu înțelegere și simțire, ea prefăce și înnoiește întreaga viață sufletească. Stăruind asupra cuprinsului ei, vom descoperi o întreagă teologie a pocăinței, încât cu dreptate această rugăciune este numită Rugăciunea pocăinței.

Rugăciunea se rostește la toate cele șapte laude: Vecernie, Pavecemiță, Miezonoptică, Utrenie, Ceasuri și Obedniță, în total de nouă ori în curgerea unei zile și de opt ori când se săvârșește Liturghia Darurilor mai înainte sfințite, întrucât rămâne partea de Vecernie la care se rostește de obicei rugăciunea. Numărul opt și nouă, de câte ori se zice rugăciunea, ne duce cu mintea la cele nouă cete îngerești și la veacul viitor, simbolizat prin numărul opt, vrând

parcă să ne spună că numai pocăința ne poate învrednici de viața fericită a vieții veșnice și de traiul împreună cu îngerii.

Rugăciunea are trei părți bine deosebite: în prima parte, ne rugăm lui Dumnezeu: "*Doamne și Stăpânul vieții mele! Duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânire și al grăbii În deșert nu mi-l da mie*"; în partea a doua: "*Iar duhul curăției, al gândului smerit, al răbdării și al dragostei, dăruiește-mi-l mie, slugii Tale*" și încheiem: "*Așa, Doamne, dăruiește-mi ca să-mi văd păcatele mele și să nu osândesc pe fratele meu, că binecuvântat ești, în vecii vecilor, Amin!*". Pe de o parte ne rugăm se ne ferească Dumnezeu de patru duhuri rele, de patru patimi; iar pe de alta, cerem să ne dăruiască patru duhuri bune, patru virtuți.

Observăm că Sf. Efrem, înșirând cele două serii de patimi și de virtuți, le numește pe toate deopotrivă "duhuri": duhul trândăviei, duhul curăției... Cum să înțelegem oare aici cuvântul duh?

În privința duhurilor rele, lucrul este simplu. Izvorul a toată răutatea este duhul răutății, care **"umbli ca un leu căutfind pe cine si înghiți"** (I Pt. 5, 8) și lupta noastră trebuie să o ducem împotriva **"duhurilor răutății din văzduh"** (Ef. 6, 12). Patimile care înrobesc pe om nu sunt altceva decât semnul înfrângerii omului în lupta sa cu aceste puteri vrăjmașe. De aceea, Sfinții Părinți obișnuiesc să numească "duh" nu numai pe duhul răutății, pe diavolul, ci și lucrarea lui, zicând deopotrivă: "*duhul trândăviei*", "*dracul trândăviei*" și "*duhul lăcomiei*" și "*dracul lăcomiei*" etc. Acest fel de a vorbi al Părinților este mai cuprinzător și ne ajută să înțelegem mai deplin cum stau lucrurile. O "patimă" este mai mult decât o îmbolnăvire a sufletului, este căderea în robia unei puteri vrăjmașe, care ne stăpânește cu silnicie, ne luptă neîntrerupt, urmărindu-ne moartea veșnică, în dosul fiecărei patimi se ascunde puterea vrăjmașă a diavolului.

Dar de ce, în prima parte a rugăciunii, rugăm pe Dumnezeu să "u ne dea cele patru duhuri rele? Oare Dumnezeu ne dă trândăvia, mânia, patimile? Firește că nu! Uneltirile drăcești sunt pline de

viclenie și puterea lui nespuse de mare și nimeni n-ar putea scăpa de ele, dacă Dumnezeu nu le-ar îngădi, neîngăduindu-i să războiască pe om mai presus de puterile sale. De aceea când zicem: "*Duhul trândăviei, al grijirii de multe... nu mi-l da mie*", ne rugăm lui Dumnezeu să nu ne lase să cădem în robia patimii trândăviei, să nu lase pe dracul trândăviei să ne stăpânească.

Dacă prin duhurile patimilor înțelegem pe draci, atunci prin duhurile virtuților: al curăției, al smereniei, trebuie să înțelegem pe duhurile cele bune, pe îngeri? Este adevărat că și îngerii neconținut ne ajută la săvârșire binelui, dacă nu-i îndepărtăm cu păcatele, precum auzim la Utrenia din luna brânzei: "*îngerii, păzitorii vieții noastre stau mai aproape de cei ce se curăță cu postul*". Totuși, Sfinții Părinți, când este vorba de virtuți, nu vorbesc niciodată ca în cazul patimilor; nu zic adică "îngerul curăției", "îngerul smereniei" etc, cum zic dincolo: "dracul lăcomiei", "dracul mândriei". Deci cele patru duhuri bune nu sunt îngeri, ci altceva.

Știm că la Sf. Botez omul se leapădă de satana și se îmbracă cu Hristos; se face lăcaș al Duhului Sfânt și primește putere să se facă fiu al lui Dumnezeu (Ioan 1, 12). Are întru sine semințele tuturor virtuților, "darurile botezului", ale Mirungerii și omului nu-i mai rămâne decât să dea lucrarea cea din afară, prin împlinirea Poruncilor, ca să crească omul cel nou născut din Sf. Botez.

De aceea, Sfinții Părinți zic despre viața duhovnicească că este o desfășurare a acestor puteri, o "*actualizare a darurilor Botezului și Mirungerii*". Virtuțile deci fiind lucrarea Sfântului Duh din om, sunt numite și ele "duhuri", ca și izvorul din care curg. Așa numește și proorocul Isaia darurile Sfântului Duh zicând: "Duhul înțelepciunii, duhul înțelegerii, duhul «fătului..." (Is. 11, 2-3). Deci cele patru duhuri bune: duhul curăției, al smereniei și celelalte, nu sunt îngeri ci daruri ale Sfântului Duh și ne rugăm lui Dumnezeu ca ele să nu rămână nelucratoare.

O simplă privire asupra celor două șiruri de "duhuri" ne ajută să înțelegem un lucru foarte însemnat pentru viața duhovnicească:

duhurile răutății se afla în afară de noi, deci și răul este în afară; duhurile virtuților, darurile Sfântului Duh sunt în noi, izvorul binelui este înăuntrul nostru. Spre rău ne îndeamnă niște puteri străine de noi; spre bine, avem puteri proprii, puterea dumnezeiască din noi. Deci este mai ușor a face binele decât răul. De aici și marea răspundere pe care o are omul înaintea lui Dumnezeu și osânda grea pentru săvârșirea răului.

Cu rost a pus Sf. Efrem mai întâi duhurile răutății și în al doilea rând duhurile virtuților: nu putem lucra virtutea, dacă nu ne-am curățit mai întâi de patimi.

Vorbind despre patimi, Sfinții Părinți Efrem Șirul, Ioan Scărarul, Maxim Mărturisitorul, Ioan Damaschin și mulți alții arată că numărul lor este foarte mare. Că în fruntea lor stă iubirea de sine; că neștiința, uitarea și nepăsarea sunt proptelele tuturor patimilor; că din acestea curg cele șapte patimi capitale din care se resfiră apele mocirloase și otrăvite ale tuturor celorlalte patimi. Este firesc deci să ne întrebăm, de ce din această mare mulțime, Sf. Efrem a ales numai patru patimi și de ce anume pe acestea, mai ales că ele nu se află printre cele mai vătămătoare. Răspunsul la această nedumerire îl vom avea după ce ne vom opri în scurt la fiecare din cele patru duhuri ale răutății.

Duhul trândăviei. Făcut după Chipul lui Dumnezeu și menit să ajungă asemenea lui Dumnezeu, omul este chemat pentru lucrare de la început, când a fost pus în Eden ca "să-l lucreze și să-l păzească" (Fac. 2, 15). După izgonirea din Rai, lucrarea omului este îndreptată îndeosebi spre agonisirea celor trebuitoare vieții: hrană, îmbrăcăminte, locuință. Fără de acestea nu poate trăi; de nevoie trebuie să lucreze, nu poate trăi în lenevire. Deci nu de această trândăvie se roagă Sf. Efrem să fie izbăvit ci de trândăvia mult mai vătămătoare a nelucrării poruncilor lui Dumnezeu; lucrarea acestora, precum am mai spus, fiind condiția creșterii omului celui nou, născut din Sf. Botez, a dobândirii asemănării cu Dumnezeu. Prin pilda talanților, Mântuitorul ne învață că puterile Sfântului Duh,

viclenie și puterea lui nespuse de mare și nimeni n-ar putea scăpa de ele, dacă Dumnezeu nu le-ar îngădi, neîngăduindu-i să războiască pe om mai presus de puterile sale. De aceea când zicem: "*Duhul trândăviei, al grijirii de multe... nu mi-l da mie*", ne rugăm lui Dumnezeu să nu ne lase să cădem în robia patimii trândăviei, să nu lase pe dracul trândăviei să ne stăpânească.

Dacă prin duhurile patimilor înțelegem pe draci, atunci prin duhurile virtuților: al curăției, al smereniei, trebuie să înțelegem pe duhurile cele bune, pe îngeri? Este adevărat că și îngerii neconținut ne ajută la săvârșire binelui, dacă nu-i îndepărtăm cu păcatele, precum auzim la Utrenia din luna brânzei: "*îngerii, păzitorii vieții noastre stau mai aproape de cei ce se curăță cu postul*". Totuși, Sfinții Părinți, când este vorba de virtuți, nu vorbesc niciodată ca în cazul patimilor; nu zic adică "îngerul curăției", "îngerul smereniei" etc, cum zic dincolo: "dracul lăcomiei", "dracul mândriei". Deci cele patru duhuri bune nu sunt îngeri, ci altele.

Știm că la Sf. Botez omul se leapădă de satana și se îmbracă cu Hristos; se face lăcaș al Duhului Sfânt și primește putere să se facă fiu al lui Dumnezeu (Ioan 1, 12). Are întru sine semințele tuturor virtuților, "darurile botezului", ale Mirungerii și omului nu-i mai rămâne decât să dea lucrarea cea din afară, prin împlinirea Poruncilor, ca să crească omul cel nou născut din Sf. Botez.

De aceea, Sfinții Părinți zic despre viața duhovnicească că este o desfășurare a acestor puteri, o "*actualizare a darurilor Botezului și Mirungerii*". Virtuțile deci fiind lucrarea Sfântului Duh din om, sunt numite și ele "duhuri", ca și izvorul din care curg. Așa numește și proorocul Isaia darurile Sfântului Duh zicând: "**Duhul înțelepciunii, duhul înțelegerii, duhul sfatului...**" (Is. 11, 2-3). Deci cele patru duhuri bune: duhul curăției, al smereniei și celelalte, nu sunt îngeri ci daruri ale Sfântului Duh și ne rugăm lui Dumnezeu ca ele să nu rămână nelucratoare.

O simplă privire asupra celor două șiruri de "duhuri" ne ajută să înțelegem un lucru foarte însemnat pentru viața duhovnicească:

duhurile răutății se afla în afară de noi, deci și răul este în afară; duhurile virtuților, darurile Sfântului Duh sunt în noi, izvorul binelui este înăuntrul nostru. Spre rău ne îndeamnă niște puteri străine de noi; spre bine, avem puteri proprii, puterea dumnezeiască din noi. Deci este mai ușor a face binele decât răul. De aici și marea răspundere pe care o are omul înaintea lui Dumnezeu și osânda grea pentru săvârșirea răului.

Cu rost a pus Sf. Efrem mai întâi duhurile răutății și în al doilea rând duhurile virtuților: nu putem lucra virtutea, dacă nu ne-am curățit mai întâi de patimi.

Vorbind despre patimi, Sfinții Părinți Efrem Șirul, Ioan Scărarul, Maxim Mărturisitorul, Ioan Damaschin și mulți alții arată că numărul lor este foarte mare. Că în fruntea lor stă iubirea de sine; că neștiința, uitarea și nepăsarea sunt proptelele tuturor patimilor; că din acestea curg cele șapte patimi capitale din care se respiră apele mocirloase și otrăvite ale tuturor celorlalte patimi. Este firesc deci să ne întrebăm, de ce din această mare mulțime, Sf. Efrem a ales numai patru patimi și de ce anume pe acestea, mai ales că ele nu se află printre cele mai vătămătoare. Răspunsul la această nedumerire îl vom avea după ce ne vom opri în scurt la fiecare din cele patru duhuri ale răutății.

Duhul trândăviei. Făcut după Chipul lui Dumnezeu și menit să ajungă asemenea lui Dumnezeu, omul este chemat pentru lucrare de la început, când a fost pus în Eden ca "**si-1 lucreze și să-1 păzească**" (Fac. 2, 15). După izgonirea din Rai, lucrarea omului este îndreptată îndeosebi spre agonisirea celor trebuitoare vieții: hrană, îmbrăcăminte, locuință. Fără de acestea nu poate trăi; de nevoie trebuie să lucreze, nu poate trăi în lenevire. Deci nu de această trândăvie se roagă Sf. Efrem să fie izbăvit ci de trândăvia mult mai vătămătoare a nelucrării poruncilor lui Dumnezeu; lucrarea acestora, precum am mai spus, fiind condiția creșterii omului celui nou, născut din Sf. Botez, a dobândirii asemănării cu Dumnezeu. Prin pilda talanților, Mântuitorul ne învață că puterile Sfântului Duh,

care sălășluiesc în om sunt foarte mari (un talant cântărea peste 40 kg) și pot duce pe om la cea mai înaltă desăvârșire; și dacă nu toți ajung la aceeași măsură sau nu ajung deloc, se datorește trândăviei omului. Aceasta este direct potrivnică dezvoltării omului duhovnicesc, este refuzul propriei sale creșteri, închiruirea în nedeșăvârșire. Lumea întotdeauna a osândit pe leneș. Solomon îl trimite să ia pildă de la harnica furnică (Pilde 6, 6), iar Apostolul poruncește ca **"cine nu muncește nici să nu mănânce"** (II Tes. 3, 10). De aceea și Sf. Efrem pune trândăvia în fruntea celor patru duhuri pătimase, ca una care este piedică a toată fapta bună și potrivnică celei mai înalte chemări a omului.

Duhul grijirii de multe, spun Sfinții Părinți, este semnul împătimității de cele materiale, cleiul care ne ține lipiți de cele pământești. El este strâns legat și urmează duhului trândăviei, în adevăr, negrijindu-se de lucrarea duhovnicească, omul își caută o mincinoasă împlinire, risipindu-se în cele din afară, în grija de multe, în grija de cele viitoare, cum să-și agonisească cele plăcute și cum să scape de cele dureroase: căutarea plăcerii și fuga de durere fiind, după Sf. Maxim Mărturisitorul, grija permanentă a omului împătimit. Pe bogatul din Evanghelie, căruia îi rodise țarina și se grija cum să-și asigure roadele pentru mulți ani, Mântuitorul îl numește "nebun" (Luca 12, 20). **"Luați aminte"**, ne îndeamnă Domnul, **"și nu se îngreuieze inimile voastre cu... grijile lumii"** (Le. 21, 34).

Răspândindu-ne în cele din afară, grija de multe este potrivnică vieții duhovnicești și ne îndepărtează de Dumnezeu. Dumnezeu este Unime desăvârșită și omul nu se poate întâlni cu El decât dacă își reface unitatea sa sufletească, prin întoarcerea în sine, adică prin pocăință și prin intrarea în camera cea mai dinlăuntru, adică prin rugăciune; căci **"împărăția Cerurilor este înăuntrul nostru"** (Le. 17, 21). Dimpotrivă, răspândirea în grija de multe ne întâlnește cu diavolul, care este fărâmițare, mulțime, "legion".

Părinții duhovnicești neconținut ne îndeamnă să ne agonisim *"fărădegrija despre toate"*, singura grijă îndreptățită să ne stăpânească fiind grija de răspunsul la înfricoșata Judecată, grija de mântuire.

Dacă trândăvia face nelucrător harul din om, grija de multe face pe om netrebnic acestei lucrări, punându-l pe calea potrivnică mântuirii.

Duhul iubirii de sine este altceva decât stăpânirea cea rânduită de Dumnezeu, față de care tot omul trebuie să se supună (Rom. 13, 1). Este un duh al răutății, o înțelegere strâmbă a purtării omului față de aproapele, un abuz asupra lui, folosindu-l ca unealtă și mijloc de profit personal. Mântuitorul Hristos arată că acest duh este al păgânilor și cu totul străin de duhul Evangheliei, învățând astfel pe ucenicii săi: **"Cine dintre voi vrea să fie mare, să fie slujitorul vostru; și cine vrea să fie mti, să vi fie slugi. Precum și Fiul Omului n-a venit să se slujească, ci El să slujească și să-și dea sufletul răscumpărare pentru mulți"** (Matei 20, 25). Ceea ce a și arătat cu fapta, spălând picioarele ucenicilor și dându-și viața pentru mântuirea noastră. De unde înțelegem că adevărata stăpânire nu este profitoare, ci slujitoare; slujire a aproapelui cu dragoste, până la dăruirea vieții pentru mântuirea lui. Omul are o mare valoare, este chipul lui Dumnezeu și valorează cât însuși chipul pe care-l poartă; este răscumpărat cu scump sângele lui Hristos și valorează cât prețul acestui sânge. De aceea, slujirea omului este o mare cinste, pentru că este slujire a lui Dumnezeu însuși. **"Ceea ce ați făcut unuia dintr-acești frați ai mei prea mici, Mie Mi-ați făcut"**, va zice Domnul la înfricoșata Judecată (Matei 25, 40). Slujirea aproapelui este poruncă evanghelică, faptă de mare cinste, desăvârșită calea de mântuire. Duhul de stăpânire, care înjosește pe om și-l coboară în rândul lucrurilor, ne lipsește dintr-odată de toate aceste trei. El este strâns legat cu duhul grijirii de multe, în adevăr, când toată grija omului este îndreptată spre cele materiale, este firesc ca și omul să fie transformat în

unealtă sau bun material, care nu valorează mai mult decât profitul | pe care-l aduce.

Grăirea în desert, zice Sf. Ioan Scărarul, este scaunul slavei deșarte, semn al nepriceperii, urmare a îmbuibării și necurației, pierderea umilinței și întunecarea rugăciunii (Treapta 11). Este o irosire a celui mai de cinste dar pe care l-a dat Dumnezeu omului, darul cuvântului și prefacerea lui în prilej de păcătuire și pierzare. Cuvântul omenesc are o mare și tainică putere, aduce cu el ceva din ființa celui care îl rostește. Dacă Cuvântul lui Dumnezeu este Dumnezeu însuși, și cuvântul omului este omul însuși. *"Dacă vrei să știi ce este în inima omului", zic Părinții, "ia aminte la cele ce spun buzele lui"*. Vorbăria și pălăvrăgeala arată un lăuntru stricat, care duce la stricarea altora; lipsește cuvântul de tainica lui putere, îl face cuvânt fără preț. De aceea, Mântuitorul ne spune că **"pentru tot cuvântul deșert pe care-l vor grăi oamenii vor da seama m ziua judecății"** (Mt. 12, 36). Sfinții Părinți, temându-se de marea răspundere a cuvântului, au iubit și laudat tăcerea mai mult decât vorbirea. *"Pentru că am vorbit"*, zice Cuv. Arsenie, *"adesea m-am căit; iar pentru că am tăcut, niciodată"*. Cuv. Agaton trei ani a purtat o piatră în gură pentru a deprinde tăcerea, iar Sf. Isaac Șirul zice că *"tăcerea este graiul veacului viitor"*. Chiar și vorbirea despre cele duhovnicești este păgubitoare, când este prea multă. Spune și înțelepciunea poporului: *"Vorba este de argint, iar tăcerea de aur"*.

Dacă luăm acum aminte la cele patru duhuri ale răutății, observăm două lucruri de mare însemnătate.

În primul rând vedem că ele se leagă unele de altele, formează un fel de povârniș, pe care alunecă omul stăpânit de ele. Din trândăvie și negrija de mântuire, omul dă în mincinoasa lucrare a răspândirii în grija de multe; din aceasta, dă în duhul de stăpânire, nesocotind pe aproapele și coborându-l în rândul lucrurilor; iar de aici ajunge și la nesocotirea sa proprie prin degradarea cuvântului, în grăirea în deșert.

Dar legătura dintre cele patru duhuri rele este și mai organică, precum vom vedea îndată.

Sfinții Părinți ne arată că o condiție de bază pentru sporirea duhovnicească este să ne păzim conștiința neprihănită din patru părți. Față de Dumnezeu, silindu-ne neconținut la împlinirea poruncilor Lui; față de aproapele, ferindu-ne de tot lucrul potrivnic dragostei de aproapele; față de sine, folosind bine darurile primite de la Dumnezeu; și față de lucruri, folosindu-le potrivit cu rostul pentru care au fost create, adică numai pentru trebuințe și cu înfrânare.

Or, dacă luăm bine seama, cele patru patimi ne vătăma conștiința din toate aceste patru părți. Trândăvia ne vătăma conștiința față de Dumnezeu, ca una care se împotrivește lucrării harului din noi; grija de multe vătăma conștiința față de lucruri, pe care le întrebuițăm spre pierzarea și nu spre mântuirea noastră; iubirea de stăpânire, care nesocotește pe om, vătăma conștiința față de aproapele, iar grăirea în deșert vătăma conștiința față de sine, prin irosirea marelui dar dumnezeiesc al cuvântului. Astfel cele patru patimi arată o stare de îmbolnăvire generală a sufletului, o strâmbare a purtării omului față de tot ceea ce-l înconjoară: față de Dumnezeu, față de aproapele, față de lucruri și față de sine. Omul nepăsător de mântuire, răspândit în grija de multe, asupritor de aproapele și slobod la limbă este chip al acestei îmbolnăviri sufletești, chipul omului de păcat. Deși mântuirea este un lucru personal al fiecăruia, totuși omul nu și-o lucrează de unul singur, ci în strânsă legătură cu Dumnezeu și restul* făpturii: aproapele și lucrurile. Mântuirea sau pierzarea sa depinde de felul purtării sale față de ceilalți. Cele patru duhuri rele, strâmbând purtarea omului față de lumea din afară de el, îi taie orice putință de mântuire. Nu-i greu de înțeles, deci, pentru ce Sf. Efrem s-a oprit tocmai la aceste patru duhuri.

Dimpotrivă, care sunt trăsăturile sufletului sănătos vedem din partea a doua a rugăciunii Sf. Efrem, în care cerem de la Dumnezeu să ne dăruiască duhul curăției, al gândului smerit, al răbdării și al dragostei, asupra cărora ne oprim acum.

Duhul curăției nu trebuie luat ca simplă curăție trupească de păcatele desfănării. Curăția este prima treaptă a nepătimirii, starea sufletului curățit de patimi, gata pentru lucrarea virtuților. "Cum să cântăm cântarea Domnului În pământ străin?" ziceau evreii în robia babilonică, pe care tâlcuind-o, Părinții ne învață că nu putem aduce nici un rod de faptă bună, câtă vreme ne aflăm în robia patimilor. De aceea și pune Sf. Efrem curăția în fruntea celorlalte virtuți, ca pe una ce stă la începutul vieții virtuozității.

Duhul gândului smerit este prima sămânță răsărită pe ogorul curăției. Este o așezare în starea firească a existenței noastre pământești în fața lui Dumnezeu. Pe de o parte, fapte slabe și neputincioase, "ca iarba și ca floarea ierbii" (Psalm 102); "statul meu ca nimic înaintea Ta", zice David (Psalm 38); pe de altă parte, pe toate și însăși existența noastră, avându-le primite în dar de la Dumnezeu. "Ce ai să nu fi primit?" ne întreabă Apostolul (I Cor. 4, 7), pentru a încheia: "cu harul lui Dumnezeu sunt ceea ce sunt" (I Cor. 15, 10). De aceea, Sfinții Părinți ziceau că smerenia este a se socoti omul pe sine mai prejos decât toți oamenii și chiar decât dobitoacele, și a pune pe seama lui Dumnezeu toate faptele sale bune.

Duhul răbdării este a doua sămânță, care crește pe ogorul curăției. Căci dacă omul se smerește și-și recunoaște păcatele, își dă seama că este vrednic de nenumărate pedepse din partea lui Dumnezeu și nu numai de pedepse pământești, ci și de muncile veșnice, ca o slugă leneșă care nesocotește poruncile Domnului său. Și rabdă cu bucurie toate necazurile, suferințele și încercările, fiind încredințat de cuvântul Domnului că "În lume necazuri veți avea" (Ioan 16, 33) și "cu multe suferințe trebuie să intrați În împărăția lui Dumnezeu" (F. Ap. 1, 22); numai "cine va răbda până la sfârșit, acela se va mântui" (Matei 24,13).

Sfinții Părinți, îndemnându-ne cu cuvântul apostolesc că "pătimirile de acum nu sunt vrednice de slava pe care a gătit-o Domnul celor ce-L iubesc pe Dânsul", ne îmbărbătează cu

făgăduința că *"puțină este osteneala și veșnică odihna"* (Cuv. Moise). Răbdarea curăță, preface și înnoiește sufletul, precum zice un părinte din Pateric: "Ceara de nu se va înfierbânta în foc ca să se înmoaie, nu se va putea întipări pecetea ce se pune pe ea; tot așa și omul: de nu va fi muiat de fierbințeala focului necazurilor, ostenelelor, bolilor, suferințelor și ispitelor, nu se poate întipări întru însulpecetea Sfântului Duh" (Pentru răbdare, 7).

Duhul dragostei este desăvârșirea și încununarea tuturor celorlalte. Cine s-a împodobit cu curăția, cu smerenia și cu răbdarea, acela este și iubitor de Dumnezeu și de aproapele; a ajuns la iubire, care este plinătatea a toată virtutea, care nu cade niciodată, care este izvor a tot binele. Căci în cine sălășluiește dragostea, însuși Dumnezeu petrece, Care este dragoste (I Ioan 4, 8). De aceea, Sf. Efrem o așază în urma celorlalte, precum și Sf. Ioan Scărarul, pe cea din urmă treaptă a scării Raiului, ca una care este mai mare decât toate virtuțile, cuprinde pe toate și va dura și în veacul ce va să vie.

Dacă cele patru patimi formau un povârniș de la trândăvie tot mai jos, apoi cele patru virtuți sunt trepteuitoare de la curăție până la Dumnezeu. Totodată, ele sunt potrivnice celor patru duhuri rele și ne arată cum ne putem tămădui sufletul îmbolnăvit de ele. Curăția curăță sufletul îmbolnăvit de grăirea în desert, smerenia însănătoșește legăturile cu aproapele, răbdarea ne scapă de împătımirea față de lucruri iar dragostea vindecă nepăsarea de mântuire, prin recunoștință și iubirea față de Dumnezeu. Pentru că la cel curat, toate sunt curate, deci și limba; cel smerit sokoate pe aproapele mai bun decât pe sine; cel răbdător nu-și pune nădejdea în lucruri, iar iubitorul de Dumnezeu se străduiește neconținut să împlinească poruncile Lui.

Astfel, omul stăpân pe limbă, smerit, răbdător și iubitor de Dumnezeu ne înfățișează icoana curățită de patimi a omului duhovnicesc.

Dacă privim rugăciunea Sf. Efrem cu lumina învățaturii duhovnicești a Sf. Maxim Mărturisitorul, vom găsi un temei psihologic, sufletesc și mai adânc al ei.

Păcatul îmbolnăvește pofta și iuțimea, cele două puteri sufletești ale omului, scoțându-le din ascultarea față de minte și punându-le în slujba simțurilor. Poftea, din dor aprins către Dumnezeu, devine poftă de trup, de lucruri și de slavă deșartă; iar iuțimea din tonic întăritor al poftei, devine mânie, furie împotriva aproapelui.

Cele patru patimi din rugăciunea Sf. Efrem arată tocmai această îmbolnăvire a poftei și iuțimii și căderea lor în slujba simțurilor. Grija de multe este semnul împătimiră de lucruri, iubirea de stăpânire arată boala mândriei, grăirea în desert este semnul necurăției; iar trândăvia, nepăsarea, este propteaua care le sprijină pe celelalte, însănătoșirea stă în procesul invers: *scoaterea mâniei și poftei din simțire și punerea lor în slujba minții*. Curăția vindecă pofta de trup, smerenia scapă de mândrie, răbdarea izgonește iubirea de avuție; iar dragostea întoarce iuțimea la starea ei firească.

Încă o dată înțelegem cât de adâncă și de temeinică este învățătura duhovnicească a Sf. Efrem, arătată prin alegerea celor două șiruri de duhuri din rugăciunea sa. Ele ne pun în față două icoane: aceea a omului stricat de patimi și aceea a omului înnoit prin virtute; starea păcătoasă în care ne aflăm noi și de care ne rugăm lui Dumnezeu să ne scape, și starea duhovnicească spre care tindem, rugând pe Dumnezeu să ne-o dăruiască.

Partea a treia a rugăciunii Sf. Efrem: *"Așa, Doamne, dăruiește-mi să-mi văd greșalele mele și să nu osândesc pe fratele meu..."*, este o recapitulare într-o formă mai concisă a celor cerute în partea a doua.

Într-adevăr, vederea păcatelor proprii este un semn al smereniei; că cel smerit nu se grijește de păcatele sale și cine se grijește de mântuire are destul de lucru pe ogorul sufletului său. *"E o nebunie", zic Părinții, "să-și lase cineva mortul său și să meargă să-l*

plângă pe-al altuia". Tot așa, neosândirea aproapelui este un semn al dragostei, care *"îndelung rabd* fi este binevoitoare, ... nu se poarta cu necuviință fi nu gândește răul"* (I Cor. 13). Pentru că niciodată nu putem cunoaște adevăratele pricini ale greșalelor altuia: slăbiciunea trupească, războiul diavolului, îngăduința lui Dumnezeu, și nici nu știm pocăința celui ce greșește. Sfinții Părinți ne îndeamnă să ne ferim de osândirea altuia și să lăsăm toată judecata în seama lui Dumnezeu, Care cunoaște cele ascunse.

Cele două mari virtuți se întregesc și se împlinesc reciproc, de aceea Sf. Ioan Scărarul le numește o sfințită doime. *"Sfințită doime"*, zice el, *"este dragostea și smerenia; cea dintâi înalță, iar cea de pe urmă pe cei înălțați îi sprijinește și nu-i lasă să cadă"* (Treapta 25, 37). Spre a arăta că această "sfințită doime" este nedespărțită, Părinții duhovnicești le-au numit într-o singură denumire: *"smerenia dragostei"*, care este o laudă și o podoabă a vieții duhovnicești, ca una care este plinătatea vieții desăvârșite.[^] Căci prin dragoste și smerenie omul a ajuns la asemănarea cu însuși Hristos, Care ne-a iubit cu o dragoste fără măsură și S-a smerit pentru noi până la moarte.

După rostirea rugăciunii cu cele trei metanii, câte una după fiecare parte, se fac 12 închinăciuni până la pământ, la fiecare închinăciune zicându-se în taină unul din următoarele patru stihuri, care se repetă de trei ori:

1. Dumnezeuule, milostiv fii mie, păcătosul.
2. Dumnezeuule, curățește-mă pe mine, păcătosul.
3. Cel Ce m-ai zidit, Dumnezeuule, mântuiește-mă.
4. Fără de număr am greșit, Doamne, iartă-mă.

Primul stih nu este altceva decât rugăciunea vameșului, care "stând departe ... își bătea pieptul zicând: Dumnezeuule, milostiv fii mie, păcătosul!" (Luca 18, 13). Este o rugăciune plină de căință, care a înălțat pe vameșul cel smerit mai mult decât pe fari-seul cel mândru. L-a înălțat pentru că și-a recunoscut păcatele smerindu-se și neîndrăznind să ceară de la Dumnezeu decât milă;

iar cel ce se smerește, după cuvântul Domnului, se va înălța (Luca 18, 14).

În stihul al doilea recunoaștem rugăciunea leprosului, care "văzând pe Iisus a căzut cu fața U pământ și 8-a rugat zicând: Doamne, dacă vrei, poți să mă curățești" (Luca 5, 12). Păcatul nu este numai o călcare de poruncă, ci și o necurăție - diavolul, începătorul și unealta păcatului este numit "necuratul" - o lepră, care cuprinde în întregime pe om. La cine să alerge, dacă nu la Doctorul și tămăduitorul a toată neputința: "Doamne, numai Tu poți să mă curățești, dacă voiești, pe mine, păcătosul!" Iar Domnul răspunde: "Da, voiesc, curățește-tei" (Luca 5,13).

Stihul al treilea ne aduce aminte de rugăciune psalmistului: "Măinile Tale m-au făcut și m-au zidit ... al Tău sunt eu, mântuiește-mă" (Psalm 118). E adevărat, recunosc că sunt păcătos, căzut, cuprins de lepra păcatului, însă nu întind mâinile la Dumnezeu străin, nu uit că sunt făptura lui Dumnezeu și alerg la Cel Ce m-a zidit și Cel Ce mântuiește: "Tu ești Dumnezeul nostru și noi suntem poporul Tău; afară de Tine pe altul nu știm"; "al Tău sunt eu, mântuiește-mă! Cel ce m-ai zidit, Dumnezeule, mântuiește-mă!"

Stihul cel din urmă merge mai departe: nu numai am păcătuît, dar greșalele mele sunt fără de număr. "Nimeni din cei vii nu-i drept înaintea Ta" (Psalm 142), zice Psalmistul și chiar de ar trăi omul numai un ceas, zic Părinții, și tot greșește, întreaga noastră viață este un neîntrerupt șir de păcate, de nesocotire a dumnezeieștilor porunci, de aceea Mântuitorul, între cele absolut necesare, ne-a învățat și cererea de iertare: "și ne iartă nouă greșalele noastre". Să cerem iertarea păcatelor așa cum cerem pâinea cea de toate zilele, căci avem nevoie de ea, cum avem nevoie de pâine. De aceea și Părinții pustiei ne învață ca la tot cuvântul să zicem: "*Iartă!*" Să cerem iertare, dar cu iertarea aproapelui și cu căința fiului risipitor.

"Am greșit, Doamne, la cer și înaintea Ta; fără de număr am greșit, dar îmi pare rău că te-am mâhnit, mă căiesc și mă mg de iertare: Fără de număr am greșit, Doamne, iartă-mă!"

Observăm că cele patru stihuri sunt străbătute de două simțăminte: pe de o parte apăsarea conștiinței pentru păcatele săvârșite: sunt păcătos, întinat, am greșit fără de număr, pe de alta, încrederea în milostivirea și iubirea de oameni a lui Dumnezeu; miluiește-mă, curățește-mă, iartă-mă! Sunt cele două stări sufletești: teama și nădejdea, despre care spun Sfinții Părinți că neconținut trebuie să însoțească pe om pe calea mântuirii, fără să se lase prins de teamă sau lipsit de nădejde, ci îmbinând mereu teama cu nădejdea (Cuv. Petru Damaschinul). Aceste simțuri au înălțat pe vameșul, au adus pe fiul risipitor la casa părintească, au deschis tâlharului ușile Raiului.

Stihurile se repetă de trei ori. De trei ori pentru că le adresăm lui Dumnezeu în Treime: Tatălui, Care ne-a zidit, Fiului, Care ne-a adus iertarea prin moartea Sa. și Duhului, Care ne curățește de toată întinăciunea. De trei ori, în semn de stăruință-ți de angajare hotărâtă, cu toate cele trei puteri sufletești: minte, poftă și iuțime, pe calea pocăinței.

Ele se rostesc în tăcere, fiecare le zice pentru sine, fiindcă și căința și îndreptarea sunt lucruri personale, individuale, care se lucrează tainic în inima fiecăruia. După cele 12 închinăciuni, preotul, ca o pecetluire rostește încă o dată rugăciunea, fără întrerupere și încheie cu o metanie.

Aruncând acum o privire asupra întregii rânduiei de rugăciune a Sf. Efrem, ce observăm? Mai întâi ne uităm la chipul omului stricat de cele patru patimi și ne rugăm lui Dumnezeu să ne izbăvească de el; privim apoi icoana omului înnoit prin cele patru virtuți și cerem să ni le dăruiască și nouă și să sporim pe această cale. După aceea, stăruim în rugăciune tăcută, smerindu-ne pentru neputințele și păcatele noastre și cu mare nădejde în puterea și ajutorul lui Dumnezeu. Și toate aceste simțăminte le însoțim de metanii și

de închinăciuni. Ce însemnează oare toată această rânduială de rugăciune?

Metania trupească, plecarea cu capul până la pământ este semnul văzut al pocăinței: prin plecare mărturisim căderea noastră în păcate, starea în care ne aflăm; iar prin ridicare arătăm năzuința noastră spre izbăvire de păcat, spre înnoire. Dar cuvântul "*metanie*", în înțelesul său de origine (*metanoia*) tocmai aceasta înseamnă: prefacere, schimbare, înnoire a minții; lucrare de prefacere a omului păcătos, în omul cel nou, înduhovnicit, care se săvârșește prin pocăință.

Iată ce lucru minunat se cuprinde în această practică a rugăciunii Sf. Efrem însoțită de metanii: ceea ce spunem cu gura în rugăciune, o arătăm totodată și cu trupul. Ne recunoaștem păcătoșenia în care ne aflăm și cădem cu smerenie la pământ, dar ne ridicăm îndată, arătând dorința noastră hotărâtă de grabnică îndreptare,

E aici mai mult decât rugăciune, este însăși lucrarea pocăinței, care prefăce și înnoiește pe om. E o prefacere reală, care ne duce cu mintea la prefacerea euharistică de pe Sf. Prestol, euharistia de pocăință a omului. Căci așa precum la Sf. Liturghie, prin chemarea de către preot a Sfântului Duh, pâinea și vinul aduse înainte se preschimbă în Trupul și Sângele Domnului, tot așa și aici, prin rugăciunea preotului, care cere darurile Sfântului Duh - cele patru duhuri din rugăciune - omul păcătos se preschimbă în om duhovnicesc, rugăciunea Sf. Efrem fiind epicleza acestei liturghii de pocăință. Și precum epicleza euharistică este rugăciunea pe care Dumnezeu o împlinește imediat, prefăcând darurile aduse, tot așa și epicleza pocăinței - implorarea lui Dumnezeu cu smerenie, căință și credință - este ascultată și primită imediat. Ne-o adevărește Sf. Evanghelie. Vameșul a suspinat: "Milostiv fii mie, păcătosul!" și degrab s-a îndreptat; tâlharul pe cruce a strigat: "Pomenește-mă, Doamne!" și îndată a auzit: "Astăzi vei fi cu Mine în Rai!".

Iată dar că nevoințele Sfântului și Marelui Post sunt liturghia de pocăință, la care aducem jertfă însăși ființa noastră, pe care Dumnezeu primind-o, o tămăduiește, o înduhovnicește. Dar pentru că înnoirea omului, prefacerea lui, nu se poate săvârși dintr-o dată, ci treptat, puțin câte puțin, și liturghia de pocăință se repetă de multe ori pe zi, fiecare din ele, însă, este un pas spre plinătate, o treaptă de desăvârșire.

Dacă Liturghia euharistică este liturghia dragostei de oameni a lui Dumnezeu, Liturghia pocăinței este răspunsul omului la această dragoste, prin dăruirea sa totală în mâinile lui Dumnezeu, cu încredere deplină și smerenie. Nu este aici o simplă asemănare. Existența și realitatea Liturghiei de pocăință o mărturisește însăși tradiția liturgică a Bisericii. Se știe că după rânduială Bisericii Ortodoxe, pe același altar nu se pot săvârși două Liturghii într-o zi. Or, noi vedem că în toate zilele Sfântului Post, când se săvârșește Liturghia pocăinței, Liturghia euharistică nu se săvârșește, Liturghia darurilor mai înainte sfințite nefiind liturghie deplină, ci rânduială pentru primirea Sfintelor Taine.

Încheierea rugăciunii Sf. Efrem cu cererea celei mai înalte desăvârșiri duhovnicești, smerenia dragostei, ne mai spune ceva: Că omul, dacă s-a curățit de păcat și s-a înnoit prin pocăință, nu stă pe loc, ci sporește din putere în putere, până la măsura bărbatului desăvârșit, în Iisus Hristos. Pocăința ne deschide calea cea nesfârșită a îndumnezeirii.

SĂPTĂMÂNA ÎNTÂIA A POSTULUI MARE

În vremea războiului duhovnicesc, spune Sf. Maxim Mărturisitorul (Răsp. către Thalasia, 49), luptătorul trebuie să astupe izvoarele apelor celor dinafară cetății și să nu se îndeletnicească decât cu rugăciunea și cu muncirea trupului prin filosofia cea lucrătoare, adică cu ostenelele trupesti.

Apele cele dinafară cetății sunt cugetele trimise de fiecare simț din lumea sensibilă, care străbat sufletul asemenea unui râu ce trece prin cetate. Fiindcă diavolul se folosește tocmai de aceste cugete ca să ne dea război, de aceea în timpul luptelor duhovnicești trebuie să ne oprim de la contemplația naturală și să ne îndeletnicim numai cu rugăciunea și cu nevoințele trupesti. Rugăciunea îndreaptă mintea către Dumnezeu, iar nevoințele trupesti îndreaptă pofta și iușimea spre cele duhovnicești. Astfel, toate puterile sufletești sunt adunate la un loc și îndreptate într-o singură direcție, spre Dumnezeu, și omul capătă mare putere împotriva vrăjmașului, despre care însuși Mântuitorul spune că nu se poate birui fără numai cu rugăciune și cu post (Mc. 9, 29).

Rânduiala de nevoie a Postului Mare și, mai ales, aceea a primei săptămâni se desfășoară exact în vederea acestui război nevăzut.

După o pregătire amănunțită și cu multă grijă a celor trei săptămâni premergătoare, postul începe hotărât, ca un adevărat asediu asupra vrăjmașului, pe amândouă fronturile arătate de Sf. Maxim Mărturisitorul: rugăciunea și nevoințele trupesti.

Nevoințele trupesti

Postul este total, prima masă este miercuri, iar a doua vineri, cu îndemnul, pentru cine poate, să se lipsească de cea de miercuri. Slujbele bisericești sunt însoțite de multe metanii și închinăciuni, care trebuie înmulțite și la pravila de chilie. Slujbele se lungesc, și cu ele și privegherea de noapte. Grijile de trup sunt împuținate și toată vremea trebuie cheltuită la pravila de obște, în rugăciune, tăcere și cugetare duhovnicească.

Prin post, pofta fiind lipsită de materia care o întreține, este îndreptată pe calea cea firească de a fi dorire aprinsă după Dumnezeu; iușimea, care-i avocatul poftelor, nemaiavând pentru cine pleada, își regăsește rostul firesc de putere întăritoare a dorului după Dumnezeu. Prin aceasta ele sunt scoase din simțire și puse sub ascultarea minții, care se face astfel "stăpână peste patimile cele stricătoare de suflet".

Rezultatul este imediat: prin strunirea trupului și prin ușurarea lui de mulțimea materiei, poftele se domolesc și mintea se curățește, "*supărările drăcești nu îndrăznesc, iar îngerii stau mai aproape de cei ce se nevoiesc cu postul*".

Rugăciunea

Celălalt front de luptă, hrana și întărirea sufletului, se înmulțește la toate slujbele și, îndeosebi, se adaugă rugăciunea Sf. Efrem: "*Doamne și stăpânul vieții mele...*", ca o pecete duhovnicească peste rugăciunea obștească din această vreme. Ea este epideza acestei Liturghii de pocăință a postului, care lucrează la prefacerea omului trupesc în cel duhovnicesc.

Comoara cea bogată a psalmilor se citește de două ori acum, în cursul unei săptămâni. Pentru că, după cuvântul Marelui Vasile, "*Psalmul este alungătorul dracilor, aducător al ajutorului îngeresc*,

armă pentru teama de noapte, liniște pentru ostenele zilei, fapta] îngerească, trăire cerească, mireasmă duhovnicească." (Comentarii, la Psalmi).

La canoanele utreniei se adaugă "Cântările lui Moise", cele opt. cântări ale Vechiului Testament și Cântarea Maicii Domnului.,] Cântarea de biruință a poporului evreu, când a trecut prin Marea \ Roșie izbăvind-se de robia Egiptului, precum și cântarea celor trei tineri, care au rămas nearși în cuptorul Babilonului ne umplu de nădejde că așa vom scăpa și noi din robia celui viclean și din cup-torul patimilor, având pe Domnul "ajutor și acoperitor spre] mântuire". Rugăciunile proorocilor Avacum, Isaia și Iona ne ves-tesc slava Mesiei, Care "va străluci ca soarele", care mântuiește și scoate sufletele din iadul cel mai de jos, iar Cântarea Maicii Dom-nului ne arată cât sunt de mari darurile pe care le revarsă Domnul peste robii Săi cei smeriți.

Liturghie deplină în aceste zile nu se săvârșește, ci numai Li-turghia Darurilor mai înainte sfințite, în zilele de miercuri și vineri, pentru a ne putea împărtăși și întări cu Sfintele lui Hristos Taine, cu "Pâinea vieții și Paharul mântuirii", după care este dezlegare și pentru hrana trupească.

Este plină de taină această Liturghie.

După ce ni se atrage atenția că "Lumina lui Hristos luminează tuturor", de șapte ori stăruim "să se îndrepteze rugăciunea mea, ca tămăia înaintea Ta", apoi se face ieșirea cea mare, când "puterile cerești nevăzut împreună cu noi slujesc și însuși împăratul, în jertfa cea de taină săvârșită, se înconjoară". Vohodul se face în tăcere desăvârșită, iar cei de față, cu multă frică și evlavie, stau cu cape-tele la pământ, când Hristos trece prin mijlocul Bisericii. Este însuși Comandantul duhovniceștii lupte, înconjurat de Puterile cerești, Cel ce trece ca să vadă pe ostașii Săi care se luptă, ca să-i întărească, să-i îmbărbăteze și să-i asigure de biruință, câtă vreme luptă sub comanda Lui.

Seara se face slujba Pavecemiței mari, la care în primele patru zile se adaugă Canonul cel mare al Sf. Andrei Criteanul.

Pavecemița mare este ca o încununare a nevăzutului război din acea zi. Bătălia este în toi, iar ostașii sunt plini de putere și nădejde, pentru că Dumnezeu însuși luptă împreună cu ei. De aceea și strigătul: "înțelegeți neamuri și vă plecați, căci cu noi este Dumnezeu; să se audă până la marginile pământului, voi cei puter-nici plecați-vă, căci veti G biruiți și toate uneltirile voastre sunt za-darnice, căci cu noi este Dumnezeu cel tare și puternic, Domnul păcii, îngerul sfatului celui mare, Părintele veacului ce va să fie..." La care se adaugă rugăciunea și angajamentul nostru în fața lui Dumnezeu: "Doamne al puterilor, fii cu noi, căci nu avem pe altul afară de Tine, ajutor întru necazuri nu avem; Doamne al puterilor, miluiește-ne pre noi".

Canonul de pocăință al Sf. Andrei este mare nu numai pentru că este cel mai lung din toată imnografia Bisericii (are 271 de tro-pare), ci mai ales prin puterea duhovnicească ce-l străbate. Ca o frescă a pocăinței, aduce de la Adam și până la înălțarea Domnu-lui, mulțime de pilde de pocăință și de nevoie, precum și pilde ale celor ce au căzut și s-au pocăit, ca să ne învețe să ne ferim de poticnire și să alergăm la Dumnezeu cu pocăință, lacrimi și fapte mântuitoare. Și este cu atâta iscusință întocmit, că poate și pe su-fletul cel mai împietrit a-l atrage spre umilință și îndreptare.

Întreaga lucrare de rugăciune din această vreme este puternic străbătută de simțământul prezenței lui Dumnezeu; de simțământul de mare încredere, nădejde și dragoste de Dumnezeu.

Căința, umilința, zdrobirea inimii nu numai că nu sunt istovi-toare, ci pline de încredere și dătătoare de putere, încă din primele zile se simte suflul biruinței asupra păcatului, vestea marii bucurii a învierii, în canoanele și stihoavnele utreniei, urmează în fir neîntrerupt aceste îndemnuri: "Să postim de bucate și de toată pati-ma, desfătându-ne cu bunătățile Duhului, ca să ne învrednicim toți
^a vedea Preacinstita Patima lui Hristos Dumnezeu și Sfintele

Paști..."; "și trecând noianul cel mare al postului, să ajungem sil învierea cea de a treia zi a Mântuitorului Iisus Hristos... "Dea la capătul unei săptămâni de post aspru și nevoițe grele, te o, înviorat, limpede la minte, refăcut și primenit cu sufletul și cu pul, pentru că "omul nu se hrănește numai cu pâine" (Mt. după cuvântul Domnului.

Dar fiindcă mintea nu poate sta prea multă vreme încoiu» rânduiala de rugăciune este presărată cu citiri din Sfintele Scripturi: din Prooroci, de la Facere și înțelepciunea lui Solomon, precum și din cuvintele marilor nevoitori, luptători și povățuitori duhnicești: Efrem Șirul, Ioan Scărarul și Teodor Studitul.

Sf. Efrem Șirul, alăuta Duhului Sfânt, ne fericește pentru i/ă îndrăzneală a luptei și pentru raiul care așteaptă pe cei ce bine nevoiesc. Fericește pe toți iubitorii de virtute, ca să ne îndemne urma și ticăloșește pe cei leneși și nepăsători, ca să ne plece st umilință, spre râvnă și spre lacrimi.

Sf. Ioan Scărarul, preaieșitul în războiul cel nevăzut, ne ca într-o oglindă chipul de nevoieță, meșteșugurile drău înlănțuirea virtuților și a patimilor, cum să ne cunoaștem pe înșine și vicleșugurile celui potrivit și cu multă iscusință ne < duce și ne urcă pe scara desăvârșirii, de la cele pământești la cerești.

Iar marele povățuitor al vieții de obște, cu untdelemnul cm telor sale, ne povățuiește îndeosebi în luptele mântuitoare ce buie să le ducem în viața de obște.

Astfel, mintea odihnită și luminată prin cuvintele duhovnic..., se înalță și mai cu avânt la rugăciune; iar curăția prin rugăciune adâncește mai deplin în cunoașterea duhovnicească.

Așa s-au desăvârșit toți marii nevoitori ai vieții duhovnicești ne-au lăsat cele de urmat; post și nevoiețe, cunoștința duhovn ceașcă și rugăciune, care împreună alcătuiesc meșteșugul războit lui celui nevăzut, știința înnoirii omului, care se lucrează îndeosebi în această vreme. Numirea generală de "post" nu se restrânge

numai la o oprire de bucate, ci arată această întreagă lucrare înnoitoare a omului întreg, suflet și trup. De aceea stihovna vecerniei de luni, spune: *"Să postim post primit, bineplăcut Domnului. Postul cel adevărat este înstrăinarea de răutăți, înfrânarea limbii, lepădarea mâniei, îndepărtarea de poște, de clevetire, de minciună și de jurământul mincinos. Lipsa acestora este postul cel adevărat și bine primit."* Iar Sf. Ioan Gură de Aur ne întreabă: *"Postești? Arată-mi-o prin fapte! Cum? Vezi un sărac, ai milă de el; un dușman, împacă-te cu el; un prieten înconjurat de nume bun, nu-l invidia. Nu numai gura și stomacul să postească, ci și ochii și urechile și picioarele și mâinile noastre să postească, rămânând curate de răpire și de lăcomie; picioarele nealergând la priveriștile cele urâte, ochii neprivind cu ispitire frumuseți străine, gura să postească de sudalme și de vorbiri rușinoase..."* •

În sâmbăta de la sfârșitul săptămânii se face pomenirea minunii Sf. Mare Mucenic Teodor Tiron, care a izbăvit pe creștinii ce posteau, de la spurcarea cu jertfe idolești, pusă la cale de Iulian Apostatul. Minunea este totodată și un fel de încheiere a săptămânii de nevoieță, arătându-ne că prin post și rugăciune se zădărnicesc toate uneltirile vrăjmașilor celor văzuți și nevăzuți pentru că *"cu noi este Dumnezeu și nimeni nu poate sta împotriva noastră"*.

DUMINICILE POSTULUI MARE. DUMINICA ORTODOXIEI

După săptămâna de luptă și biruință duhovnicească, nevoințele se mai ușurează. Hrana trupească este îngăduită în fiecare zi o dată, iar sâmbăta și duminica de două ori și cu untdelemn; slujbele bisericești urmează neschimbat, în afară de Liturgia Darurilor mai înainte sfințite, care de acum se săvârșește în toate cele cinci zile de nevoină. Pe deasupra, fiecare duminică are un hram deosebit, care este totodată un popas de control al rezultatelor dobândite în lupta duhovnicească de până aici și o îndrumare pentru ceea ce urmează.

Duminica Ortodoxiei

Prima Duminică a Postului Mare este Duminica Ortodoxiei, adică sărbătoarea biruinței drepte credințe (*orto+doxia*) împotriva tuturor ereziilor și rătăcirilor care au asaltat-o vreme de opt veacuri și îndeosebi sărbătoarea restabilirii cinstirii sfintelor icoane, care s-a făcut la ultimul sinod ecumenic, după mulți ani de lupte sângeroase împotriva drepte credințe.

Biruința drepte credințe este o împlinire firească a făgăduinței Mântuitorului că, nici porțile iadului nu vor putea birui Sfânta Sa Biserică. Toate persecuțiile păgâne și nedreptățile ridicate împotriva ei de-a lungul istoriei, s-au sfârșit și spulberat ca valurile mării de stânca cea neclătită, care este Hristos.

Pentru obștea creștină, care se nevoiește duhovnicește în vremea postului, biruința drepte credințe este o puternică îmbărbătare ca să nu slăbească, ci să ducă lupta cu multă dârzenie, știind că, cu noi este Dumnezeu și nimeni împotriva noastră.

Prăznuirea însă este și mai luminată, prin marea însemnătate pe care o are cinstirea sfintelor icoane pentru viața noastră cea creștinească.

După cum teologhisesc marii Părinți ai Bisericii, Dumnezeu a luat trup omenesc, ca să facă pe om Dumnezeu, "Cu totul era *între cei de jos, și dintre cei de sus nicicum nu S-a despărțit*" (Acatistul Domnului nostru Iisus Hristos), dând tuturor celor ce cred în numele Lui, putere ca să se facă fii ai lui Dumnezeu (Ioan 1,12). Făcându-Se văzut și pipăit, Mântuitorul poate fi și înfățișat în icoană, ca un Om. Dar trupul Domnului nu este trupul de păcat al omului, ci trupul sfânt și îndumnezeit și nestricăcios al vieții de după învierea cea de obște, Hristos fiind pârga învierii noastre. Or, sfinții, prin credință tare, prin împlinirea tuturor poruncilor lui Dumnezeu, prin nevoină și răbdare s-au ridicat, încă din această viață, pe cât este cu putință, la asemănarea cu Hristos, lăsându-ne spre pildă icoana luminoasă a omului îndumnezeit. Icoana pictată, tocmai acest lucru ne pune înainte. Ea ne înfățișează deci, nu fața cea obișnuită a omului, stricăcioasă și muritoare, ci fața cea slăvită și veșnică; nu trupul cel pământesc, ci trupul cel schimbat, trupul cel nou de după înviere. Ea este înfățișarea omului celui duhovnicesc, sfințenia văzută cu ochi trupești. Și fiindcă sfinții, în viața lor pământească, erau plini de Duhul Sfânt, Harul se odihnește și peste icoana lor, așa cum se odihnește și în sfintele lor moaște. Astfel, icoana este o prezență vie a lui Dumnezeu, "Care este minunat Intru Sfinții Săi", după făgăduința Sa că este cu noi în toate zilele și pe care o simțim prin auzirea cuvântului făgăduinței, o gustăm în Sf. Euharistie și o venerăm în icoană.

La Acatistul Maicii Domnului auzim: "*Bucură-te raza Luminii*

i neapuse; bucură-te *raza zilei celei de taină*". Ca o rază de

lumină din altă lume, icoana este o deschizătură în lumea veacului viitor, prin care vedem pe Dumnezeu cu ochi trupești. De când ne uităm la icoană, ochii nu se opresc la materia din care făcută - lemnul și culoarea - ci mintea trece dincolo de ea și înalță la o cunoaștere de taină a celor nevăzute, iar cinstirea icoanei trece la sfântul înfățișat pe ea și prin el la Dumnezeu, rul sfințeniei.

Prin aceasta, icoana are o mare însemnătate pentru mântuiri noastre. Ea este un model pentru noi, ne arată ceea ce trebuie să fim și noi, sfințenia pe care trebuie să-o realizăm în viața noastră, < ajutorul Harului Sfântului Duh. Și nu numai model, ci și povățuitor duhovnicesc în viața creștină și îndeosebi în viața cea rugăciune; căci sfinții din icoană, cu toate simțirile trupești surde mute față de lumea din afară, sunt întruchipări ale rugăciunii icoana însăși este rugăciune. Apoi, harul care sălășluiește în ic nu este nelucrător; el se împărtășește și credincioșilor care închină la ele, tămăduiește neputințele sufletești și trupești și acoperământ puternic împotriva bătăliilor vrăjmașe.

În săptămâna întâia din post și noi ne-am luptat cu put vrăjmașe, ne-am curățit sufletul și trupul prin pocăință, _____ rugăciuni și lacrimi și prin împărtășirea cu Dumnezeu-știle T<u ca să reînnoim în noi icoana omului celui duhovnicesc, în măsură am reușit să facem acest lucru?

Prăznuirea sfintelor icoane ne pune în față modelul împlirii deja de sfinți, ca să putem face asemănare între ceea ce suntem ceea ce trebuie să fim. Văzând însă asemănarea noastră cu _____ Iul, suntem plecați spre smerenie și îmboldiți să tindem spre el, să ne înmulțim ostenele și să ne curățim mai cu dinadinsul postul ce urmează și până la sfârșitul vieții; *"să dăm sânge și luăm duh"*, cum spun Sf. Părinți, ca să ne învrednicim de viața < fericită a sfinților.

Spre aceasta avem și ajutoare: Harul dumnezeiesc, rugăciunile sfinților și sfintele lor icoane. Prin cinstirea și sărutarea lor cu]

evlavie, ne împărtășim și noi de harul sfântului înfățișat în icoană și căpătăm putere și întărire în lupta ce trebuie dusă mai departe.

Interesul pe care îl arată așa de mult lumea de azi pentru icoanele vechi, are un adânc înțeles. Omul are nevoie de pilde vii de sfințenie și ele sunt tot mai rare. Pe de altă parte, pictorii au pierdut meșteșugul adevăratelor icoane și pictează oameni pământești și nu sfinți, nu oameni împliniți după asemănarea lui Dumnezeu. Aceste zise icoane însă nu potolească setea sufletului, așa cum o apă pictată nu potolește setea cea trupească.

De aici interesul pentru adevăratele icoane, icoanele vechi, rod al evlaviei și credinței celor ce le-au zugrăvit și al celor ce s-au sfințit și înduhovnicit cu ajutorul lor.

SĂPTĂMÂN A ȘI DU MI NI CA A D O UA

Du
pă
popasu
l din
Dumini
ca
Ortodo
xie,
săptăm
âna a
doua
ur-
mează
cu
rânduia
la
obișnui
tă.

Totuși sfintele slujbe, cântările și citirile de la utrenie și vecernie, îmbărbătându-ne în ostenele duhovnicești, în fiecare săptămână stăruie asupra unei teme deosebite, în săptămâna aceasta ni se pun înaintea pilde din Vechiul Testament.

*"Adam, nepostind, a luat moartea pentru neascultare; ci noi, să postim ca să câștigăm Raiul; Postul aduce mari daruri celor ce-l lucrează. Astfel, prin post Moise s-a făcut văzător de Dumnezeu și a primit Legea iar Ilie s-a arătat mergător pe cer în căruța de foc. Să ne facem și noi ca Ilie, căruța din cele patru bunătăți: **rugăciune», milostenia, smerenia și postul.** Cei trei tineri întăriți cu postul s-au arătat mai tari decât focul; și noi, prin post vom scăpa de focul gheenei".*

Postul este nedesăvârșit fără smerenie și milostenie. Deci să-l împodobim cu iertarea celor ce ne-au greșit și cu

miloste
nia și
îndurar
ea spre
cei
săraci,
făcută
în
ascuns,
ca să
nu știe
stânga
lucrul
dreptei.
Că
nimic
nu
mântui
ește pe
suflet
ca
dăruire
a la cei
lipsiți,
iar
miloste
nia
unită
cu
postul
izbăveș
te de
moarte.
Deci să
mâncă
m
daruril
e

Duhului ca pe niște bucate
și ca o băutură să bem
izvoarele lacrimilor și să
aducem laudă lui
Dumnezeu veselindu-ne în
așteptarea bucuriei celei
mari de la capătul postului.
*"Doamne, învrednicește să
mergem lesne spre cele
viitoare și să ajungem
încununăți și la
stăpânească ziua învierii
tale".*

D
umini
ca de
încun
unare
a
săptă
mânii
este
închin
ată
marel
ui
Arhie
pisco
p al
Tesal
onicul
ui, Sf.
Grigo
re
Palam
a,
apărat
orul și
teolog
ul
lumin
ii
cele
dumn
ezeieș
ti, pe
care
văzân
d-o
uceni
cii pe

Tabor, la Schimbarea
Domnului la Față, n-ar fi
mai vrut să se lipsească
de ea și au zis: "**Doamne,
bine este nouă aicea!**".

Dumnezeu este
lumină; "**Eu sunt lumina
lumii**", zice Domnul
(Ioan 8,12), iar Biserica
mărturisește: "Lumina
este *Tatăl, lumină Fiul,
lumină și Duhul Sfânt*"
(Slujba Cincizecimii).
Tatăl S-a arătat în rugul
aprins de pe Horeb și în
norul luminos, Fiul mai
strălucit ca soarele pe
Tabor, iar Duhul în chip
de limbi de foc la
Cincize-cime. Lumina
este slava Dumnezeirii,
slava zilei celei
neînserate, în care se vor
desfăta veșnic în cer
sfînții, care "vor străluci
ca soarele", căci lumina
este slava vieții celei
veșnice.

De această lumină
însă se pot împărtăși
oamenii, pe cât este cu
putință, încă fiind în trup.
Au văzut-o cu ochii
trupești ucenicii pe Tabor
și mulți Cuvioși ai
Patericului au fost văzuți
înconjurați de lumină sau
aprinși ca focul. Cuviosul

Pavel
din
Latro
a fost
văzut
tot foc
și
mantia
sa ca o
flacăra
mare,
iar
degete
le
mâinil
or
înălțat
e în
rugăci
une,
ca
niște
făclii
aprins
e; Sf.
Grigor
ie
Decap
olitul
adesea
era
văzut
de
ucenic
ul său
lumin
os ca
soarel

e, iar din gură ieșea foc
când vorbea. Mai aproape
de vremea noastră, Sf.
Serafim de Sarov s-a
arătat prietenului său,
credinciosului Motovilov,
luminos ca soarele, iar
Cuviosul Marchian,
închisul de la Pecerska, în
vremea nopții strălucea ca
o lumină dumnezeiască,
încât niciodată nu
aprindea lumânare în
chilie, căci putea citi la
acea lumină. Și viețile
sfinților sunt pline de
acest fel de pilde.

Dar pentru a se
învrednici de această
strălucire, omul trebuie să
se pregătească cu multă
osteneală, precum
lămurește Sf. Grigorie
Decapolitul pe ucenicul
său. *"Și tu, fiule, zice el,
daca te vei nevoi să te
curățești pe tine de
patimile trapului și ale
sufletului și dacă vei tăia
cu sabia Duhului spinii
patimilor și dacă te vei
ruga cu dinadinsul lui
Dumnezeu, ca El însuși
să le dezrădăcineze cu
focul cel dumnezeiesc și
să înmulțească în sufletul
tău rodirea faptelor*

*Proto**.

*PBTRONIU TĀNASB *

tele tale vor străluci" (Viața sa).

Lucrul este firesc în stadiul cel duhovnicesc. Așa cum toate hwy crurile, prin foc se prefac în lumină: și apa, și lemnul și fierul, etc., și cu cât focul este mai tare și lumina este mai puternică, tot așa și omul, prin focul credinței, al nevoițelor duhovnicești, prin rugăciune, curățire de patimi și lucrarea virtuților, se face tot mai străveziu și lasă să se vadă în afară lumina harului care sălășluiește într-însul de la Botez. Lumânarea pe care o pune credinciosul în sfeșnic, untdelemnul pe care îi pune în candelă, arată și acest lucru: că omul poate și trebuie să se prefacă în lumină, așa cum se prefăce ceara din lumânare și untdelemnul din candelă. **"Eu sunt Lumina lumii"** zice Domnul apoi le spune și ucenicilor: **"Voi sunteți lumina lumii"**, arătându-ne că numai aprinzându-ne din Lumina-Hristos, ne prefacem în lumină.

Calea luminii este deschisă tuturor credincioșilor, dar precum ne-au arătat și pildele de mai sus, de ea s-au învrednicit mai ales cuvioșii cei mari și pustnicii cei retrași de lume, trăind în sfânta isihie, prin despățimire totală, prin îndeletnicirea cu vederile cele dumnezeiești și prin neîncetata lucrare a sfintei trezvăii și rugăciunea minții în inimă, pecetluită cu preadulcele nume al Domnului Hristos: *"Doamne, lisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!"*. Săvârșită cu ascuțită trezvie, cu adunarea nunții în inima, cu credință neîndoielnică, cu dragoste aprinsă către Domnul și cu sfântă evlavie, această rugăciune curăță pe om de toată materia cea vrescuroasă a patimilor, îl face străbătut de Duh și luminos, și-l învrednicește să vadă Lumina Dumnezeirii încă în trup fiind, ca o arvună a vieții celei fericite și veșnice.

Dacă harul de a străluci în această viață îi dăruiește Dumnezeu numai aleșilor Săi, apoi strălucirea veacului viitor, unde **"dreptii vor străluci ca soarele"** este hărăzită tuturor celor mântuiți. Spre aceasta ne pregătesc și nevoițele Sfântului Post.

Cu adevărat, "minunată este această vreme a postului", precum zice cântarea, în duminica trecută ne-am închinat chipurilor celor frumoase ale sfinților și ne-am aprins cu dorul de a-i urma și a ne asemana lor; în aceasta ne-am ridicat și mai sus: ne-am urcat pe Taborul cel luminos și ne-am învățat lucrarea cea de taină a sfințitei rugăciuni, ca întru lumina Domnului să vedem și noi lumină. Ca să ne aprindă și mai mult dorirea de a ne sui în muntele Domnului, Biserica s-a împodobit cu tot ce are mai de preț în aceste zile: cu sfintele icoane, cu rugăciunea cea de taină și s-a înveșmântat cu lumina cea neînserată. **^oamne, bine este aici!"**

Meniți să ne suim în muntele Domnului și în casa Dumnezeului nostru și înălțându-ne cu duhul întru lumină, să vedem lumină. .

SĂPTĂMÂNA ȘI DUMINICA A TREIA

Săptămâna a treia continuă să ne îndemne cu pildele marilor postitori ai Vechiului Testament, ca să ne învrednicim și de darurile lor. *"Veniți, popoare, și întărindu-ne cu postul ca Șampon, să ucidem pe dracul pântecelui, ca să nu fim batjocoriți de Dalia patimilor. Suflete, aseamănă-te lui Ghedeon cel minunat, având creștința, nădejdea și dragostea în Hristos, ca să ucizi cal și acela patimile cele de alt neam..."* j

Totodată însă, săptămâna aceasta ne pune iarăși pilda Fiului risipitor, spre a ne pleca spre căință și întoarcere la Părintele ceresc. Păcatul ne face robi diavolului și patimilor celor rușinoase. *"Părinte bunule, de toate cele ce mi-ai dat m-a golit nebunia mea; depărtatu-m-am de la Tine și m-am făcut rob unui cetățean străin. Animale necurate am păscut, și nici de hrana lor nu m-am săturat. Pentru aceasta am alergat la Tine, știind milostivire^ Ta. Acoperă goliciunea mea cu iubirea Ta de oameni și mă mântuiește"* (marți, la Vecernie). Păcatul însă nu satură și sufletul tânjește după bogăția harului de care s-a lipsit, *"în țara răutății plecând eu, desfrânatul, ...mă topesc de foamea faptelor bune. Iată că m-am îmbrăcat cu rușinea neascultării, golindu-mă de harul cel dumnezeiesc, și strig către Tine: Greșit-am, dar știu bunătatea Ta. Primește-mă ca pe unul din argații Tăi, îndurate Hristoase..."* (joi, la Vecernie).

Dar evenimentul cel mare al acestei săptămâni este prăznuirea cinstitiei și de viață făcătoarei Crucii. *"Mare este taina Crucii și cine a cunoscut-o, zice Sf. Maxim Mărturisitorul, a înțeles adâncul*

Scripturilor și știința tuturor celor văzute și cugetate." (Capete teologice 1,66).

Crucea este semn omenesc și dumnezeiesc. Semn omenesc căci omul de la început a fost plăsmuit în chipul Crucii. Făcând-o unealtă de tortură și de moarte, Crucea a devenit simbolul suferinței și al morții. Dar de când Hristos S-a răstignit pe dânsa, Crucea a devenit semn dumnezeiesc, semnul Fiului Omului, semn de biruință, de bucurie și de viață. De aceea Biserica se bucură cântând: *"Crucea Ta, Doamne, viață și înviere este pentru poporul Tău..."* (Vecernia dum. gl.7). Cele două înțelesuri au rămas împreună; în viața noastră pământească, cele două cruci se suprapun și alcătuiesc Crucea mântuirii noastre, Crucea pe care trebuie să o ducă tot creștinul în urma Hristosului său, după cuvântul Domnului: **"Cine vrea să vină după Mine ... să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie" (Le. 9, 23).**

Privită omenește deci, Crucea este osteneală, răbdare, suferință, luptă împotriva răului; și fiindcă acestea nu pot fi ocolite în viață, nici crucea nu poate fi ocolită, tot omul trebuie să-și poarte crucea sa. Plata păcatului este moartea: crucea ispășirii și a suferinței este firească în acest veac. Prin suferința Sa, Mântuitorul însă a deschis o nouă perspectivă Crucii: suferință, dar nu spre moarte, ci spre viață; popas spre bucuria învierii. Puțina suferință a Crucii, ne scapă de veșnicia morții. De aceea, Hristos aștepta cu dor Crucea, iar mucenicii căutau și se bucurau de chinuri, știind că **"pătimirile de acum nu «unt vrednice de mărirea care ni se va descoperi"** (Rom. 8, 18).

Privită dumnezeiește, Crucea este semnul Fiului Omului, sceptrul Lui, semn de putere și de întărire, semn de biruință asupra morții și a diavolului, *"armă nebiruită", "viața și învierea". "Mare este puterea Crucii tale, Doamne"* se minunează Biserica.

Și, într-adevăr, tot harul și puterea lui Dumnezeu ni se împărtășesc sub semnul Crucii. De la naștere, până la moarte și până la învierea cea de obște, toată viața creștinului este umbrită de

Sfânta Cruce, care este cheia ce deschide camera de bunătați a harului. Ca semn al Său, Mântuitorul a dat Crucii toată puterea Sa și a dăruit-o ca pe darul cel mai de preț prietenilor Săi. Dându-ne sf. Euharistie, Domnul ne spune: **"Aceasta îi o faceți Intra pomenirea Mea"**; dându-r- Crucea, ne spune: *"Aceasta s-o aveți întru amintirea Mea, în amintirea dragostei Mele pentru voi, pentru care Mi-am dat viața"*; căci Crucea este semnul dragostei nemărginite a lui Dumnezeu pentru om. De aceea, Mântuitorul a voit să moară pe Cruce, cu brațele întinse, ca să ne arate că de-a pururi stă cu ele deschise, gata să ne cuprindă, să ne îmbrățișeze, să ne arate de i pururi iubirea Sa cea mare pentru noi, care ne așteaptă să ne întoarcem la El. Reamintirea pildei Fiului Risipitor în săptămâna dinaintea Duminicii Crucii își descoperă acum înțelesul. Crucea de necaz și de suferință a omului, împlinită cu Crucea - putere și biruință a Domnului, se preface în Cruce a nepătimirii. *"Crucea este semnul nepătimirii"* zice Sf. Maxim Mărturisitorul (**Ambigua**), arătând nelucrarea păcatului și omorârea morții celei omorătoare de viață, care sunt semnele omului celui duhovnicesc, izbăvit de păcat și reînnoit prin har. Prăznuirea Crucii în mijlocul ostinelilor postului tocmai aceste lucruri vrea să ne învețe, precum ne arată și sinaxarul duminicii:

- Crucea, ca lemn al vieții, ne aduce aminte de Pomul vieții din mijlocul raiului, din care Adam n-a gustat, pentru neascultare și nepostire, pentru ca noi, prin puțină înfrânare, să ne învrednicim a ne împărtăși din el, ca să nu mai murim, ci să fim vii.

- Ostenelile postului sunt un fel de răstignire, însă aducându-ne aminte de răstignirea și Patimile Domnului pentru noi, ne îmbrăbătim și ne mângâiem: dacă Domnul Hristos S-a răstignit pentru noi, cu cât mai mult datorăm să ne răstignim împreună cu El, ca să și înviem și să ne proslăvim împreună cu El.

- Postul este amar, ca și apele Merei din pustie. Ci precum acelea s-au îndulcit prin lemnul băgat în ele, tot așa și amărăciunea postului este îndulcită de dulceața Crucii.

- în vremea postului, lupta cu vrăjmașul este tot mai înverșunată și avem nevoie de ajutor din afară. Stăpânul și comandanții oștilor duhovnicești ne trimit Crucea, armă nebiruită, de care se scutură și se cutremură puterile drăcești.

- Vremea postului este chipul călătoriei noastre prin pustia acestui veac, spre Ierusalimul ceresc. Și în ce chip un călător pe cale lungă, ostent de greutatea ei, dacă află un copac umbros, se odihnește și-și reînnoiește puterile pentru restul călătoriei, tot așa și pe noi, cei ostentiți de calea postului, Crucea înfiptă în mijlocul lui ne întărește și ne face voioși pentru a urma călătoria în postul ce urmează.

- Crucea este sceptrul lui Hristos. Și precum un împărat când merge undeva își trimite înainte steagul și sceptrul, ca semne vestitoare, tot așa și împăratul Hristos, vrând să ne vestească apropiata Sa sosire, biruința cea mare asupra morții și slava învierii, ne trimite sceptrul împărătesc - Crucea, ca să ne bucure și ne pregătește pentru primirea împăratului Ceresc, Cel biruitor.

La sfârșitul utreniei duminicii se face scoaterea și închinarea Sinteii Crucii, căreia ne închinăm și cântăm: *"Crucii Tale ne închinăm, Stăpâne, și sfântă învierea ta o lăudăm și o slăvim."* Cântările de aici ne aduc aminte de sfintele lui Hristos Patimi, de tânguirea Prea Curatei Sale Maici și de darurile aduse de Sfânta Cruce. *"Veniți, credincioșilor, să ne închinăm lemnului celui de viață făcător, pe care Hristos, împăratul slavei, de bună voie întinzându-și mâinile, ne-a înălțat la fericirea cea dintâi... Veniți credincioșilor să ne închinăm lemnului, prin care ne-am învrednicit a sfârâma capetele nevăzuților vrăjmași... Veniți, toate neamurile, Crucea Domnului cu cântări să o cinstim și cu frică sărutând-o să slăvim pe Dumnezeu Cel ce S-a pironit pe dânsa..."*

"... Prea Cinstită Cruce, sfințește sufletele și trupurile noastre cu puterea ta și ne păzește de toată vătămarea potrivnicilor, pe cei ce ne închinăm ție cu credință" (la Laude).

SĂPTĂMÂNA ȘI DUMINICA A PATRA

Săptămâna a patra, Săptămâna înjumătățirii Postului, este luminată de prezența Sfintei Cruci, de care neconținut pomenesc slujbele bisericești, *"în mijlocul zilelor înfrânării, ajungând astăzi cu puterea Crucii, să slăvim pe Cel ce S-a înălțat pe dânsa, ca pe Mântuitorul și Dumnezeuul nostru..."*

Sf. Cruce se află pe iconostas în această vreme, spre închinarea credincioșilor: *"Să ne închinăm, credincioșii, preacinstului lemn, pe care S-a înălțat Făcătorul tuturor...; veniți să o sărutăm cu frică și cu dragoste, luând de la ea dar luminos: izbăvire de patimi, întărire și izgonire a toată puterea drăcească".*

Împreună cu cinstirea Crucii se unește și "tema săptămânii": Pilda Vameșului și Fariseului, care din nou ne aduce aminte de primejdia mândriei și de folosul cel mare al smereniei. Faptele noastre cele rele sunt neconținut prilej de smerenie și a striga ca vameșul: *"Nu cutez eu ticălosul, să privesc cu ochii spre cer, pentru faptele mele cele viclene..."* (Duminică seara); căci *"Făcând vrednicia sufletului meu roabă patimilor, m-am făcut ca un animal și nu mă pot uita spre Tine, Preaînalte; ci plecându-mă în jos, Hristoase, ca vameșul mă rog strigând către Tine: Dumnezeule, milostivește-Te spre mine și mă mântuiește"* (Vineri seara).

Dar Mântuitorul ne-a învățat smerenia mai mult decât cu pilda Vameșului, cu însăși viața și smerenia Sa. De aceea: *"De la Domnul, Cel ce S-a smerit pe Sine până la moartea prin Cruci pentru tine, învățându-te, suflă al meu, din înălțare smerenia și din*

smerenie înălțarea, nu te înălța pentru virtuțile tale, nici nu te socoti pe tine drept să osândești pe aproapele tău ca fariseul cel lăudăros; ci cu gând plecat aducându-ti aminte numai de păcatele tale, ca vameșul strigă: Dumnezeule, milostivește-Te spre mine păcătosul" (Joi seara). Prin smerenia Sa, Domnul ne-a lăsat calea cea bună a smereniei: *"Cale cea mai bună a înălțării ai arătat, Hristoase, a fi smerenia, micșorându-Te însuți pe Tine și chip de rob luând, neprimind rugăciunea cea mult falnică a fariseului, iar suspinul cel umilit al vameșului primindu-l ca pe o jertfă fără prihană întru cele de sus"* (Luni, la Vecernie).

Încadrarea Duminicii Crucii de cele două pilde evanghelice: a Fiului risipitor (Săptămâna a IH-a) și a Vameșului (Săptămâna a IV-a) are un adânc tâlc duhovnicesc. Crucea este, pe de o parte, semnul negrăitei milostiviri și a dragostei fără de margini a lui Dumnezeu, *"Care așa de mult a iubit lumea, Incit ti pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat pentru dânsa"* (Ioan 3,16), iar pe de alta, este și semnul nemărginitei smerenii a Domnului, *"Care S-a smerit pe Sine, ascultător facându-Se pani la moarte, si Inci moarte de Cruce"* (Fii. 2,8). Ceea ce Mântuitorul ne învățase cu cele două pilde, ne-a arătat-o mai desăvârșit cu moartea Sa pe Cruce. Smerenia și dragostea, care sunt plinătatea desăvârșirii duhovnicești și pe care le cerem cu atâta stăruință de-a lungul postului, prin rugăciunea Sf. Efrem, ni le arată Domnul prin taina Crucii, pe care o cinstim în mijlocul postului.

Și ca o icoană vie a acestor mari virtuți, Duminica a IV-a ne pune înainte praznuirea marelui Părinte și povătuitor duhovnicesc, Sf. Ioan Scărarul. Viața lui a fost ascunsă, smerită și aprinsă de dumnezeiască dorire. Patruzeci de ani a trăit sihăstrește, pururea fiind aprins de râvna înflăcărată și de focul dumnezeieștii iubiri. Toată petrecerea lui era în rugăciunea neîncetată și în nemăsurata dragoste de Dumnezeu. De aceea s-a făcut pildă a toată virtutea și doctor sufletesc iscusit; plin de înțelepciune, căci Duhul Sfânt

vorbea prin gura lui, ajungând ca o *"stea nerătăcită și luminând până la marginile lumii"* (Condac).

Bogăția acestei înțelepciuni a adunat-o în vistieria duhovnicească numită *"Scara Raiului"*, pe care a făcut-o darul cel mai de preț al vieții călugărești.

Alcătuită din 30 de trepte, după cei 30 de ani ai vieții smerite a Domnului, Scara sa ne urcă din treaptă în treaptă de la cele pământești la cele cerești. Fuga de lume, adică lepădarea de avuții, de rudenii și de sine însuși, intrarea sub ascultarea unui povătuitor iscusit, căința cu lacrimi și aducerea aminte de moarte, tăcerea, înfrânarea și lepădarea de toată grija cea lumească ne vor ajuta să smulgem din rădăcină mulțimea patimilor din noi: lăcomia, iubirea de argint, mândria, trândăvia și celelalte și ne vor ridica spre agonisirea virtuților duhovnicești: blândețea, curăția, sărăcia, privegherea, smerenia, trezvia și rugăciunea, liniștea și nepătimirea și cele trei mari virtuți teologice: credința, nădejdea și dragostea.

După ce el a urcat mai întâi aceste minunate trepte ale scării și a ajuns la capătul de sus, Sf.Ioan ne îndeamnă și pe noi: *"Suiți-vă, fraților, suiți-vă, punând suișuri în inimile voastre și luând aminte la proorocul care zice: «Veniți să ne suim în muntele Domnului, și în casa Dumnezeului nostru» (Is. 2,3)"*.

Învățătura de taină a *Scării* aceasta este: precum pe o scară suișul se face din treaptă în treaptă, tot așa și sporirea duhovnicească nu se face la întâmplare, ci cu pricepere, într-o anumită și neîntreruptă înlanțuire de fapte, de-a lungul întregii vieți și sub îndrumarea unui povătuitor încercat. De aceea și calea aceasta este potrivită vieții călugărești și pentru călugări a fost scrisă *"Scara"*. Cine este *monahul credincios și înțelept*? Întreabă Sf. Ioan și răspunde: *"Acela care și-a păzit neatinsă arderea duhului și până la sfârșitul vieții nu conținește să adauge în fiecare zi, foc peste foc, văpaie peste văpaie, silința peste silință, dorire peste dorire"*.

Plină de dumnezeiască înțelepciune, Scara este povătuire iscusită pentru cei retrași de lume care voiesc să se lase scriși cu

degetul lui Dumnezeu. De-a lungul celor 30 de trepte ale ei, vedem ca într-o oglindă uneltirile drăcești ale păcatului, înlănțuirea virtuților și pe aceea a patimilor, cum să învățăm meșteșugul cunoașterii de sine și al despătimirii, lucrarea virtuților, care crește pe adevăratul monah din putere în putere, de la smerita ascultare până la plinătatea cea mai de sus a dumnezeieștii iubiri.

Cuvintele ei sunt pline de miez duhovnicesc, simple și adânci, adevărate lozinci ale vieții duhovnicești. *"Monahul este adâncul smereniei"*, *"monahul este o neconținută silă a firii"*, monahul este o neconținută lumină în ochiul inimii. Smerenia este marea bogăție a monahului, cămară a bunătății, de care nu se pot apropia răpitorii. Smerenia și dragostea este sfințită doime: dragostea înaltă, iar smerenia pe cei înălțați îi spijină să nu cadă.

Îndeletnicirea cea mai de seamă a monahului este trezvia și rugăciunea. *"Isihast este cel ce zice: Eu dorm, dar inima mea veghează (Cânt. 5, 2)"*. Rugăciunea este mijloc de cunoaștere de sine, *"oglinnda monahului"*, *"bogăția monahului"*, *"cununa de pietre scumpe a monahului"*, semnul dragostei sale față de Dumnezeu; *"iar dacă vrei să cunoști degrab folosul rugăciunii, să se lipească pomenirea lui Iisus de răsuflarea ta"*.

Toată lupta monahului este împotriva patimilor și pentru cunoașterea virtuților

- doctoria împotriva îngâmfwării se cumpără cu aurul smereniei;
- cine și-a agonisit pomenirea morții nu va păcătui în veac;
- ascultarea este mormânt al vocii;
- monahul neagonisitor este stăpânul lumii;
- monahul trufaș nu are nevoie de drac, fiindcă el însuși este drac.

Nevoința trupească are multă j/utare împotriva dracilor, căci noroiul uscat nu mai atrage pe porci și nici trupul veștejit de nevoie nu mai odihnește pe draci.

Grija cea mare a monahului este să scape de nesimțire, care *"este moartea sufletului mai înainte de moartea trupului"* și să-și

agonisească nepătimirea, care "este *învierea sufletului mai înainte de învierea trupului*". Iar podoaba cea mai de preț a lui este sfânta feciorie și curăție, "*cine a agonisit-o pe aceasta, acela a murit și a înviat și încă de aici a început nestricăciunea cea viitoare*".

Pentru neprețuitul ei folos duhovnicesc, "Scara **Raiului**" se citește la sfintele slujbe de-a lungul Postului Mare și este cartea cea mai căutată, carte de căpătâi la ortodocși. Iar izvoditorul ei, marele Awa Ioan Scărarul, este cinstit de Biserică în fruntea tuturor marilor povătuitori și Părinți duhovnicești.

Prăznuirea lui la începutul celei de-a doua jumătăți a postului, ne pune înainte icoana de sfințenie și metoda meșteșugită pentru dobândirea ei. Ca să contemplăm icoana și să învățăm din metodă și mai deplin arta duhovniceștii înnoiri, să ne încordăm puterile și mai mult spre a răscumpăra vremea puțină care a mai rămas, întru ostenele pentru despățimire și creșterea virtuților celor mântuitoare.

"Cuvioase Părinte Ioane, ascultând glasul Evangheliei Domnului, ai părăsit lumea, bogăția și mărirea întru nimic socotindu-le. Pentru aceasta tuturor ai strigat: *Iubiți pe Dumnezeu și veți avea har veșnic; nimic să nu cinstiți mai mult decât dragostea Lui, ca să aflați odihna împreună cu toți sfinții, când va veni întru mărirea Sa. Cu ale căror rugăciuni, Hristoase, păzește și mântuiește sufletele noastre*" (Vecernia duminicii).

SĂPTĂMÂNA ȘI DUMINICA ACINCEA

Cu cât ne apropiem de sfârșitul Postului, sfintele slujbe ne vorbesc tot mai vădit de Patimile cele mântuitoare ale Domnului. Această săptămână ne aduce aminte de căderea lui Adam și a întregului neam omenesc și apoi de pilda samarineanului milostiv, în care se oglindește această cădere și izbăvire. Cel căzut între tâlhari este omul Vechiului Testament, pe care nici Preoția, nici Legea nu l-au putut tămădui.

"Căzând Adam în tâlhăreștile gânduri, i s-a furat mintea, rănindu-se la suflet și a zăcut lipsit de ajutor. Nici preotul cel mai înainte de lege n-a luat seama la dânsul, nici levitul cel din lege nu s-a uitat la el, fără numai Tu, Dumnezeule..." (Duminică seara).

Căzut' între tâlhari este și tot omul rob de patimi prin înșelăciunea diavolească și prin călcarea poruncilor dumnezeiești:

"Eu, Stăpâne al tuturor, asemănatu-m-am celui ce a căzut între tâlhari, căzând în păcatele mele și acelea m-au rănit fără de milă; dar nu mă lăsa pe mine nevindecat, lăsa..." (Luni, la Utrenie).

Samarineanul cel milostiv, care a mântuit pe "cel mai mort", nu este altul decât Mântuitorul Hristos, Care prin Patimile și moartea Sa a mântuit neamul omenesc și izbăvește de-a pururi pe fiecare din cei ce strigă către El.

"Fiind izgonit de patimi, eu ticălosul, am căzut în prăpastie... Ci Tu, Hristoase, m-ai primit și m-ai luminat cu nepătimirea și m-ai făcut împreună șezător cu Tatăl" (Marți seara).

între celelalte săptămâni ale postului, săptămâna a V-a ocupă un loc aparte prin cele două evenimente din cuprinsul ei: Miercurea Canonului și Sâmbăta Acatistului.

Miercuri seara, la Utrenia zilei de Joi, se citește întreg Canonul cel Mare al Sfântului Andrei, care s-a citit la pavecemițele primelor patru zile din săptămâna I-a. Împreună cu Canonul se citește și Viața Precuvioasei Măria Egipteanca, scrisă de Patriarhul Sofronie al Constantinopolului.

Pricina pentru care s-au rânduit acestea precum arată *Sinaxarul Triodului*, este că se apropie de sfârșit postul și pentru ca oamenii să nu slăbească ostenele și luptele cele sufletești și să nu părăsească viețuirea cu nevoință și smerenie. Că Marele Andrei, prin istoriile Canonului celui Mare, pomenind faptele cele bune ale oamenilor celor drepti, precum și întoarcerea celor răi, face pe oameni mai viteji și mai îndrăzneți ca să stea tare împotriva vrăjmașilor; iar Sf. Sofronie, prin povestirea cea desfătată și frumoasă, de asemenea îi întărește și-i îndeamnă spre Dumnezeu, ca să nu cadă și să nu deznădăjduiască de sunt căzuți în păcat și că mare este bunătatea și milostivirea lui Dumnezeu față de cei ce se întorc cu tot sufletul de la păcatele făcute, precum se vede în *Viața Sfintei Măria Egipteanca*.

Condacul Canonului este un puternic îndemn la trezvie și grijă pentru răspunsul cel înfricoșat: *"Suflete al meu, suflete al meu! Scoală, pentru ce dormi? Sfârșitul se apropie și vrei să te tulburi! Deșteaptă-te dar, ca să se milostivească spre tine Hristos Dumnezeu, Cel ce este pretutindenea și toate le plinește"*.

La Utrenia sâmbetei, se citește în patru răstimpuri *Acatistul Bunei Vestiri*, în chip sărbătoresc și cu repetarea de mai multe ori a primului condac, anume alcătuit în cinstea acestei praznuiri: *"Apărătoare Doamnă, pentru biruință mulțumiri, izbăvind-ne din nevoi, aducem ție, Născătoare de Dumnezeu, noi robii tăi. Ci ca aceea ce ai stăpânire nebiruită, izbăvește-ne din toate nevoile, ca să strigăm ție: Bucură-te Mireasă, pururea Fecioară!"*

Prăznuirea aceasta s-a rânduit pentru pomenirea și cinstea biruințelor câștigate de creștini cu ajutorul minunat al Maicii Domnului, întâi împotriva sciților și a perșilor, a doua oară împotriva saracinilor și a treia oară împotriva agarenilor, care cu nenumărate oști, pe mare și pe uscat, asediaseră Constantinopolul. Patriarhul, împreună cu clerul și credincioșii, a făcut privegheri și rugăciuni neîntrerupte și procesiuni cu sfintele icoane și îndeosebi cu icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului, care n-a întârziat să-și arate puterea sa cea nebiruită. Pentru că ostile păgânilor mult mai numeroase decât ale creștinilor au fost biruite de istov, iar corăbiile lor înecate de furtună. Pentru care pricină s-a rânduit această prăznuire de *"mulțumire pentru biruință"* către Ceea ce are *"stăpânire nebiruită și izbăvește de-a pururi din toate nevoile pe credincioșii robii Săi"*. Condacul întâi, *"Apărătoare Doamnă"*, alcătuit de Patriarhul Serghie cu acest prilej, ne aduce aminte de-a pururi și ne dă încredere în ajutorul cel mare și grabnic al Precuratei împotriva tuturor vrăjmașilor văzuți și nevăzuți.

Duminica a V-a ne pune înaintea o nouă pildă de înaltă sfințenie, și anume pe Prea Cuvioasa Maica noastră Măria Egipteanca. Dacă Sfântul Ioan Scărarul, din duminica trecută, este icoana vieții călugărești și a oamenilor care merg spre mântuire cu hotărâre, fără abatere sau întoarcere de la calea cea bună, ca omul care cunoaște bine ținta călătoriei, Sfânta Măria Egipteanca este icoana celor care se abat sau rătăcesc de la calea mântuirii, a celor care călătoresc cu poticniri și căderi, dar nu mai puțin, și acestora le stă în putință să se ridice la cea mai înaltă sfințenie, precum ne-o dovedește minunata viață a Cuvioasei Măria Egipteanca.

Precum ne-o arată și numele, patria Cuvioasei Măria a fost Egiptul și anume orașul cel mare al Alexandriei, trăind în primele veacuri creștine, între anii 340-420. După cum ea singură povestește, tinerețea și-a petrecut-o în cele mai urâte fapte de stricăciune și desfrânare. Odată, văzând niște corăbii plecând spre Ierusalim, pentru praznicul înălțării Sfintei Cruci, a plecat și ea cu

un grup de tineri, nu pentru a se închina ci pentru că avea prilej să-și împlinească și mai mult nesăturata poftă a desfrânării. Ajunsă la Ierusalim, după o călătorie plină de păcate, a voit și ea să intre cu lumea ce se grăbea la închinarea Sfintei Cruci, dar n-a putut intra mai departe de pridvorul bisericii, oricât s-a silit, pentru că o oprea o putere nevăzută. Abia atunci s-a trezit în ea simțământul vinovăției și al păcătoșeniei în care se găsea. Văzând aproape icoana Maicii Domnului, înalță o rugăciune plină de căință și zdrobire sufletească și simțindu-și inima puțin alinată încearcă din nou să intre în biserică și acum nu o mai oprește nici o putere. Se închină cu mare umilință la Sfânta Cruce a Domnului și la ieșire din nou înalță o rugăciune fierbinte către Maica Domnului și aude un glas care o îndeamnă să treacă Iordanul, în pustie. După un scurt popas în Biserica Sf. Ioan Botezătorul de la Iordan, unde se învrednicește de împărtășirea cu Sfintele Taine, trece în pustie, hotărâtă să înceapă o viață nouă. Într-adevăr, viața pe care o duce de aici înainte până la sfârșitul vieții este mai presus de puterile omenești. Patruzeci și șapte de ani a trăit în pustie cu două pâini și jumătate, pe care le luase din Ierusalim la plecare, chinuită de foame, de sete, de golătate, arsă de soarele zilei și înghețată de frigul nopții, hărțuită neconținut de duhurile necurate, în cele din urmă, din dumnezeiasca rânduială, se întâlnește cu Cuviosul Zosima, care îi va aduce Sfânta împărtășanie înainte de moarte și care va povesti viața Cuvioasei, așa cum a aflat-o din gura ei. După cei patruzeci și șapte de ani de nevoință în pustie, Cuvioasa Măria se aseamănă mai mult cu îngerii decât cu oamenii: când se roagă, plutește în văzduh, merge pe apă ca pe uscat, cunoaște gândurile altora și vede cele de departe și cele viitoare ca și cum ar fi de față.

Prin două lucruri ne uimește Cuvioasa la începutul schimbării vieții ei: hotărârea neclătită de a începe o viață nouă și ruperea desăvârșită cu păcatul. Păcatul este robie, mântuirea - eliberare. Nu există mântuire în țara păcatului. Poporul evreu, ca să ajungă în pământul făgăduinței a trebuit să iasă mai întâi din robia Egiptului,

fiul risipitor numai întors la casa părintească a fost pus în drepturile cele dintâi; Cuvioasa Măria nu în Egipt, locul păcatului, ci de parte, în pustia Iordanului, acolo s-a eliberat de păcat și s-a sfințit. Deci pentru a începe o viață nouă, cu Hristos, trebuie să o curmăm desăvârșit cu păcatul. Nu putem pune început bun dacă nu urâm păcatul din adâncul sufletului. Fericitul Augustin, care în tinerețe dusesese și el o viață păcătoasă, se ruga cu mare căință: *"Doamne, ajută-mi să Te iubesc, așa cum mai înainte am iubit păcatul!"* Aceasta este prima învățătură, pe care se cade să nu o uităm din viața Cuvioasei Măria. Dacă vrem să reușim ceva cu rugăciunea, cu postul și cu celelalte nevoițe creștinești, trebuie să ieșim din Egipt și să mergem în Ierusalim, să luăm Crucea, să trecem Iordanul și să ne sălășluim în pustie. Să ne oprim adică de la păcat, să ne sălășluim în pământul nepăcătuirii, cu hotărârea nestrămutată de a face voia lui Dumnezeu.

Dacă această hotărâre nu este ușor de luat, apoi adevărata greutate abia acum începe: cei patruzeci și șapte de ani de pustie, izbăvirea de tirania patimilor care ne chinuiește chiar și după ce ne-am lepădat de ea. Sf. Măria se afla în pustie, în foame și sete, nu vedea și nu auzea pe nimeni și totuși șaptesprezece ani a fost chinuită ca de foc de gândurile cele păcătoase, de aducerile aminte curvești, de cântecele și de bețiile în care trăise. De unde înțelegem, după cum am văzut și la fiul cel desfrânat, că păcatul este cel mai mare vrăjmaș al sufletului nostru. E unealta diavolului, diavolul însuși care cu fățarnicie și vicleșug, cu minciună și cu răutate, își ascunde dușmănia împotriva omului până ce îl prinde în lațul obișnuinței cu păcatul. Abia atunci își arată toată ura de moarte împotriva noastră, nu ne cruță, ne chinuiește și nu vrea să plece decât cu sufletul nostru în muncile iadului. De aceea, toți Părinții ne îndeamnă neconținut să fugim de mușcătura viperei, de prima experiență a păcatului, de curiozitatea de a gusta din otrava cu care ne momește cel viclean. Cine fuge de păcat va scăpa de războiul

cel cumplit care urmează și de care nu este sigur că va scăpa cu zile. Cine poate avea voința și hătărârea Măriei Egipteanca?

În adevăr, când gândim la viața ei, la luptele și la răbdarea ei, ne cuprinde spaima și cutremurul. Calea ei ni se pare că întrece orice putere omenească. Așa este, dar nu este alta. Otrava păcatului nu se poate tăia cu apă de flori, trebuiesc leacuri puternice; nu cu jumătăți de măsură, ci cu luptă pe viață și pe moarte. Părinții Patericului au o vorbă: *"Dă voință și ia putere"* și alta: *"Dă sânge și ia duh"*. Ești neputincios, dar Mântuitorul a venit pentru cei slabi și pentru cei bolnavi. **"Voiești să fii sănătos?"** ne întreabă El. Trebuie să vrei din toată inima, dă voință și iei putere. Iei putere să rabzi necazurile, să te împotrivești vrăjmașului, să nu cazi în luptă, că fără luptă și fără osteneală nu este mântuire; trebuie să dai sânge ca să iei duh. Darul întărește puterile slăbănogite de păcat, vindecă rănilor sufletești, dar ceea ce am stricat prin voia noastră, singuri trebuie să îndreptăm prin spovedanie curată, prin căință sinceră și prin fapte bune, prin post și rugăciune. Dacă ne-a plăcut mincinoasa dulceață a păcatului, se cade să gustăm și amărăciunea cea dulce a leacului. Așa cum bolnavul rabdă operație, taiere, leacuri amare, știind că acestea îi aduc mult dorită sănătate, așa cum răbdăm ostenelele postului în nădejdea că degrab se apropie Pastilele cele luminoase și vesele, tot așa să răbdăm și pătimirile cele curățitoare de păcat și mântuitoare, care ne învrednicesc de bucurie neîntreruptă și de Pastele cel veșnic, de strălucirea și mângâierea și odihna celor ce s-au ostenit în necazuri și în toate felurile de chinuri.

Pomenirile săptămânii au strânsă legătură cu ele și un adânc înțeles duhovnicesc.

Așa cum altădată Constantinopolul, cetatea cea împărătească, era asediată de neamurile barbare, ca să o jefuiască, tot așa și în viața această pământească, și mai ales în vremea nevoițelor duhovnicești, cetatea cea împărătească a sufletului este asediată de agarenii și saracinii cei nevăzuți, ca să o jefuiască de bogăția virtuții și să o arunce în moartea păcatului. Avem însă Apărătoare tare

și nebiruită pe Preacurata Maica lui Dumnezeu, care de-a pururi ne izbăvește din toate nevoile.

Și chiar dacă se întâmplă vreodată, când coborâm de la Ierusalim la Ierihon - când adică neglijăm virtutea și ne irosim în grijile cele lumești și cădem între tâlharii cei nevăzuți și să ne lase "mai mult morți" -, avem nădejde în milostivirea cea fără de margini a Celui ce, nu din Samaria, ci din Născătoarea de Dumnezeu, a venit pentru mântuirea noastră. Pilda Prea Cuvioasei Mărie Egipteanca ne întărește și ne dă nădejde. Și ea căzuse și fusese jefuită de tâlharii draci, dar s-a izbăvit cu puterea Crucii și cu ajutorul Maicii Domnului, cea grabnică și puternică ajutătoare.

"Toate săltările trapului înfrânându-ți cu ostenelele sihăstrești, ți-ai arătat vitează înțelepciunea sufletului tău, că poftind să vezi Crucea Domnului, te-ai răstignit singură pe tine lumii, tu cea vrednică de cântare..."

"Ceea ce mai înainte erai plină de tot felul de întinări, te-ai arătat aleasă lui Hristos, prin pocăință urmând vieții îngerești și cu arma Crucii calci în picioare pe demoni. Pentru aceasta te-ai arătat mireasă a împărăției cerului, Mărie prealăudată" (Condacul).

UȘILE *POCĂINȚEI*

8

9

SĂPTĂMÂNA A ȘASEA, A STĂLPĂRILOR

Această săptămână este plină de evenimente și de mare densitate duhovnicească.

În treacăt, ea ne aduce aminte de tradiția pustnicească a primelor veacuri creștine, pomenită în viața Cuvioasei Măria Egipteanca. La sfârșitul săptămânii, pustnicii se întorceau în obște de prin pustii în care se nevoiseră în vremea postului, pentru împărtășirea cu Sfintele Taine și împreună-prăznuirea Sfintelor Paști. *"Veniți cei de prin pustii, de prin munți și de prin peșteri, adunați-vă împreună cu noi, ținând stălpări, ca să întâmpinăm pe împăratul și Stăpânul, că vine să mântuiască sufletele noastre"* (Vineri, tripsniț).

De asemenea, vineri se încheie ostenele Postului Mare: *"Săvârșind aceste patruzeci de zile, de suflet mântuitoare, cerem să vedem și Sfântă Săptămâna Patimii Tale, lubitorule de oameni"* (Stihoavna de vineri). Ca o pecetluire a acestor ostenele, sfintele slujbe ne pun înaintea pilda Bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr (Le. 16, 19-31), pentru adâncul ei înțeles duhovnicesc.

Precum teologhisește slujba de miercuri, pilda este o oglindă a stării poporului evreu și a neamurilor păgâne:

"Israil se îmbracă cu porfiră și vison mohorât și îndestulându-se cu Legea și cu Proorocii se veselește în slujbele Legii...; dar în loc de porfiră și vison, s-a îmbrăcat cu focul cel nestins. Iar Lazăr, poporul păgânesc, mai înainte lipsit de adevăr, acum se încălzește în

șanurile credinței lui Avraam, îmbrăcat cu porfiră Sângelui Tău și cu haina Botezului".

Totodată, pilda este o icoană a vieții launtrice a omului: "Cu porfiră împărătească țesută de Dumnezeu și cu haină nestricăcioasă fiind îmbrăcat, suflete *al meu, ți-ai ocârmă* vrednicia, făcând din păcat bogăție și desfătare", ci "fă-mă Doamne, Lazăr sărac de păcate și risipește bogăția cea rău adunată".

De asemenea, pilda este îndemn ca să nu ne alipim inima de cele trecătoare și să ne întărim în răbdarea lipsurilor și a necazurilor: "Minunat este obiceiul cel bun al Mântuitorului pentru noi... că ne-a arătat viața lui Lazăr și a bogatului... Deci și noi, privind la sfârșitul amândurora, să fugim de cumplirea și de urâciunea de oameni a aceluia și să râvnim răbdării și așteptării celei îndelungate a celui alt, ca să ne *salășluim împreună cu el în șanurile lui Avraam*".

Înțelesul duhovnicesc al pildei este limpede. Bogat era poporul evreu, care avea bogăția Legii și a Proorocilor, bogat este și omul care și-a agonisit bogăție de faptă virtuoasă. Israil, pentru că a respins pe Mesia, a moștenit iadul, iar în sânul lui Avraam a intrat Lazăr cel sărac, adică neamurile care au primit pe Hristos; tot așa și omul virtuos, fără inimă milostivă, lipsit de dragostea aproapelui, își pierde toată agoniseala sufletului.

Grija principală însă a săptămânii este să ne pregătească pentru cele două mari evenimente de la sfârșitul ei: învierea lui Lazăr și Intrarea Domnului în Ierusalim.

Încă de luni, Domnul vestește pe ucenici despre boala lui Lazăr: "Doamne, umblând pe lângă Iordan, ai spus mai înainte că boala lui Lazăr nu este spre moarte, ci spre slava Ta" (Luni seara). Miercuri, iarăși le spune: "Astăzi și-a dat sufletul Lazăr și l-a plâns pe el Betania". Întristarea morții însă este străbătută de bucuria presimțitei învieri: "Bucură-te, Betanie, patria lui Lazăr, că vine

Hristos la tine, ca să învieze pe *Lazăr*" și "moartea *începe*
a se îngrozi simțind venirea Ta la dânsa; căci Tu, fiind Viata, o
ai arătat

deșartă". Canonul Sf. Andrei Criteanul de la pavecernița de vii ne arată plastic, această presimțire a iadului: *"Scoală-te, _____ zice iadul și ieși degrab din încuietorile mele; ce mai stai, nu ai că te cheamă prietenul tău: Vino afară? Ca să mă ușurez, că când te-am mâncat pe tine, spre greață mi s-a făcut mâncarea; n____. bine să mă tângui numai de unul, decât să pierd pe toți cei ce i-am înghițit cu foame!"*

Înviind pe Lazăr, Mântuitorul arată cu fapta ceea ce spusese Martei, că El este învierea și Viața și Stăpânul Atotputernic al vieții și al morții. Minunea este totodată o anticipare a învierii Sale și o întărire a ucenicilor pentru vremea de încercare care îi aștepta. *"Doamne, vrând să încredințezi pe ucenici de învierea Ta cea din morți, ai venit la mormântul lui Lazăr"*. Ca să înțeleagă ucenicii atunci când îl vor vedea răstignit și omorât - ceea ce n-a putut înțelege Israilul cel nemulțumitor - , că Acel ce are stăpânire asupra morții, nu poate fi stăpânit de moarte.

Învierea lui Lazăr este și o anticipare a învierii de obște, precum ne arată troparul zilei: *"învierea cea de obște, mai înainte de patima Ta încredințând-o, pe Lazăr din morți l-ai sculat, Hristoase Dumnezeu"*, într-adevăr, dacă cel mort de patru zile și împutit a fost înviat, apoi este cu putință ca toți cei adormiți din veac să se ridice din pulberea morții.

Pe lângă faptul istoric al minunii, învierea lui Lazăr ne arată cu taină niște înalte adevăruri duhovnicești.

Lazăr mort și împutit este tot sufletul care zace în groapa păcatului, precum ne arată utrenia de miercuri: *"Ca o piatră îngreindu-mă cu multe păcate, zac în mormântul lenevirii, din care ridică-mă, Milostive Doamne"*. Sau: *"Ridică piatra împietririi de pe inima mea, Doamne; ridică sufletul meu cel omorât de patimi, Bunule, și mă învrednicește, Stăpâne, să-ți aduc cu umilință stălpări de bunătați, ca biruitorul iadului"* (Duminică seara).

A suspinat cu duhul și a lăcrimat Domnul la mormântul lui Lazăr (Ioan 11, 33); a lăcrimat pentru prietenul iubit: *"Iată cât de*

mult îl iubea", ziceau iudeii - și a lăcrimat pentru firea omenească, plăsmuită "buni foarte", dar stricată și împutită de păcat. Și, în iubirea Sa cea nemărginită pentru noi, mereu suspină și lăcrimează Domnul, văzându-ne morți și împutiți, prin mulțimea păcatelor cele din toată vremea.

Minunea are și un înțeles adânc pentru vremea de sfârșit a Sfântului și Marelui Post. Precum am văzut, urcușul duhovnicesc al celor patruzeci de zile ne-a ridicat treptat la o înțelegere tot mai cuprinzătoare a înnoirii duhovnicești, a prefacerii în omul cel nou. Dacă ne-am luptat după lege, împlinind poruncile Domnului, ne-am apropiat de El, ne-am făcut un Lazăr, prieten al Domnului, având două surori, Marta și Măria, adică făptuirea și contemplația (Marta cea râvnitoare la slujire și Măria care ascultă cuvintele Lui). În lipsa Domnului, Lazăr s-a îmbolnăvit și a murit înțelesul duhovnicesc: *fără prezența Domnului, ostenele noastre singure nu sunt mântuitoare, nu viază*. Precum zice și Sf. Maxim: *"Toată asceza fără dragoste este străină de Dumnezeu"*. Numai cu ele, murim sufletește și ne împutim. Domnul vine la mormântul neputinței noastre și lăcrămează: *"Lăcrimat-ai Mântuitorule, pentru mine, ca un om după fire și m-ai ridicat cu porunca Ta pe mine cel mort"*. Apoi Domnul spune hotărât "Eu sunt învierea și viața". EU. Numai EU înviez pe om din moartea păcatului; el singur, fără de Mine, nu poate face nimic; și numai EU sunt Cel ce dau viața cea adevărată. Ceea ce am urmărit noi de-a lungul postului: învierea din moartea păcatului și dobândirea adevăratei vieți este lucrare dumnezeiască și nu omenească. Trebuie să vină Domnul, să ne cheme afară din mormântul neputinței noastre omenești. Numai așa putem umbla slobozi pe calea mântuirii.

Adevărul cel mare, care nu trebuie uitat niciodată: Omul se ostenește după putință, iar mântuirea este un dar al negrăitei Milostiviri a Domnului.

I

*Protoi. PETRONIU TĂNASE**UȘILE POCĂINȚEI*9
3

DUMINICA STÂLPĂRILOR

Duminica Stâlpărilor este puntea de trecere de la sfințita patru- • zecime la săptămâna Sfințelor Patimi. Domnul intră în Ierusalim cu intrare smerită și triumfală totodată. Smerită, pentru că *"Cel ce are scaun cerul și așternut picioarelor pământul"* și *"Cel purtat de Heruvimi și lăudat de Serafimi"*, se smerește și încalecă pe mânăz necuvântător. Dar și triumfală, pentru că mulțimea poporului recunoaște în Cel ce vine, pe Stăpânul vieții și al morții, iar pruncii cei fără de răutate, simțitori pentru lucrurile cele de taină, îl întâmpină ca pe un împărat, cu stâlpi de finic și cu strigăte de "Osana", așternându-și înainte-I hainele pe cale.

Si noi, Israilul cel nou și înduhovnicit, ne pregătim să întâmpinăm pe Domnul, Care vine blând și smerit, să intre în Ierusalimul sufletelor noastre.

Dacă învierea lui Lazăr ne-a arătat că numai prin Hristos se înfăptuiește învierea noastră, Floriile ne arată chipul acestei înnoiri. Când intră Domnul biruitor în Ierusalimul nostru sufletesc, îl întâmpinăm cu stâlpi, strigăm ca pruncii "Osana" și-I aștemem haine pe cale.

Înțelesul duhovnicesc al Stâlpărilor ni-l arată Mărimurile utreniei, care ne cheamă: *"Veniți și noi cu pruncii să aducem lui Dumnezeu credință, ca niște ramuri de finic și dragoste ca niște stâlpi"*. Credința neclătită deci și dragostea cu care întâmpinăm pe Domnul sunt semnele înnoirii noastre. Oare nu cu acestea ne cheamă El să ne apropiem de ospățul euharistie la fiecare Sfântă Liturghie? La acestea se mai adaugă pruncia cea duhovnicească ale cărei însușiri sunt: încredere totală și dragoste fără rezerve.

De unde și îndrăzneala cu care strigă "Osana", fără jenă sau teamă de fariseii și cărturarii care sunt da față, pentru că **"Dragostea desvârșită alunga frica"** (I Ioan 4,18).

Hainele aruncate pe cale sunt restituire a unei vechi datorii. Omul, dacă a căzut din Eden, Dumnezeu i-a făcut haine de piele și l-a scos afară din rai. Acum însuși Dumnezeu vine la noi și Raiul este cu Dânsul, nu mai avem nevoie de haine; de aceea I le înapoiem, le aruncăm înaintea Lui și le calcă asinul, dobitocul pe care stă Hristos, arătând dobitocia de care vine să ne izbăvească. Primirea hainelor era legată de rușinea păcatului și de neîndrăzneala care ne făcuse să ne ascundem; acum suntem plini de îndrăzneală, strigăm "Osana", întâmpinăm pe biruitorul morții și al iadului, căci prin El și noi ne-am făcut biruitori asupra păcatului, precum o mărturisesc stâlpi, semnele de biruință pe care le ținem în mână.

Cărturarii și fariseii crapă de zavistie: *"învățătorule, ceartă-ți ucenicii, nu auzi ce strigă pruncii?"* *"Dacă vor tăcea ei, pietrele vor striga"* le astupă gura Domnul. Tot așa și diavolul, văzând câștigul duhovnicesc al omului înnoit prin pocăință, crapă de zavistie. De prisos însă, mărirea lui Dumnezeu neconținut le strigă toată făptura, numai el e orb și întunecat la minte.

Să nu trecem cu vederea tradiția creștină a ramurilor de copaci, cu care credincioșii întâmpină în această zi pe Domnul, în părțile noastre, unde lipsesc măslinii și palmierii, poporul întâmpină pe Domnul cu ramuri de salcie. Rânduiala este plină de înțeles duhovnicesc. Dintre toți copacii, singură salcia, copac smerit, fără flori frumoase, fără fructe și cu un lemn puțin căutat, de data aceasta a luat-o înaintea copacilor falnici, frumoși și prețuiți și s-a grăbit în smerenia ei să-și împodobească ramurile cu mătisorii aurii și să le ofere Bisericii pentru întâmpinarea Domnului biruitor. Ofranda este primită cu dragoste, ramurile de salcie sunt binecuvântate și sfințite, iar poporul le ține în mână la sfintele slujbe, ca un semn de biruință. Căci la Florii, firea prinsă de amorțeala iernii, începe să

se trezească la viață. Mățișorii sunt semne că deja viața și-a relumersul, că a biruit moartea iernii.

E numai părută nepotrivirea ce se vede la intrarea Domnului: Ierusalim; Mântuitorul vine călare pe asin, blând și smerit, ia mulțimea îl întâmpină ca pe un biruitor, cu ramuri și cu acla Cele două atitudini: smerenia și biruința sunt strâns lega împreună. Adevărata biruință, adevărata putere numai smerenia dă, precum ne-a arătat-o însuși Domnul. Smerenia este semnul care s-au desfășurat toată lucrarea noastră de înnoire duhovnn ceașcă; Postul a început cu smerenia Vameșului și se încheie smerenia Domnului, care ne lasă SMERENIA, singura cale sp Viață și înviere.

Floriile sunt totodată trecere spre marea Săptămână a Sfintele Patimi. Cărturarii și fariseii, văzând marea minune a învierii li Lazăr, s-au hotărât definitiv pentru omorârea Domnului. **"Ce facem, zic mai marii preoților și sinedriul, dacă-L vom U așa toți vor crede In El"**. Iar Caiafa, fără să vrea, proorocește[^]] **"Că ne este mai de folos să moara un om pentru popor, să piară tot neamul "**. De aceea, **"din acea â, s-au sfătuit să-I ucidă"** (Ioan11,47-53).

Israil s-a lepădat de Domnul său și un nou Israil întâmpină Domnul intrând în Ierusalim.

"Adunare vicleană și desfrânată, cântă Biserica la Vecernia i duminică seara, care n-ai păzit credința bărbaului tău; pentru ce Testamentul, căruia n-ai fost moștenitoare? Pentru ce lauzi cit] Tatăl, lepădându-te de Fiul..."

"...Ci noi, de la stâlpările de finic, ca de la un dumnezeiești praznic, trecând la cinstitele Patimi ale lui Hristos, să alergăm credincioșii, și să-L vedem suferind patimă de bună voie pentru noi..."

III SFINTELE PATIMI

SĂPTĂMÂNA PATIMILOR

A treia parte a Triodului, Săptămâna Mare, Săptămâna Patimilor, este scurtă ca durată, dar, precum o arată și numele, este mare pentru faptele mari și neasemănate care s-au petrecut în această vreme.

"în zilele acestea", zice Sf. Ioan Gură de Aur, "s-a risipit împărăția iadului, s-a omorât moartea, s-a biruit păcatul, s-a ridicat blestemul și s-a deschis Raiul. Peretele cel de mijloc al vrajbei dintre om și Dumnezeu s-a surpat și cele cerești s-au unit cu cele pământeste".

Primele trei zile: luni, marți și miercuri, ne pregătesc pentru Sfintele Patimi și au rânduiele de slujbe asemănătoare. Rugăciunea Sf. Efrem cu metanii, Liturghia Darurilor mai înainte sfințite și citirea Psaltirii după rânduiala Postului Mare, le întâlnim și în aceste trei zile. Pe lângă acestea, la ceasurile 3,6 și 9 se citesc "stâlpii", adică primele trei Sfinte Evanghelii, în întregime, și treisprezece capitole din Evaghelia Sfântului Ioan. Ni se pun înainte toată viața și învățătura Domnului Hristos, pentru a înțelege mai deplin

lucrarea de răscumpărare și negrăita Sa dragoste pentru noi, care culminează în Sfintele Patimi.

Evangeliiile care se citesc la utreniile acestor zile ne aduc aminte de cele din urmă învățături ale Domnului, în centrul cărora se află veghea în așteptarea celei de a doua veniri. Astfel, Sfintele Patimi se află deodată în făgăduința învierii și în nădejdea eshatologică. Căci pentru Biserică, Pastele însemnează deja inaugurarea < Parusiei, începutul ei în istorie. Prin slujbele acestor zile, Biserica ne îndeamnă la această veghere în așteptarea Mirelui.

"Iată Mirele vine în miezul nopții și fericită este sluga pe care o va afla priveghind, iar nevrednic este iarăși pe care îl va afla lenevind-se. Vezi dar, suflete al meu, cu somnul să nu te îngreuezi, ca să nu te dai morții și afară de împărăție să te încui, ci te deșteaptă strigând: Sfânt, Sfânt, Sfânt ești Dumnezeu nostru! Pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu, miluiește-ne pe noi!". Și iarăși:

"Cămara Ta, Mântuitorul meu, o văd împodobită și îmbrăcămintele nu am ca să intru într-însa. Luminează-mi haina sufletului meu, Dătătorule de lumină, și mă miluiește".

Împărăția s-a deschis, Cămara Mântuitorului este gata împodobită; Mirele poate veni în orice clipă. El însă vine în miez de noapte, pe neașteptate. Trebuie să fim gata, să avem haină de nuntă și să veghem. Veghea nu-i numai o asceză de atenție și trezvie, ci și o atitudine pascală, eshatologică.

În această pregătire și așteptare, fiecare din aceste trei zile aduce o lumină proprie asupra căreia se cuvine să stăruim mai îndeaproape.

SFÂNTA ȘI MAREA LUNI

Sfânta și marea Luni ne pune înaintea blestemarea smochinului neroditor (Mt. 21,19-20) și istoria lui Iosif cel Preafrumos.

Din aceste pilde se desprind două înțelesuri paralele: unul istoric, privind poporul evreu în așteptarea primei veniri a lui Mesia; altul duhovnicesc, eshatologic, privind pregătirea și așteptarea celei de a doua veniri a Mirelui.

Cămara cea împodobită a Mântuitorului în care trebuia să intre Israil este Biserica lui Hristos. N-a intrat însă în ea pentru două mari păcate, pe care le pomenește Domnul în Vinerea Mare (Utrenie): *"Două lucruri și rele a făcut fiul Meu cel întâi-născut, Israil: pe Mine, izvorul apei vieții, M-a răstignit pe lemn, iar pe Varava l-a cerut și l-a slobozit".*

Primul este sterpiciunea, nerodirea: a părăsit apa vieții, cuvintele Evangheliei, și și-a săpat puț sfărâmat, adică tâlcuirile strâmbe ale formalismului Legii. Pilda smochinului are în vedere, în primul rând, această sterpiciune a Sinagogii. Nu era timpul roadelor, nu se coborâse Duhul Sfânt, dar era steapă, nu avea semne de rodire. Refuzul net al Evangheliei și înțelenirea în formalismul Legii i-a adus blestemul și uscarea: **"Să nu mai rodești în veac".**

Celălalt păcat al lui Israel este desfrânarea. Mesia venise în primul rând pentru oile pierdute ale casei lui Israil. Acesta era chemat să intre întâi în cămară, Mirele Hristos la dânsul venise. Or, Israil s-a lepădat de adevărul său Mire și a preferat pe Varava, un tâlhar. De aceea Biserica îl numește: *"Adunare vicleană și desfrânată care n-a păzit credința bărbatului său".*

Iosif, din seminția lui Israil, este o pildă de curăție și de credincioșie față de stăpânul său; a ales închisoarea decât să se învoiască la momelile desfrânate ale egiptencei.

Cele două păcate ale lui Israil sunt de-a pururi piedică la intrarea în camera de nuntă a Mirelui Hristos. Smochin neroditor este și tot sufletul care nu se adapă din Izvorul vieții, Hristos, și nu aduce rodul duhovnicesc al Evangheliei. Mântuitorul de-a pururi flămânzește de mântuirea noastră și caută la noi rodul faptelor celor mântuitoare și neaflându-l, ne blestemă cu uscarea, făcându-ne materie pentru focul gheenei. De aceea, Vecernia de luni ne îndeamnă: *"Temându-ne fraților, de pedeapsa smochinului celui uscat pentru nerodire, să aducem roade de pocăință lui Hristos, Cel ce are mare milă"*. Rodnicia de fapte bune este o datorie, potrivit cu puterea harului primit la Sf. Botez, precum teologhisește și îndeamnă Marcu Pustnicul: *"Qmule, care ai fost botezat în Hristos, dă numai lucrarea pentru care ai luat puterea"*. Aceasta este haina sufletească cu care se poate intra în camera vieții de veci.

Preafrumosul Iosif e pomenit pe de o parte pentru curăția lui, pe de alta, pentru că este icoană a Mântuitorului. Așa cum Iosif fusese vândut de frații săi cu gând ucigaș, dar mai apoi se făcuse izbăvitorul lor, hrănindu-i cu pîine în vremea foametei, tot așa și Mântuitorul Hristos a fost vândut și dat la moarte de neamul Său, dar S-a făcut mântuire lui Israil și întregului neam omenesc, hrănindu-ne cu pâinea cea cerească a Preacuratului Său Trup.

Dar Iosif este "preafrumos" nu prin frumusețe trupească, ci prin frumusețea curăției sale. Curăția, întreaga înțelepciune, cum o numesc Părinții, este o numire cuprinzătoare a tuturor virtuților, semnul credincioșiei statornice față de Dumnezeu. De aceea, tot păcatul este întinare, necurăție, desfrânare, întrucât omul păcătuind, părăsește pe Mirele cel adevărat, pentru care a fost creat, și aleargă la diavolul cel necurat.

Slava de la stihoavna Utreniei teologhisește minunat despre înțelesul duhovnicesc al curăției:

"A doua Evă aflând șarpele pe egipteană, se nevoia să vâneze pe Iosif prin cuvinte de momeli. Iar el, lăsându-și haina, a fugit și a scăpat de păcat. Și gol fiind, nu s-a rușinat, ca și cel dintâi-zidit mai înainte de cădere...".

Adam și Eva au fost creați de Dumnezeu "goi «i nu se rușinau" (Gen. 2, 25) și așa fiind, erau ca întreaga făptură, frumoși foarte, în ce stătea golătatea lui Adam? Omul în Rai, zice Sf. Maxim, ducea o viață simplă, nemeșteșugită, nu avea nevoie de îmbrăcăminte, deoarece din pricina nepătimirii ce avea nu se temea de rușine, înainte de cădere, el nu era tras încoace și încolo de pornirile stricătioase și contrarii ale trupului, ci era mereu gol și liber de prefacerea neconținută având o așezare trupească simplă și neînvrăjbită. (Ambigua).

După cădere însă, primilor oameni li s-au deschis ochii, au cunoscut că erau goi, s-au rușinat, și-au făcut acoperământ de frunze și s-au ascuns (Gen. 3, 7-10). Iar după blestem, Dumnezeu le-a făcut îmbrăcăminte de piele și apoi i-a scos din Rai.

De atunci, goliciunea trupească era mereu rușinoasă pentru om, aducându-i aproape de prima cădere, de păcat. Când însă biruiește păcatul și ajunge la nepătimire, golătatea nu mai este rușinoasă. *"Iosif gol fiind, nu s-a rușinat ca și Adam înainte de cădere"*. Mulți pustnici și oameni ai lui Dumnezeu (de exemplu Sf. Măria Egipteanca) au trăit goi și nu se rușinau, golătatea lor fiind semnul de nepătimire și pricină de laudă.

De fapt, omul în Rai nu era gol desăvârșit; era îmbrăcat în veșmântul harului nepătimirii, iar golătatea cea din afară pentru el nu avea înțeles. Tot așa omul duhovnicesc, chiar dacă trupul este gol, el este îmbrăcat cu haina virtuții și golătatea trupească este ușor de purtat. Păcatul, lipsindu-ne de îmbrăcăminte harului, ne dă simțământul goliciunii rușinoase, de unde nevoia instinctivă a omului de a-și acoperi goliciunea trupească.

Oare în dezgolirea trupească pe care o întâlnim tot mai des la omul de azi, nu cumva se vădește, inconștient, nostalgia omului

după goliciunea cea cinstită dinainte de cădere? Dar ea, lipsită de cinstirea virtuții, i se întoarce în păcat și spre mai mare rușinare.

'Nerodnicia virtuții și necurăția sunt păcatele cele mai mari care ne lipsesc de camera cea împodobită a Mântuitorului. Dimpotrivă, pentru a putea intra împreună cu El, trebuie să ne agonisim asemănarea cu El, prin dăruire totală în slujirea Lui și prin desăvârșita curăție. Aceasta este prima lecție a sfintei și marii Luni.

Mai există însă o primejdie. Apostolii, mergând spre Ierusalim, socoteau că acum este momentul inaugurării mult doritei împărății mesianice, care avea să fericească pe Israil printre celelalte neamuri. De aceea, cererea celor doi fii ai lui Zevedei, de a sta de-a dreapta și de-a stânga, asupra căreia stăruie de asemenea sfânta și marea Luni: "Doamne, *nepricepându-se mama fiilor lui Zevedei, pentru taina cea nespusă a rânduielii Tale, a cerut de la Tine ca să dăruiești fiilor ei cinstea împărăției celei vremelnice...*" (Utrenia).

Dacă cele două păcate de mai sus au primejduit sinagoga, de acesta din urmă au fost primejduiți cei mai aproape ai Domnului, ucenicii, Biserica Sa. Mântuitorul însă ne arată că această înțelegere este străină de Dânsul... *"Ci Tu, învățând pe ucenicii Tăi, le-ai zis să nu se asemene păgânilor; ca să stăpânească pe cei mai mici... Că nu va fi așa între voi, ucenicii mei...; ci cel mai mare dintre voi să fie slujitor tuturor. Că și Eu însumi am venit ca să slujesc lui Adam celui ce sărăcise, și să-Mi dau sufletul răscumpărare pentru mulți..."*

Slava și bogăția, la care râvneau ucenicii și în care veacuri de-a rândul s-a desfătat Biserica cea pământească, nu sunt în duhul învățătorului Care, bogat fiind și Stăpânul a toate, de voia Sa a sărăcit și a luat chip de rob și a venit nu ca să I se slujească, ci ca El să slujească și să se dea răscumpărare pentru lume. Sărăcia și smerenia slujitoare a aproapelui cu care s-a îmbrăcat Mântuitorul, abia în veacul de acum Biserica începe să le descopere în adevărata

lor lumină. Cât de anevoie unele adevăruri majore se impun atenției oamenilor! Pildele nu au lipsit, căci Biserica de multă vreme cinstește astfel pe Cuvioșii săi: *"Cuvioase Părinte, glasul Evangheliei auzind... bogăția și slava întru nimic le-ai socotit și tuturor ai strigat: iubiți pe Dumnezeu și veți avea dar veșnic. Nimic să nu cinstiți mai mult decât dragostea Lui și atunci când va veni întru slava Sa, veți avea odihnă cu toți sfinții..."* Sărăcia, smerenia și dragostea de Dumnezeu sunt podoabele care ne deschid larg ușa camării celei împodobite a Mântuitorului.

SFÂNTA ȘI MAREA MARȚI

Sfânta și marea Marți ne pregătește pentru intrarea în camera Mântuitorului cu două parabole strict eshatologice - parabola celor zece fecioare și parabola talanților.

Prima pildă asemuiește intrarea în viața veșnică cu o nuntă. Hristos e Mirele Care ne cheamă pe toți la ospățul Său de nuntă, precum glăsuiește utrenia zilei.

"Mire Hristoase, Care ești cu podoaba mai frumos decât oamenilor, Care ne-ai chemat pe noi la ospățul cel duhovnicesc al nuntii Tale, dezleagă-mă de chipul cel ticălos al greșelilor mele... și, împodobindu-mă cu frumoasa haină a slavei Tale, fă-mă împreună șezător luminat la masă împărăției Tale..."*

Taina nunții este mare, zice Sf. Ap. Pavel, dar în Hristos și în Biserică. Prin unirea nunții se împlinește într-un chip nedesăvârșit, năzuința omului după veșnicie; prin urmașii săi omul își prelungește viața dincolo de hotarele vârstei sale. Nunta pământească este însă o icoană ștearsă a negrăitei bucurii de a fi împreună cu

Mirele Hristos; unirea cu El este veșnică și bucuria fără de margini.

Dar pentru a putea intra împreună cu Mirele, trebuiesc îndeplinite anumite condiții arătate în parabola celor zece fecioare: veghere, feciorie și untdelemn în candelă. Despre veghere și curăție ne-a învățat pe larg sfânta și marea Luni; acum se stăruie îndeosebi asupra untdelemnului, într-adevăr, toate cele zece erau fecioare, toate au vegheat de-a lungul nopții în așteptarea Mirelui; cinci din ele însă, pentru că au avut untdelemn îndeajuns pentru candelă au fost numite înțelepte și au intrat în cămară împreună cu Mirele; celelalte cinci, pentru că n-au avut grijă să-1 cumpere la vreme, și-au pierdut ostenelile fecioriei și ale vegherii; au rămas afară de cămară, de aceea au și fost numite nebune. Untdelemnul a fost deci piatra lor de încercare. Ce taină ascunde oare untdelemnul din candelă fecioarelor?

Fecioria are mare preț înaintea lui Dumnezeu. Mântuitorul Hristos S-a născut din fecioară și a dus viață feciorelnică; înainte-mergătorul și prietenul Său, Ioan Botezătorul, precum și ucenicul iubit, Ioan Evanghelistul au fost feciorelnici; în viața veșnică, tronul Său va fi înconjurat de feciorelnici. Pilda celor zece fecioare însă, parcă ar vrea să ne spună că fecioria singură nu-i îndestulătoare pentru mântuire. Fecioarele cele nebune, deși fecioare, n-au intrat împreună cu Mirele la nuntă.

Sfinții Părinți înțeleg prin untdelemnul din candelă fecioarelor, milostenia, ceea ce înseamnă că fecioria, pentru a fi mântuitoare, trebuie unită cu milostenia.

"Mari sunt aripile milosteniei, zice Sf. Ioan Gură de Aur, străbate văzduhul, trece de lună și de soare și de cetele cerești... și se oprește în fața tronului Dumnezeuirii. Oricâte păcate vei face, milostenia atârână mai greu decât ele".

"Fecioria este un lucru așa de mare, că nici unul din cei vechi n-au putut s-o păzească : nici Noe, nici Avraam, nici Iosif. Fecioria și disprețul morții erau virtuțile cele mai grele. Numai de la Hristos

a înflorit floarea fecioria. Și totuși, cele cinci fecioare fără milostenie au fost izgonite. Fecioria e focul, untdelemnul e milostenia; precum focul, tot așa și fecioria, -dacă nu este unită cu milostenia, se prăpădește" (Omilia despre pocăință).

Care este rostul unirii acestor două virtuți?

Sfinții Părinți deosebesc la o faptă, două părți: trupul, sau forma văzută a faptei și sufletul sau scopul cu care se face fapta Ceea ce face ca o faptă să fie bună sau rea este scopul ei și nu forma, pentru că diavolul "care d* la început este mincinos și tatăl minciunii" (Ioan 8, 44), totdeauna ascunde păcatul sub chipul virtuții. Adeseori forma atât a virtuții cât și a păcatului poate fi aceeași, pe când scopul le deosebește hotărât; scopul a toată fapta bună este Dumnezeu, iar al păcatului este moartea. De aceea, o faptă bună ca să fie virtuoasă, are nevoie de o garanție că scopul ei duce la Dumnezeu. Această garanție, Dumnezeu a pus-o în aproapele nostru: "întrucât «ti făcut aceasta unuia din acești frați prea mici ai Mei, Mie Mi-atf flaut" (Mt. 25,40), va zice Domnul. De aceea, orice fapta virtuoasă se valorifică prin purtarea pe care o avem față de aproapele nostru; este o faptă de dragoste, de milostenie față de dânsul. Milostenia este deci certificatul de garanție a virtuții, că este bine făcută, că duce la Dumnezeu. La înfricoșata Judecată Dumnezeu va verifica numai aceste certificate și verificarea va fi îndestulătoare. Orice faptă virtuoasă fără această garanție nu este mântuitoare. De aceea, Sf. Maxim Mărturisitorul zice că *"toată asceza care nu are dragoste este străină de Dumnezeu"* (Fiiocalia II, p. 24).

Rostul acestei pilde la sfârșitul postului nu-i greu de ghicit, în curgerea postului, omul este mai atent la ostenelile trupesti: post, nevoițe, metanii ș. a. care, bine făcute, duc la subțierea trupului, la curăție, la feciorie, fecioria fiind o sinteză a virtuților celor trupesti. Ea oglindește chipul cel dinafară, forma virtuții; milostenia însă, ca dragoste de Dumnezeu și de aproapele, oglindește mai ales fața lăuntrică a virtuții, scopul ei. Adevărata virtute trebuie să

le unească pe amândouă: ostenelele trupesti cu virtuțile sufletești; fecioria trebuie să se împodobească cu milostenia, altfel nu este mântuitoare.

Fecioarele cele nebune sunt chipul acestor nevoițe care ne mântuiesc, ostenelele care se fac pentru ele inele, nu pentru Dumnezeu. De aceea ele sunt "nebune", căci este o nebunie să duci o viață de osteneală și nevoița și la urmă să te alegi cu muncile cele veșnice. Lecția cea mare care trebuie ținută minte din pilda fecioarelor este aceasta: mântuirea nu se agonisește numai prin nevoițe personale, prin asceză, acestea sunt necesare, dar sunt numai o jumătate din preț și încă nu cea mai de seamă; trebuie cealaltă și cea mai de preț jumătate: faptele dragostei de aproapele.

Și mai este o pricină a pomenirii acestei pilde în această zi. Săptămâna Sfințelor Patimi ne arată în chipul cel mai puternic marea dragoste față de oameni a lui Dumnezeu. La Cina cea de Taină, El însuși ne cheamă să ne apropiem cu *"credință și cu dragoste"* și toți creștinii năzuiesc și se pregătesc să guste din *"ospățul Stăpânului și din masa cea nemuritoare"*. Ca să ne învrednicim cu adevărat de acestea, pregătirea noastră pentru Sfânta înviere trebuie să fie încununată cu acestea două: de feciorie și milostenie; de sfințenie personală și dragoste de aproapele.

Cealaltă pildă, a talanților, ne atrage luarea aminte mai ales asupra a două lucruri. Omul este dator să fie virtuos. Mântuitorul ne-a poruncit adeseori: **"Fiți sfinți"**, **"Fiți desăvârșiți"**, pentru că omul are deja darul sfințeniei de la Sfântul Botez; a primit de la Stăpânul talantul, el trebuie doar să-l neguțătorească, făcând faptele pentru care a primit putere *"... fiecare din noi să înmulțim talantul darului după măsură - ne îndeamnă slujba Utreniei - unul să aducă înțelepciune prin lucruri bune; cel credincios să împărtășească cuvântul său celui ce nu știe tainele; altul să-și împartă bogăția la săraci. Așa vom înmulți împrumutul, ca niște ispravnici credincioși ai Domnului"* (Laudele).

Pilda ne mai arată că înmulțirea talantului nu o face omul de unul singur, ci numai prin altul, prin zaraful de care pomeneste Stăpânul: **"trebuia ga dai argintai mea la zarafi"** (Mt. 25, 27). Cine este acest zaraf, ne-o spune **Slava** laudelor zilei: *"Iată că-și încredințează Stăpânul talantul Său, tie suflete al meu. Primește darul cu frică, împrumută pe Cel ce ti l-a dat, împarte-/ la săraci și câștigă prieten pe Domnul. Ca să stai de-a dreapta Lui, când va veni cu slavă..."*.

Zaraful sunt săracii și, prin ei, însuși Domnul, căci cine dă săracilor, împrumută pe Hristos. Stăpânul împarte talanții și tot El este zaraful care-i înmulțește, pentru ca să adauge și dobânda la bogăția talantului. Vedem aici o minunată meșteșugire a bunătații și dragostei dumnezeiești. Dumnezeu ne dăruiește darurile Sale și apoi ne îndeamnă să I le dăm cu împrumut, ca și cum ar fi ale noastre, pentru ca prin aceasta să ne învrednicească de mai mare răsplată; nu numai a darului, ci și a dobânzii și aceasta numai pentru o neînsemnată osteneală: bunăvoința de a împrumuta darul primit, încă o dată vedem cât de mari sunt faptele dragostei de aproapele.

SFÂNTA \$1 MAREA MIERCURI

Ultima Liturghie de pocăință din Miercurea cea mare este o încheiere și pecetluire a întregii lucrări de pocăință a postului, arătându-ne ce minuni poate săvârși ea când se lucrează și câtă pagubă aduce când lipsește.

Cumpăna celor două praznuiri ale zilei: păcătoasa - ucenicul luda, este răsturnată de pocăință. Păcătoasa se află în starea cea mai de jos a căderii: desfrânarea, iar Iuda, în starea cea mai de

cinste: ucenic al Stăpânului. Pe aceea, pocăința o ridică și o face mironosiță; pe acesta, lipsa ei, îl coboară la cea mai de jos cădere, îl face trădător și-l duce la spânzurătoare. Această răsturnare ne umple de teamă și îngrijorare pentru mântuirea noastră, dar totodată și de mare încredere și nădejde, pentru puterea cea mare a pocăinței, ce ne stă la îndemână.

Dar să ne oprim mai stăruitor asupra acestora.

Fariseii și cărturarii, îndeosebi, și poporul evreu în general, aveau credința că ei, ca popor ales și chivernisitori ai Legii ce erau, erau destinați din oficiu să fie moștenitori ai împărăției cerurilor.

Mântuitorul, în repetate rânduri, le-a arătat că această credință este greșită. Pilda vameșului și a fariseului arată tocmai aceasta: un păcătos și un drept, prin poziția și prin faptele lor, își schimbă între ei locurile, prin poziția lor sufletească.

Vierii necredincioși, deși la început se bucură de încrederea Stăpânului viei, vor auzi hotărârea : **"Se va lua împărăția de la voi și se va da neamului care va face roadă ei"** (Mt. 21, 43).

Ucenicul și păcătoasa, pomeniți în Miercurea sfântă, «rata și mai deplin acest lucru. Ucenicul cunoaște mai bine ca oricine pe Domnul său: trăise ani de zile împreună, văzuse atâtea minuni, auzise atâtea învățături minunate și cu toate acestea, pentru că s-a lăsat rob de iubirea de argint, a ajuns la pieire veșnică.

Dimpotrivă, desfrânata cea înstrăinată de Dumnezeu, aducând cu mare căință lacrimi și mir de mult preț, devine mironosiță și pregătește spre îngropare pe Domnul, iar lucrul ei se va vesti în toată lumea spre pomenirea ei. (Mc. 14, 9).

Slujba Utreniei ne pune mereu fața în față cele două stări: ale ucenicului și a păcătoasei; schimbarea cea bună adusă de pocăință și căderea pricinuită de iubirea banilor.

"Desfrânata a venit la Tine, vărsând mir cu lacrimi pe picioarele Tale și s-a vindecat cu puterea Ta de mirosul greu al răutăților; iar ucenicul cel nemulțumitor; vânzându-Te pentru dragostea banilor, s-a amestecat cu noroiul" (sedealna); sau:

"Când aducea păcătoasa mirul, atunci s-a tocmit ucenicul cu cei fărădelege; aceea a cunoscut pe Stăpânul, iar acesta s-a des-părțit de Stăpânul; aceea s-a slobozit, iar acesta s-a făcut rob vrăjmașului; rea este lenevirea, mare este pocăința..."

Iar Casiana Monahia, În vestita **Slavă** a stihoavnei, ne arată aievea zbuciumul sufletesc și tânguirea păcătoasei la picioarele Domnului:

"Doamne, femeia ceea ce căzuse în păcate multe, simțind Dumnezeirea Ta, luând rânduială de mironosiță și tânguindu-se, a adus Ție mir mai înainte de îngropare, zicând: Vai mie, că noapte îmi este mie înfierbântarea desfrâului și întunecată și fără de lună pofta păcatului. Primește izvoarele lacimilor mele, Cel ce scoți cu norii apă din mare; pleacă-Te spre suspinurile inimii mele, Cel ce ai plecat cerurile cu nespusa plecăciune; ca să sărut preacuratele Tale picioare și să le șterg pe ele iarăși cu părul capului meu. Cine va cerceta mulțimea păcatelor mele și adâncurile judecăților Tale, Mântuitorule de suflete, Izbăvitorul meu, să nu mă treci cu vederea pe mine roaba Ta, Cel ce ai nemăsurată milă".

Învățătura veșnică ce rezultă din întâmplările acestei zile nu trebuie nici o clipă uitată. Ceea ce s-a întâmplat cu Israilul de altă dată, cu cărturarii și preoții săi, se poate întâmpla și cu Israilul cel nou, cu creștinii și cu slujitorii săi: preoții și monahii. Nu starea de a fi popor ales, creștin, preot,etc, este mântuitoare, ci răspunsul la această chemare, faptele corespunzătoare chemării, starea lăuntrică, căința, smerenia. De aceea, Sf. Părinți zic adesea: *"Mai bine un păcătos smerit decât un drept mândru"*.

La sfârșitul postului, pomenirea păcătoasei și a vânzării lui Iuda are un tâlc îndoit.

Ne apropiem de Sfintele Paști, după o îndelungată vreme de pregătire cu multe osteneli. Să nu fim fără de grijă; o neatenție ne poate pierde toată agoniseala sufletului, ca ucenicului celui iubitor de argint.

Tot așa, cel împovărat cu multe păcate și înstrăinat de Dumnezeu, are și el pricină de nădejde: o pocăință sinceră, din adâncul | inimii și cu lepădare de păcate, îl poate învrednici de iertare, ca pe, păcătoasa, ceea ce căzuse în păcate multe.

Cu frică și cu nădejde deci, se lucrează mântuirea. Cu frică, pentru nestatornicia și șubrezenia firii omenești; cu nădejde în puterea pocăinței ce ne stă la îndemână și în nemărginita milostivire a lui Dumnezeu, înaintea căroră nici un păcat nu rezistă. Și Iuda putea fi iertat de se caia. Ne-o adeverește păcătoasa cea de mulți ani, care vărsînd mir cu lacrimi *Va izbăvit de puterea răutăților*" sul ne-o va arăta de asemenea și celălalt ucenic, Petru, căruia, după f întreita lepădare, lacrimile cele amare îi vor aduce iertare ca și, păcătoasei.

Miercurea cea mare este întunecată de târgul Iudei și de hotărârea cărturarilor și fariseilor de a ucide pe Domnul, precum a spune limpede troparul Ceasului VI din această zi:

"Astăzi s-a adunat soborul cel viclean și a gândit asupra Ta cele deșarte; astăzi Iuda, pentru tocmeala ce a făcut, și-a arvunit spânzurare; iar Caiafa și nevrînd a mărturisit că unul pentru toți a luat patima cea de bună voie, Izbăvitorul nostru...".

Pentru fapta cea atât de josnică a ucenicului și a poporului iudeu, care s-a lepădat de Mesia Cel atât de mult așteptat, Biserica se va îndolia în toate miercurile din curgerea anului cu post și cu întristare. Căci păcatul vânzării și lepădării de Stăpânul nu s-a consumat cu moartea lui Iuda, ci se continuă peste veacuri și apasă cu aceeași greutate și asupra creștinilor. Fiindcă și aceștia, ca și poporul evreiesc, după ce s-au învrednicit de darurile cele mari ale Stăpânului: răscumpărarea, înfierea, cinstea de ucenic, târguiesc pe Domnul pe bani și pe un preț de nimic, adică pe grijiile cele zadarnice ale veacului de acum.

Izbăvește Doamne, de o nelegiuire ca aceasta, sufletele noastre!

SFÂNTA ȘI MAREA JOI

Mirele Hristos ne-a chemat la ospățul cel de taină al nunții Sale, de aceea în această zi, El ne dăruiește fără economie darurile Sale; și nu numai darurile, ci însuși pe Sine, izvorul tuturor darurilor.

Patru lucruri mari prăznuim în această zi:

- sfânta spălare;
- Cina cea de Taină;
- Rugăciunea din Ghetsimani și
- prinderea Domnului,

întâmplări dumnezeiești pline de taină și necuprinse de minte.

"Să ne apropiem dar toți, cu frică, de masa cea de taină, să luăm pâinea cu suflete curate, petrecând împreună cu Stăpânul, ca să vedem cum spală picioarele ucenicilor și să facem precum am văzut, plecându-ne unul altuia, căci așa a poruncit Hristos ucenicilor Săi..." (Icosul pesna 6-a).

Sfânta spălare ne arată taina cea necuprinsă de minte a smereniei Domnului, "Care, din nemăsurata Sa bunătate, ne-a arătat calea cea mai bună de urmat - smerenia - când a spălat picioarele ucenicilor Săi" (Otpustul zilei).

Să ne uităm dar cum spală Stăpânul picioarele ucenicilor. Mântuitorul își scoate haina, se încinge cu ștergarul, toarnă apă în spălător și, rând pe rând, spală picioarele colbăite și ostenite ale ucenicilor. Dar de ce nu zic nimic ucenicii? De ce nu se împotrivesc când le spală picioarele? Cum, acesta era un lucru obișnuit, firesc pentru învățătorul lor? Numai Petru, cel mai vârstnic, își dă

seama de nepotrivire: "Nu, Doamne, în veac nu vei spăla picioarele mele!"

Fie, ucenicii primesc să li se spele picioarele, dar apoi de ce nici unul nu se grăbește să spele picioarele Mântuitorului? De ce nici Petru? Ucenicii se simt bine cu picioarele răcorite, dar pe ale Domnului nu I le răcorește nimeni? Bieți oameni, ce suntem noi! Ne dăruiește Domnul atâtea mângâieri, atâtea bucurii neconținut, în tot ceasul și pe El nu-L bucurăm cu nimic! Nimeni nu se grăbește să-I spele picioarele ostenite pentru noi, păcătoșii. Numai uitare și nerecunoștința.

De fapt, învățătorul era sluga ucenicilor Săi: "Iați, Eu sunt cel ce slujește" zice El și "N-am venit ca să Mi se slujească ci ca Eu să slujesc". Neconținut El le purta de grijă ca unor copii ai Săi; de aceea și spălarea nu li se va fi părut așa de neobișnuită.

Totuși aici este și o adâncă taină, pe care ucenicii au slujit-o, fără să-și dea seama. Domnul venise pentru a spăla pe toți oamenii de întinăciunea păcatului, iar El, Curăția, Sfințenia cea mai desăvârșită, nu avea nevoie de spălare. Omenirea însă, fără de spălarea Lui nu putea avea parte cu Dânsul: "Dacă nu te spāl, îi zice lui Petru, nu ai parte de Mine!"

La sfârșitul Sfintei Liturghii se face rânduiala spălării picioarelor. Altădată ea se săvârșea pretutindeni în Biserica Ortodoxă; acum ea a mai rămas doar la Ierusalim, la Roma... prin unele mănăstiri smerite și în sufletele simțitoare ale creștinilor, care privesc uimite și copleșite de nespusa smerenie a Domnului. Nu pot uita uimirea cu care am descoperit-o într-o zi, când o bătrână de la țară, într-o Joi Mari, mersese la o bolnavă ce zăcea la pat, îi dusesse un dar și-i spālase picioarele. *"Domnul Hristos, zicea ea, să spele azi picioarele ucenicilor și eu să nu fac nimica? Măcar atâtea am făcut și eu; ,am spālato picioarele Mărioarei lui Gavril și i-am tras colțuni noi în picioare!"*

Lecția cea mare de smerenie pe care ne-a dat-o Domnul spālând picioarele ucenicilor, lecția slujirii aproapelui, *"taina*

fratelui", *"am venit ca să slujesc"*, abia acum, după două mii de ani, începe creștinătatea să o învețe!

"Doamne, Dumnezeul nostru, Cea ce ne-ai arătat nouă măsura smereniei, întru plecarea Ta cea preainalta și ne-ai învățat pe noi să slujim unul altuia, înalță-ne și pe noi cu smerenia cea dumnezeiască... " (Rugăciune la spălare).

La Cină, deja încep Sfintele Patimi: "Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu, care se frânge pentru voi...; beți dintru acesta toți, acesta este Sângele Meu, care se varsă pentru voi și pentru mulți..." Acum începe trupul să se frângă și sângele să se verse și nu va conține până la sfârșitul veacurilor: "Aceasta să o faceți Întru pomenirea Mea!"

Nesfârșita dragoste și copleșitoare smerenie a Domnului la Cina cea de Taină! La naștere, la tăierea împrejur, pe Golgota, Dumnezeu, deși îmbrăcat cu trup asemenea nouă, totuși este văzut prunc în iesle, ținut în brațe, "om al durerilor", în Sfânta împărtășanie însă este cu totul ascuns; ia chipul pâinii și al vinului, ca să ni se poată dărui întreg de-a pururi, fără de împiedicare, *"pentru iertarea păcatelor și pentru viața de veci"*.

Jertfa de pe Cruce este deplină, răscumpără pentru totdeauna pe om; totuși acesta poartă semnele stricăciunii aduse de păcat, este supus morții și de aceea Sfânta împărtășanie seamănă în trupul cel stricăcios sămânța învierii, arvuna vieții veșnice, *"leacul nemuririi"*, după cuvântul Părinților, căci ne încredințează Domnul: "cine mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu, are viață veșnică și Eu ti voi învia pe el în ziua cea de apoi" (Le. 6, 54).

Liturghia euharistică este Liturghia smereniei Domnului, Liturghia dragostei Sale, testamentul iubirii Sale de oameni: "Aceasta să o faceți Întru pomenirea Mea!" Și, în adevăr, la fiecare Sfântă Liturghie se reînnoiește jertfa întru amintirea Domnului, Care mereu se jertfește, ca mereu să ne sfințească și să ne tragă la Sine. Cu adevărat, nu este mai mare lucru pe lume decât acesta. Lucrare dumnezeiască, minune neconținută, piatră de poticnire:

- vezi pâine și vin și guști came și sânge;
- iei o fărmă și ai întregul neîmpuținat;
- este aici pe acest altar și în același timp pe toate altarele creștine din lume!

Minunea dumnezeiască, ce se săvârșește imediat la cererea preotului liturghisitor, Dumnezeu Cel atotputernic este la dispoziția omului!

Minune permanentă, dragoste nemăsurată, smerenie neajunsă a lui Dumnezeu, pe toate le vedem în fiecare zi pe Sfântul Prestol. Și totuși... slujitorii Săi îl trec cu vederea, îl lasă uitat, îl nesocotesc, umblând împrejur fără evlavie și fără cutremur, discutând lucrurile cele mai străine de locul și momentul dumnezeiesc care se săvârșește. Ce se întâmplă atunci în altar? Răstignim iar și iar pe Iisus Hristos, dar nu spre mântuirea, ci spre osânda, spre pierzarea și aruncarea noastră în întunericul cel mai dinafară.

"Biserica Ortodoxa, înalt euharistică, cu totul euharistică, nu poate G adusă iarăși la frumusețea și puterea ei primară, decât atunci când preoții ei vor înflori ca merii de iubire către Hristosul cel Euharistic; când inimile noastre vor G candelă aprinsă să cădelnițe înmiresmate de tămâie la picioarele împăratului din Altar" (Gala Galaction).

"Cinei Tale celei de Taină, astăzi Fiule al lui Dumnezeu, părtaș mă primește..."

Cu rugăciunea din Ghetsimani și cu prinderea Domnului deja am intrat în Vinerea cea Mare a Sfințelor și înfricoșatelor Patimi.

SFINTELE PATIMI - VINEREA MARE

Sfinte, mântuitoare și înfricoșate, numește Biserica Patimile Domnului. *Sfinte*, pentru că Cel ce le-a răbdător este Sfântul Sfinților, Sfințenia însăși; mântuitoare, pentru că ele sunt prețul cu care Domnul a răscumpărat neamul omenesc din robia păcatului; *înfricoșate*, pentru că nu poate fi ceva mai cutremurător, mai înfricoșat decât ocară, rușinea și batjocura pe care făptura le-a aruncat asupra Făcătorului și Dătătorului de bine, Care pe toate le-a răbdător până la moarte, rugându-Se pentru călăii Săi. Însăși făptura neînsuflețită se cutremură și se revoltă în fața acestei nemaipomenite fărădelegi.

Cina de Taină din foișor este totodată și Cina despărțirii: **"De acum, să faceți acestea întru pomenirea Mea"**. De acum, Domnul nu va mai gusta decât oțet și fiere și cu gustul lor va muri; și nu se va mai odihni decât în sabatul cel mare al mormântului.

După Cină, Mântuitorul va fi coborât cu ucenicii pe drumul roman care se vede și astăzi, spre Siluan, și de aici pe Valea Chedronului au ajuns în Grădina Ghetsimani, unde adesea mergea să se roage.

În fața Sfântului Altar din Biserica Mare, care se află acum în Grădina Măslinilor, se întinde o lespede mare, colțuroasă, piatra pe care s-a rugat Domnul în această noapte, cu lacrimi și sudori de sânge, și pe care omenirea nu va înceta până la sfârșitul veacului s-o spele cu lacrimile căinței și ale recunoștinței. Iar afară, lângă Biserică, mai sunt încă opt măslini uriași, odrăsliți din tulpinile celor ce au fost martori agoniei Domnului.

În primele veacuri, creștinii din Ierusalim se adunau la foișorul Cinei, de unde mergeau, pe rând, la toate locurile Sfintelor Patimi, în fiecare loc se citeau cuvintele Evangheliei respective și se re trăia înfricoșata dramă. Poporul ascultând, plângea și se tânguia, iar în Vinerea Mare, când se citea Evanghelia de la Ghetsimani și Golgota, strigătele și suspinul lor erau așa de mari, că se auzeau până la zidurile orașului.

Până astăzi, la Ierusalim se urmează această sfântă tradiție. Ceasurile de vineri dimineața se citesc în biserica de la fostul Pre toriu, unde a fost judecat și condamnat Domnul; dedesubt se află temnița celor osândiți și lespedeza găurită, unde au stat sfintele picioare ale Domnului, pe care mulțimea de pelerini o spală cu la crimi în aceste zile. Apoi, se face o procesiune pe Calea Durerii, pe ulițele pe care a purtat Domnul Crucea osândei. A rămas ca mărturie, în piatra zidului, urma mâinii Domnului, cu care S-a sprijinit, căzând sub povara păcatelor noastre și pe care m-am învrednicit și eu, nemernicul, a o săruta. Slujba se încheie la Golgota, locul răstignirii... *

La noi, slujba Sfintelor Patimi începe joi seara, cu slujba celor douăsprezece Evanghelii, care ne aduce aminte de rânduiala primelor veacuri creștine. Evangheliile alese de la cei patru evangheliști se citesc încadrate de citiri și cântări, care sunt introduceri și comentarii la textele ce se citesc.

În chip firesc ele stăruie îndelung asupra smereniei negrăite și pogorării (kenozei) celei necuprinse de minte, a Domnului. *"Cel ce se îmbracă cu lumina ca și cu o haină, stat-a gol la judecată, și a primit palme peste obraz, din mâinile pe care le-a zidit"* (Antifon 10). *"Astăzi a fost spânzurat pe lemn, Cel ce a spânzurat pământul pe ape; cu cunună de spini a fost încununat împăratul îngerilor, cu porfiră mincinoasă este îmbrăcat Cel ce îmbracă cerul cu nori..."* (Antifon 15). *"Fiecare mădular al sfântului Tău trup a răbdat ocară pentru noi; Capul, spini, fața, scuipări, obrazul, loviri cu palme, gura, gustarea oțetului cel amestecat cu fiere, urechile, hulele cele*

păgânești, spatele, biciuiri, și mâna trestie, întinsorile a tot trupul pe cruce, și cuie, încheieturile și coasta suliță, "(la Laude).

De aceea *"toată făptura s-a schimbat de frică, văzându-Te pe Tine, Hristoase, pe Cruce răstignit; soarele s-a întunecat și temeliile pământului s-au cutremurat, toate au pățimit împreună cu Tine, Cel ce ai zidit toate; Cel ce ai răbdat de voie pentru noi, Doamne, slavă Ție"* (Stihoavna).

Dar mai fără de măsură s-a sfârâmat inima Maicii Preacurate: *"Văzând mielușeaua, Măria, pe Mielușelul său tras spre junghiere, mergea după El zdrobită, împreună și cu alte femei, strigând așa: Unde mergi, Fiule? Au doară este iarăși altă nuntă în Cana, și acolo Te grăbești acum, ca să le faci lor vin din apă? Spune-mi un cuvânt, Cuvinte, și nu mă trece cu vederea tăcând!"* (Icos).

Și iarăși: *"Văzându-Te pe Tine, Cuvinte, spânzurând pe Cruce, Fecioara cea fără prihană, tânguindu-se cu milă ca o maică, s-a rănit la inimă cu amar, și suspinând cu durere din adâncul sunetului, zgâriindu-și obrazul, se chinuia..."* (Stihoavna).

Legiuitorii lui Israil și poporul cel necredincios s-au arătat mai împietriți decât pietrele și *"au pironit pe Cruce pe Cel ce le-a tăiat marea cu toiagul și i-a povățuit în pustie; au adăpat cu fiere pe Cel ce le-a plouat mână în pustie de mâncare"* (Antifon 6).

Însuși Domnul îi întreabă cu mahnire și nedumerire: *"Poporul meu, ce am făcut vouă? Sau cu ce v-am supărat? Pe orbii voștri i-am luminat, pe cei leproși i-am curățit, pe cei morți i-am înviat! Poporul meu, ce am făcut vouă? Și cu ce Mi-ați răsplătit? în loc de mână, cu fiere; în loc de apă, cu oțet; în loc să Mă iubiți, pe Cruce M-ați pironit!"* (Antifon 12). Și încheie: *"Două lucruri și rele a făcut fiul Meu cel întâi-născut, Israel: pe Mine, Izvorul apei vieții, M-a părăsit și și-a săpat luiși puț sfârâmat; pe Mine M-a răstignit pe lemn, iar pe Vara va l-a cerut și l-a slobozit..."* (Laude).

De aceea, *"de acum nu te voi mai răbda; chema-voi neamurile și acelea Mă vor proslăvi..."* (Antifon 12).

Ascultând cele douăsprezece Evanghelii cu întristare și cutremurare, Biserica ne îndeamnă să urmăm tâlharului celui drept și să strigăm cu credință: "Pomenește-ne Mântuitorule, Intru împărăția Ta". Și să aducem curate simțirile noastre înaintea lui Hristos, ca să nu ne sugrumăm cu grijile lumii, ca Iuda: să nu prăznuim Pastile noastre ca iudeii, ci curățindu-ne de toată învinăciunea și curat să ne rugăm Lui...

Contemplând încă această negrăită smerenie a Mântuitorului, pe care El de bună voie a luat-o pentru noi, întristarea Bisericii nu este deznădăjduită, ci plină de nădejde și stăpânită, copleșită de iubirea lui Dumnezeu pentru noi.

În Sfânta și Marea Vineri, dimineța, Liturghie nu se săvârșește, pentru că însuși Mielul lui Dumnezeu este jertfit acum; este vreme de post total, pentru că Mirele s-a luat de la noi (Mt. 9, 15).

Ceasurile împărătești din nou ne pun înaintea necuprinsa coborâre și smerenie a Domnului, spaima și cutremurul întregii făpturi, Crucea cea dătătoare de viață, credința tâlharului, din care se impun câteva învățături de mare însemnătate pentru mântuirea noastră.

Nefericitul ucenic și vânzător va uimi de-a pururi lumea. Biserica va osândi fără cruțare pe Iuda cel fără de lege, care nu a vrut să înțeleagă nimic din toate minunile Domnului și din toată dumnezeiasca învățătură pe care o auzise de la învățătorul, pe Care vânzându-L pe bani și-a agonisit spânzurare și moarte veșnică. *"Din ce pricină, îl întreabă ea, te-ai făcut vânzător Mântuitorului? Au doară te-a despărțit de ceata Apostolilor? Au doară te-a lipsit de darul tămăduirilor? Au doară, nu ți-a spălat și ție picioarele la Cină?"* O, cât de absurdă și de cât rău este pricinuitoare iubirea de argint, care a dat judecătorilor celor fără de lege pe Judecătorul Cel drept, și care face pe ucenic să se lepede de învățătorul și să se lipească de diavolul, să cadă din lumină întru întunericul morții.

Dimpotrivă, ridicarea tâlharului celui răstignit de-a dreapta Domnului ne umple sufletele de nădejde. La începutul săptămânii.

când eram în așteptarea Mirelui, ne întristam și ne temeam să nu rămânem afară din cămară, neavând haina de nuntă: "Cămara Ta, Mântuitorule, o văd împodobită și îmbrăcămintea nu am ca să intru într-însa..." Acum însă Mirele a venit și cel dintâi care a intrat în cămara de nuntă a fost tâlharul: "Artăzi vei fi cu Mine în Rai!" Care a fost haina lui de nuntă, ce îmbrăcămintea a avut, că s-a învrednicit de atâta dar? Strigătul de încredere și smerenie către Dumnezeu Cel ascuns, cu Care împreună pătimea chinurile răstignirii, credința și smerenia care au îndreptat pe vameșul, acestea au deschis tâlharului Raiul!

Dar faptul se cuvine privit și mai cu luare aminte. Vinerea Mare este ziua poticnirilor. Poporul cel ales își pierde dreptul de întâi-născut prin nelucrare și necredință față de Dumnezeu; Iuda, din ucenic și hărăzit împărăției, moștenește iadul pentru iubirea de arginți; Petru, ucenicul, se leapădă de învățătorul dintr-o nesocotită încredere în sine și numai cu amare lacrimi își va putea spăla greșeala; păcătoasa cea desfrânată devine mironosiță și toată lumea va vorbi de umilința și căința ei, iar tâlharul cel ucigaș, intră primul în Rai, prin smerenie și credință.

Toate aceste răsturnări ne umplu de cutremur și de nădejde totodată. Faptele noastre, deși trebuitoare și de mult folos, nu sunt îndestulătoare pentru mântuire. Dacă ar fi fost, nu mai era nevoie de venirea și pătimirea lui Hristos. Dar lumea nu s-a putut mântui fără El. Păcatul este o rană adâncă, nevindecabilă; numai Dumnezeu putea s-o vindece și numai *"prin rana Lui noi toți ne-am vindecat"*. Dar omul trebuie să-și recunoască măsura neputinței sale și cu inimă smerită să se atârne cu credință tare de Hristos, știind că numai de la El vine izbăvirea: "Pomenește-ma Doamne..." și va auzi ca tâlharul: "Astăzi vei fi cu Mine în Rai!"

SÂMBĂTA MARE - SABATUL

Fărădelegea s-a săvârșit, dar totodată Domnul și-a împlinit lucrarea răscumpărătoare: **"Săvârșitu-s-a !"** Dumnezeiescul trup atârna pe Cruce, gol și mort, fără suflare; Iosif și Nicodim îl găsesc pentru îngropare, tânguindu-se cu plângere și umilință: *"Cum Te voi îngropa, Dumnezeul meu? Sau cum Te voi înfășură cu giulgiuri? Cu ce mâini mă voi atinge de trupul Tău cel nestrucător? Sau cu ce cântări voi cânta ducerii Tale de aici? "* Se scoate Sf. Epitaf în mijlocul Bisericii cu Sfânta Evanghelie și Sfânta Cruce, semnele de slavă ale Celui răstignit, și poporul evlavios îi aduce prinos florile primăverii și florile sufletului: lacrimile căinței și frângerea inimii.

Prohodul Domnului de vineri seara este ultima etapă a tânguiri pentru Domnul Hristos, Care se află în mormânt. Slujba este alcătuită din Psalmul 118, folosit în tradiția ebraică la Paști, între stihurile căruia s-au intercalat strofe alcătuite de Biserică; e un fel de împletire a celor două Testamente. Cele trei părți ale slujbei ne arată și mai deplin negrăita coborâre a Domnului, Care merge până la cele mai de jos ale iadului, unde se afla omul căzut. E capătul cel mai de jos al pogorării lui Dumnezeu pentru mântuirea neamului omenesc, în timp ce trupul se află în mormânt, Domnul cu sufletul se coboară în iad ca un Dumnezeu, sfărâmând porțile iadului și eliberând pe cei legați.

Dar ce sunt aceste "porți" pe care le sfărâmă Domnul? Iadul cu porțile lui, care zăvorăsc pe cei morți din veac, este starea decăzută a omenirii depărtate de Dumnezeu prin păcat, starea de izolare și

deznădejde în care se află omenirea căzută. Hristos, luând asupra Sa singurătatea morții și lăsându-Se legat de lanțurile ei, a sfărâmat aceste lanțuri, ducând comuniunea, viața și lumina în locul unde domnea întunericul, moartea și singurătatea. Coborând în împărăția morții, Hristos a biruit pentru totdeauna moartea, aducând în locu-i viața veșnică. De aici, marea și nestăvilita bucurie pascală. De acum moartea și iadul nu mai au putere. Biserica este locul unde porțile iadului nu se mai închid niciodată asupra omului. *"Când Te-ai pogorât la moarte, Căci ce ești viața cea fără de moarte, atunci iadul ai omorât cu strălucirea Dumnezeirii". "În mormânt, Viață, pus ai fost, Hristoase, și cu moartea Ta pe moarte o ai pierdut și viață lumii Tu ai izvorât".*

În această biruință asupra iadului, Domnul este ca "un *leu adormit*", ca soarele care apune și răsare pentru a risipi întunericul și ca bobul de grâu, care moare pentru a rodi viața veșnică.

De la spaima în fața negrăitei coborâri a Domnului pentru biruința asupra morții, prohodul trece la odihna Sâmbetei celei Mari, care după fapta cea neagră de vineri, lasă să se întrevadă zorile albe ale învierii. *"Astăzi Tu ai sfințit ziua a șaptea, pe care ai binecuvântat-o cu încetarea lucrărilor Tale, că toate le prefaci și le înnoiești, odihnindu-Te". "Ziua de azi mai înainte a închipuit-o cu taină marele Moise zicând: Și a binecuvântat Dumnezeu ziua a șaptea; aceasta este ziua odihnei, în care S-a odihnit de toate lucrările Sale Unul-Născut, Fiul lui Dumnezeu, după trup odihnindu-Se; și la ceea ce era iarăși întorcându-Se, prin înviere, ne-a dăruit nouă viață veșnică, ca un singur bun și iubitor de oameni".*

La sfârșitul slujbei, se înconjoară biserica cu Sfântul Aer, pe sub care trec credincioșii, izbăviți prin patima Domnului. Paremia care se citește îndată, profeția cu câmpul de oase de la lezechil (37, 1-14), face din nou să se întrevadă învierea cea de obște, Parusia.

Liturgia Sfântului Vasile dimpreună cu vecernia din Sâmbătă

Mare, cu multe citiri biblice, urmează după chipul cel mai vechi al

slujbei bisericești. Citirile sunt întrerupte de două ori, prin aclamații entuziaste, care se repetă de multe ori: *"Să cântăm Domnului, căci cu slavă S-a proslăvit"* și *"Pe Domnul lăudați-L și-L preaînălțați întru toți vecii!"*

A dispărut deja atmosfera de apăsare și întristare a Sfintelor Patimi. Zorile învierii înaintază tot mai luminos.

Cele cincisprezece paremii ne pun înaintea chipurile învierii din Vechiul Testament, marile lucrări ale lui Dumnezeu în lume: Face-rea, izbăvirea din robia Egiptului, trecerea prin Marea Roșie, trecerea Iordanului în Canaan a lui Iosua, proorociile mesianice și încheie cu Daniil și cu cei trei tineri din cuptor, icoană a izbăvirii neamului omenesc din cuptorul iadului.

La Ierusalim, în cuprinsul acestei slujbe a Sâmbetei Mari are loc covârșitoarea minune a arătării Sfintei Lumini. Faptul se petrece în timpul Vohodului Vecerniei, la cântarea Luminii; Lumina cea Lină este însuși Hristos, este Lumina învierii.

Procesiunea este măreață. Patriarhul cu tot sinodul, arhiman-drii, stareții mănăstirilor din Palestina, monahi și frați, toată Frăția Sfântului Mormânt, la care se adaugă și pelerinii clerici, înșiruiți pe două rânduri într-o ordine desăvârșită, merg de la altarul Bisericii învierii spre Sfântul Mormânt, în sunete de clopot și toacă, împletite cu glasurile neîntrecute ale slujitorilor și întreg văzduhul este numai sunet și cântare. Procesiunea se face fără lumânări și în toată biserica nu se află nici o candelă sau lumânare aprinsă.

Să ne închipuim această măreață priveliște. De jur împrejurul Sfântului Mormânt, lume de pe lume, ca la un mare spectacol, înghesuie peste tot și la toate nivelele unde se poate sta, până sus la uriașa cupolă de deasupra. Toți țin în mâini buchețele de lumânări, câte treizeci și trei, după numărul anilor pământești ai Mântuitorului, cu privirile ațintite spre Sfântul Mormânt, într-o încordată așteptare. Procesiunea slujitorilor înconjură de trei ori Sfântul Mormânt și cele două capete ale șirului se ajung

înfășurându-l ca o uriașă panglici vie. Privindu-i, gândul se duce la hora cosmică a aștrilor și a atomilor, în rotirea lor neobosită. Ceea ce simbolizează aceia, aici se petrece aievea: Dumnezeu este centrul existenței, toată făptura se rotește în jurul lui Hristos, prin Care toate viază și se mișcă. Parca deja a început mărețul ospăț de nuntă al Mirelui Hristos precum zice Biserica: *"Mire Hristoase, Care ești mai frumos decât toți fiii oamenilor, Care ne-ai chemat la ospățul cel duhovnicesc al nunții tale"* (Marțea cea Mare). Chipurile luminoase ale slujitorilor, tineri și cu trăsături îngerești, preînchi-puiesc mulțimea tinerilor în haine albe din jurul tronului Mielului, din Apocalips, iar cântarea lor este bărbătească și plină de frumusețe, ca vuietul de ape multe...

Mormântul Domnului **este** pecetluit de cu seară: **"Lumina era în întuneric, dar întunericul au a cuprins-o"**. După a treia înconjurare se despecetluiește ușa. Patriarhul intră înăuntru, adună cu mâinile vata de pe lespedea Sfântului Mormânt, aprinsă cu o lumină fosforescentă, care nu arde și iese cu ea afară la mulțime... Se ridică un colț al vălului care ascunde Lumina...

Un strigăt de uimire cutremură toată biserica și ropotele de aplauze ale unei nestăvilite bucurii umplu văzduhul. **"Lumina lui Hristos luminează tuturor"**. Flăcări mari se învâluie în sfeșnicele înalte ale Sfântului Mormânt și în vasele sferice din mâinile arhierilor de o parte și de alta a Sfântului Mormânt și de la altarul Bisericii învierii. Toată lumea se înghesuie să-și aprindă buchetul de lumânări de la Sfânta Lumină și în câteva clipe întreaga biserică este o mare de foc. *"Acum toate s-au umplut de lumină, și cerul și pământul"*.

Pastile, sărbătoarea luminii, a biruinței, a bucuriei și totodată inaugurare, început al împărăției celei veșnice. Așa cum pe Tabor Domnul și-a arătat o clipă ucenicilor slava Sa, tot așa și acum, la Sfântul Mormânt prin Sfânta Lumină, Hristos Cel înviat strălucește o rază a slavei Sale peste cei adunați la ospățul cel de taină al învierii Sale.

Dar totul durează doar câteva clipe; e o icoană, o arvuna numai și încă nu e bucuria cea deplină. De aceea, în noaptea învierii Biserica o va spune cu dorire: *"O, Pastile cele mari și preasfințite, Hristoase...! Dăruiește-ni-le însă mai adevărat, în ziua cea neînserată a împărăției Tale!"*

Încetul cu încetul, entuziasmul se potolește, lumea e fericită ca încă o dată s-a învrednicit să primească Sfânta Lumină. La altarul Bisericii învierii începe citirea celor cincisprezece paremii și se continuă Sfânta Liturghie a Sâmbetei celei Mari, la care am avut marea fericire să slujesc și eu, nevrednicul, ca smerit pelerin la Sfintele Locuri din Țara Sfântă (în aprilie 1974;). Dar, în jurul Sfântului Mormânt, până târziu se vor împleti cu dangătul clopoteilor, ecourile bucuriei pascale ale mulțimilor de credincioși de toate confesiunile, adunați la dumnezeiescul ospăț.

" O, Pastile cele mari si preasfințite, Hristoase...I"

LUMINA CEA NEÎNSERATĂ

"Puțină este osteneala, veșnică odihna"
(Cuv. Moise)

Mai ieri ne îngrijoram la vestea sosirii luptelor celor duhovnicești, de la începutul Postului. Câteva zile doar ne despart de cutremurul și tânguirea Golgotei. Și iată acum toate au trecut, au rămas în urmă. Bucuria pascală și lumina învierii se revarsă peste noi cu îmbelșugare. Mirele Hristos ne-a pofțit pe toți la ospățul Său de nuntă...

Dar, până să ajungem aici, a trebuit să călătorim pe o cale strâmtă, însă foarte sigură, bine bătătorită, pentru că pe ea au călătorit mulți înaintea noastră; aceea pe care ne-a arătat-o pas cu pas Sfântul și marele Post.

Mai întâi ne-am pregătit cu grijă, ca pentru orice lucru mare din viață și pentru ca să fim siguri că vom ajunge fără greș la ținta dorită. Apoi am declarat fățiș, cu îndrăzneală, război diavolului, cu rugăciune și cu post; cu rugăciune stăruitoare și aspre nevoițe, cu curățire de păcate și cu lucrarea virtuții, călăuziți neconținut de învățăturile Sfinților Părinți și de pilda vieții lor desăvârșite și întăriți neconținut de harul Sfântului Duh. Sfintele Patimi ale Domnului ne-au arătat mai deplin rostul pregătirii noastre: de a ne împotrivi din răspuțeri răului și a ne lăsa scriși cu Degetul Tatălui

Ceresc. Căci mântuirea este marele dar pe care ni-l face Mântuitorul Hristos, prin Sfintele Sale Patimi, și nu rod al ostanelilor noastre.

Nu există alta cale pentru a ajunge la marea bucurie a învierii. Pe ea trebuie să călătorim toată viața, căci Pastile din acest an și din fiecare an este numai o arvună, o repetiție pentru Pastele cel veșnic. De aceea, Sfântul Ioan Gură de Aur zice la Paști: *"A trecut vremea Postului, dar n-a trecut și rostul postului"*.

Va veni însă vremea când călătoria pe calea cea strâmtă se va fi sfârșit pentru totdeauna. Când va fi trecut putina osteneală și vom fi ancorat în limanul odihnei celei veșnice.

Cu ochii minții ațintiți neconținut spre acest țarm, să ne ducem mai departe călătoria. Puțină este osteneala...

Gândurile de față, un tovarăș smerit pe această cale.

C u p r i n s

Cuvânt înainte, de J. P.
S. Mitropolit Daniel
..... 5
Vremea luptelor
duhovnicești 7

Duminica
Vameșului și a
Fariseului 11
Duminica Fiului
Risipitor 17
Duminica
înfricoșatei
Judecăți 23
Săptămâna a
treia 31
Duminica igonirii
lui Adam din
Rai 36
II. STfo & ^ȘIMV & L'
E'POST
.. 42

Doamne și Stăpânul
vieții
mele 42
Săptămâna întâia a
Postului
Mare 58
Duminicile Postului
Mare. Duminica
Ortodoxiei 64
Săptămâna și
Duminica a
doua 68
Săptămâna și
Duminica a
treia 72
Săptămâna și
Duminica a
patra 76
Săptămâna și
Duminica a
cincea 81
Săptămâna a șasea,
a
stălpărilor 88
Duminica
stălpărilor 92
UI.S'fl'JjȚE.L'L'PWn
MI 95
Săptămâna

Patimilor 95
Sfânta și marea
Luni 97
Sfânta și marea
Marți 101
Sfânta și marea
Miercuri 105
Sfânta și marea
Joi 109
Sfintele Patimi:
Vinerea
Mare 113
Sâmbăta Mare:
Sabatul 118
Lumina cea
neînserată 123

Doamne și Stăpânul	și să nu osândesc pe
vieții mele,	fratele meu,
duhul trândăviei,	că binecuvântat ești
al grijii de multe,	în vecii vecilor.
al iubirii de stăpânire și	Amin!
al grăirii în deșert	
nu mi-1 da mie;	
iar duhul curăției,	
al gândului smerit,	
al răbdării și al	
dragostei,	
dăruiește-1 mie, slugii	
Tale.	
Așa, Doamne,	
împărate,	
dăruiește-mi ca să-mi	
văd păcatele mele	